

రాజమహేంద్రవరము

(స్వతంత్రతాపరము)

జాతీయవారము

ప్రైవేటు 11:—జాతీయవారములో నిర్వాహకార్యక్రమములు జరుగడముగా కొనసాగించుటకు విశేషమైన ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. శ్రీయుతులు గజబట్టి రామచంద్రరావు పంతులుగారు సుమారు 50 మంది అనుచరులతో ప్రతిగృహమునకు తిరుగుతు కార్యక్రమ సభ్యులను జేర్చుచు తిరుగు స్వరాజ్యనిధికి నిరాశములను వసూలు చేయుచు ఉద్దరుబట్టలను ధరింపుదని ప్రజలను హెచ్చరించుచున్నారు. ఇంతవరకు జరిగిన పని ఉత్సాహకరముగా నేయున్నది. పురపాలకులందరు తమభాగ్యతలను గమనించి కార్యక్రమ ఆశీర్వాదములను కరపాపించిరాజమహేంద్రవరపు గ్రామమున కాపాడుదు రని నమ్ముచున్నాము.

సి. ఆర్. నాయుడుగారు

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులకు జరుగుచున్న అన్యాయములను తొలగించుటకు అనేక సంవత్సరములనుండి శ్రమపడి పని చేయుచు ప్రస్తుతము ఆంధ్రులకు దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల యొక్క దుస్థితి తెలియ జేయుచున్న సి. ఆర్. నాయుడుగారు 7 వ తేదీన బుధవారము ఈ గ్రామమునకు వచ్చి దక్షిణాఫ్రికా యంత్రము చింతామణి బాటకాలలో నొక పురజన మహాసభ జరిగినది. గత సంవత్సరమునుండియు సామాన్యముగా బహిరంగ సభలలోనికి రాని స్వాతంత్ర్యవాదులు ముగ్ధుల ప్రముఖులను ఈ సభకు విచ్చేసిరి. సభ సేర్పాటు జేసినవారిలో జట్టి గువ్వమునకు జెందిన శ్రీయుత మల్లెంపూడి అప్పారావు గారు ను జట్టి ప్రాసీద్ బాటకు గారయ్య శ్రీయుత చిత్రపు వెంకటచలం పంతులుగారునకలది. శ్రీయుత వ్యాపకముబ్బారావు పంతులుగారు గ్రామవాధిపత్యమువహించిరి. సి. ఆర్. నాయుడుగారు సుమారు 3 గంటల ముహూర్తమున దక్షిణాఫ్రికా ప్రాంతీయ వనోద్యమ ప్రస్తుతము పడుచున్న బాధలను సుబోధకముగాను, జాతికరముగాను వర్ణించిరి. సాలపభావనయ్యగారు నాయుడుగారి యుపన్యాసమును తెలుగుభాషలోనికి తర్జుమా జేసి చెప్పిరి. దక్షిణాఫ్రికాకు పంపనైన ప్రతినిధికి ఖర్చులకుగాను సామ్యుక్తికర విరాళములను సభలోనే ప్రారంభించిరి. సుమారు నూరు రూపాయలు చందా నేర్పబడినది. మరునాడు జరిగిన ముగిసిన నాయుడుగారు ఈ పట్టణములో కొందరు ప్రముఖులను చూచి చందాలను వసూలు చేయుచున్నారు.

3-వ తేదీ బుధవారము నాయుడుగారు శ్రీయుత టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారిని కలసికొని మూడై ఆ యంత్రముకై సలహావిశేష తపస్వీకులను జాతీయవారముకు వరకును నిలుపుదల జేసిరి.

శ్రీయుత టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు గారు

జాతీయవారములో ఆంధ్రజాతీయ సంచారము జేయుచున్నాడు. 3-వ తేదీన ఈ పట్టణము విచ్చేసిరి. ఆనాడు బుధవారము కొందరు మిత్రులను కలసికొని ఉద్దరు ప్రచారము కొరకై యిదిగరలో జేసిన ప్రయత్నములను తెలిసికొని ముందు చేతులవలసి కార్యక్రమమును గురించి కొన్ని శలవల నిచ్చిరి. ప్రతిపట్టణములోను ఉద్దరప్రజే ఉద్దరును విస్తారముగా తయారు జేయుటకు కంపెనీల సేర్పాటు జేయవలసియున్నదని నచ్చజెప్పిరి. 50 వేల రూపాయల మూలభవముతో నొక బాడాయు స్థాపకంపెనీ సేర్పాటు జేయుటకు వర్తకులను ఇతరనాయకులను కలసి గాఢప్రయత్నములను జేయుచున్నారు.

బహిరంగ సభ

3-వ తేదీ సాయంత్రము శ్రీ మార్కండేయ ఆలయము వద్ద శ్రీరామనవమి ఉత్సవమునకు చేయబడినకాలలో నొక బహిరంగసభ జరిగెను. శ్రీయుత ప్రకాశం పంతులుగారు హాజరైనవారి. సి. ఆర్. నాయుడుగారు గ్రామవాధిపతి గానుండిరి. ప్రకాశం పంతులుగారు, సహాయనిరాకరిణోద్దయము యొక్క విజయములను ప్రారంభమునుండియు జేసినవరకు స్పష్టీకరించి, పిమ్మట మహాత్ముని ఆశ్రయ, విచారణ, వాద్యాలము, శత్రులను గురించి ప్రజలమనములకు కరకున ఊపననిచ్చిరి. ప్రజలలో కొందరు నిత్యయుగా కన్నీరురసిరి. గాంధీమహాత్ముడు మనుష్యమాత్రుడు కాడనుటకు నిదర్శనములను జెప్పెను, అట్టి మహానుభావునియొక్క శిష్యులంతయు ప్రజాతిక విశేషముగా బాధపడ ననవరములేదని జెప్పిరి. గాంధీగారి శిష్యులందైన తర్వాత ఉత్సవము జీవించుటకు మారుగ వృద్ధియుగు చున్నదనియు స్వరాజ్యమును సంపాదించుటకు యింతకు విషయములలో అనేకరెట్లు వృద్ధిపొందవలయుననియు అందు ముఖ్యముగా ఉద్దరు తయారు జేయుట యందు ప్రజలయొక్క యావచ్చుకైయు శాసనోపి విదేశీ నిర్ద

లను దిగువతి జేయకుండ జేయవలయునని ఆందోళన నచ్చు నట్లుపర్యవేందిరి. ఇంతవరకు ప్రజలలో గల్గిన అనుమానము అన్నిటిని పోగొట్టిరి. అటుపిమ్మట ఈ పట్టణమునందు స్థాపించుచున్న ఉద్దరు కంపెనీని గురించి జెప్పి ప్రజలందరూ ఆకంపెనీలో చాటులను తీసికొని, జాతీయవారము ముగించులోపుగ కంపెనీ రిజిస్టరుచేసి కీర్తుకాలములో పని ప్రారంభింపవలయునని హెచ్చరించిరి.

శ్రీరామనవమి

ఉత్సవములను ఈ పట్టణములోని వర్తకులందరు జేసేమ ఉత్సాహముతో జేడుకగా జేయు ఆచారము కలదు. గడచిన సంవత్సరము శ్రీరామనవమి ముందు మహాత్ము గాంధీగారు ఈ గ్రామము విచ్చేసి సానిటేషనులను పెట్టరాదని హెచ్చరించుటకే గాబోయి అట్టి మేళములను విశేషముగా ఏర్పాటుజేయలేదు. కాని ఏమి కారణముచే నోకాని ఈ సంవత్సరము తిరిగి చాలస్థశములలో సానిటేషనులను ఏర్పాటు జేసియున్నారు. ఇది ఎంతయు విచారకరముగా నున్నది. ప్రజలలో నొక ను ఇట్టి దురాచారముల యెడల ఆసరాగము పోనందుకు విచారమగుచున్నది. అటునను మించి నదిలేదు. రాజోపు రెండుమాసములలోని వివాహములు విస్తారముగా జరుగెను. అట్టి ఉధృష్టములందైనను హేయమైనటువంటివి దుర్మతికంపెనీయేయు ఈ ఆచారము మానివేసి రాజమహేంద్రవరపు ప్రజలు గౌరవప్రాతు లగుచునని నమ్ముచున్నాము.

తెలుగుదేశములో విదేశీగుడ్డల ఖర్చు

ఈ మధ్యకు బందరుపేటలో బట్టలవర్తకు లా కిరి ని ఏమండీ వివాదాశ్చర్య మెట్లువున్న దని అడుగగా వివాదముల కొంచెము నయం. ఇప్పుడే తెలుగుదేశములో కొంచెముకొంచెము కొండం మొదలుపెట్టుచున్నా రని చెప్పెను. నేను ప్రాణ పడిపోయానాను. తెలుగుదేశములో విదేశీగుడ్డలు కొనడమా తెలుగుదేశముయొక్క పట్టుదలనుగురించి నే నెప్పుడును నుండేసాననలేదు. తక్కిన జాతీయంత సంకీర్ణ మాకు తెలియదుగాని ఇండియాలో ఈ ఉద్యమము పూర్తిగా నాకవర లేదా తెలుగుదేశములో అడ మగ వివక్షిత్వక ఉద్యమముఖమున అంతు నశించవలె అని ప్రతి తెలుగుబిడ్డయు నిశ్చయించుకొనెనని నేను నమ్మియుంటిని. తెలుగువాని ప్రభావము అట్టిది అయితే ఈ వార్తాశాస్త్రమును కల తి వే నెను. నైగా ఆ కొనవారు బాపట్ల, చీగల, రేఖల్ల ప్రాంతముల వాని నుండి చెప్పెను. ఇంతవరకూ - ఇది ఘోరమని నాకేగాక చదివినవారి కెల్ల తోషకమానదు. విత్తముజేసినాము. మొక్కములచి పువ్వుపూచి కాయకాచినది. ఆ కాయ పంపువురాగా దులిపాతి ఆనందించుచున్నాము. చెట్టునిండా కాయలున్నవి. అవి కొంచెము గోజలలో పడి మకలను పోషించును. ఇట్టి సత్యముగానా గొడ్డలిపట్టి మనచేతులతో మనమే చెట్టు నరకమొదలిడుట! ఎంత ఘోరకరది. ఈసంవత్సరములో మ క లో పువ్వుపూగవుల గొందరినీమాత్రమేగాక శ్రీల ను గూడ తైదులకంపెనీ వీ మాత్రపు పౌరుషమునకేనా! వీరినేగాక ఈ యుధ్యమమున కాదాద్యుడును భారతస్వరాజ్యలక్ష్మికి సాధకుడునయిన గాంధీమహాత్మునిగూడ తైదు కంపెనీనీ అంతు కిని అట్టించితిమి. తెలుగు వీరలారా! ఆలోచించి తెలుగు మర్యాద జడకుండ ప్రవర్తింపును.

సంచారి.

రు 116 లు బహుమానము
గుణములేదని నిరూపించువారికి రు 116 లు
బహుమాన మియ్యబడును
శ్రీలకు సంభవింపు సమస్తవ్యాధులకు
ప్రదానంకము
అన్ని విధములైన తలములు, రక్తసిక్తము, ఋతువుకాక పోవుట, ఋతుకాల అపస్మాము (Hysteria) తిమ్మెడు, వ్యాధిగము, మూపు, శ్రీలకు మర్యాదయకముందు గలుగు ప్రంభలు, మున్నగువానిని ఈశివోద్యమ విశేషముగానివారణచేయును. మందుతో అనుపానచార్మము, లేవ్యము పంపబడును. వెల రు-0-0 మాత్రమే, తపాళాఖర్చులు సహా. ఏలంట్లు కావలయును. భరాళకు ముఖ్యము.
సోల్-ప్రాప్రయతుర,
ఆస్థాయశ్వేదోపశానియము, కాకినాడ.
8440

గాంధీ మహాత్ముని ఆజ్ఞా
(3279) 'హిందీ నేర్చుకొనుడి!'
[3279] ర. ఆ. ప.
హిందీ తెలుగు బాలబోధిని ... 0 2 0
రాష్ట్ర భాషాచందరి ... 0 2 0
రాష్ట్ర భాషాబోధిని ... 0 2 0
హిందీకి పహిలీ పుస్తక్ ... 0 8 2
హిందీకి మాసరీ పుస్తక్ ... 0 8 0
స్వతంత్రత ... 0 3 0
హిందీ సా. స. ప్రచారకార్యాలయము,
గంకె, బిగ స్ట్రీటు, తిరువల్లికేసి - మదరాసు.

స్వరాజ్య పద్యములు, పాటలు.
1. మహాత్మాగాంధీ ప్రబోధపద్యములు 0-1-0
2. మహాత్ముని దీవ్యవాణి (వచనము) 0-1-0
3. భారతమాతపలుకులు (పాట) 0-1-6
4. స్వరాజ్యాందోళనము (వచనము) 0 1-6
5. దేశీయపదము (చక్కనిపాట) 0-2-0
6. ఆంధ్రపౌరుషము (పద్యరత్నములు) 0-2-0
7. పంజాబుపాట (బాబ్బిలి కథనత) 0-2-0
8. దేశీయ కీర్తనలు 40 (పాటలుగలవు) 0-3-0
9. రామచంద్రపాట (రాధమజన) 0-3-0
10. స్వరాజ్య ప్రబోధపద్యములు 0-3-0
11. మహాత్మాగాంధీ జీవితము 0-3-0
12. స్వరాజ్య భజనకీర్తనలు (60 గలవు) 0 4-0
13. లోకమాన్య బాగ్గం తిలకు హరికథ 0-8-0
14. స్వరాజ్యదర్శనము (కాంగ్రెసుకథ) 0-8-0
ఇతర స్వరాజ్యగ్రంథములు మావద్ద గలవు
స్వదేశపుస్తకశాల, గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

"తెలుగు సంక్షిప్తలేఖనము."
విారు ఇల్లుకదలకనే తెలుగు సాధుసాంధు నేర్చుకొని భాషానేరచేయవచ్చును. దినమున నొక గంట పని. వివరముల కీకింది చిరునామాకు కాల్పు వ్రాయండి!
(13) ఇకాఫర్మేషన్ బ్యూరో, కాకినాడ.
BOOK TO STUDENTS! CURE GUARANTEED!!
SOVEREIGN SPERMATORRHOEA PILLS
శుక్ర మేహనివారణమాత్రము.
(3473) 1 Tin of 30 pills per Re. 1-0-0
Sensational and startling results in 24 Hrs. Else money refunded. 2 pills alone stop emissions; cure wet dreams astonishingly. 2 Tins suffice for radical cure. (A)
M. V. R. RAMACHANDRA RAO MARKET TANK, COCONADA

బట్టోపుష్ప సారము
ఇది మంచి సువాసనగల ఆత్మర, 1-2 చుక్కలు వైక చల్లినయెడల అనేకపుష్పముల వాసనను గుప్పించి కొట్టుముండుటయే గాక దేహమునకు చల్లదనమును ఆనందమును గలిగించును. 3, ఖరీదుకు రాదగిన సువాసన తలహానెలను 2-0-0 ఖరీదుగల యా 1/2 డౌన్సు సీసాతో సులభముగా విారే చేసికొనవచ్చును. (8351-4)
1/2 డౌన్సుసీసా రు 2-0-0; 1/2 డౌన్సు సీసా రు 1-2-0.
1/8 (ద్రామ) సీసా 1 క రు 0-10-0.
ఎన్నిటికైనా వి. పి చార్మ రు 0-6-0.
పి. జి. పి. అంపు కంపెనీ, వెలిదేపి, నెల్లూరుజిల్లా.

నవరంబంగారుకు మంచివెండికి గ్యారంటీ
మావద్ద సహాము బంగారుతో తయారుచేయబడిన సకలవిధసాగులు, వెండిసామానులు అమృతమునకు కీర్ణముగా నున్నవి. ఉద్దరు యిచ్చినవారి యిష్టప్రకారము వారు కోయ కాలమునకు తయారుచేసి యియ్యబడును. నాలుగు శృప్తికముగా లేనిచో వాపను తీసికొని వైక వియ్యబడును. (6)
నవరంబంపు 198 } మరొపు శ్రీనివాసులు
టంక కాలపిథి మద్రాసు, } నాయుడు, మునిరత్నం
తెలిపాను నెం. 330 } నాయుడు అందుసన్న
నగలవర్తకులు 87 చైన్వాబూరు మద్రాసు.

ERASMIC

(3498)

ఎరాస్మిక్ నబ్బులు (స్నానమునకు)

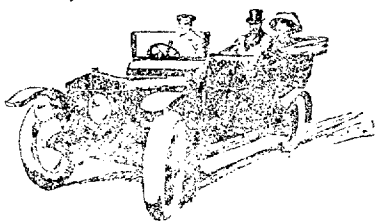
జేహసాందర్యమునకు అత్యుత్తముగ తగియున్నది. అందముగ నుండగోరు సారీరత్నముల కిది మొక అహరిము. బలము నుచ్చముండు. దుఃఖములను నాశనమునకు సువాసన నిచ్చును. జేహముయొక్క కాంతి నల్లగలదు.

ఇటువంటి సబ్బులను జూచి మోసపోకండి!

అన్నిపాపులలో దొరకును.

(3)

గ్యాలీన్ మోటారు పాఠశాల

ఈ పాఠశాలలో విద్యార్థులు 100 రూపాయలు క్లిష్ట, 2 మాసములలో మోటారు డ్రైవర్లుగా తయారై స్ట్రీట్ లెట్టు గెనర్లు మొట్టమొదట త్రెసెన్సు పొందగలరు. బస్ దొరకును. భోజనమునకు నెల 1.50 రూ 16 లు చొప్పున కార్మికవనతను. (11)

GALLEY'S MOTOR INSTITUTE.

Post Box No. 100, Kilpasi, Madras

జాతకమార్తాండము

తెలంగాణ భాగము

ఇది అమృతూర్తి యి సిద్ధముగా నున్నది. 800 కేజీలు. ఇందు బిళ్ల ముట్టము, గ్రహముట్టము, భావముట్టము, వడ్డముట్టము, పోషకము, అష్టకము, తాత్పర్యముతోముగా నున్నది 1000 ప్రమాణ క్లోకములతోను, విశేషములతోను ద్వాదశ భాగములు నువ్వదత అంతర్భాగములును, ఇంకను అనేక గ్రహముతో మిక్కిలి కుబ్జతైలి అత్యుత్తముగా వ్రాయబడినది. దీనివలన అన్ని సంతులు పూర్తిగా తెలియును. ఈ గ్రంథము నచ్చరియెడల తిరిగి సొమ్ము వాపసు చేయుదుము. ఈ 2-వ భాగమునకై యిదివరకు ధరభాస్తలు : ంసినవారు తిరిగి మారు వ్రాసినయెడల వెంటనే వి. పి. గా పంపెదము. దీనివలన పొస్తుఖర్చులు గాక రూ 2-0-0 లు.

అలయ్యెనెవో ప్రకులు దొరకవు.

ఆ కెల్ల వెంకట శాస్త్రి.

(3512) గోపాలపురం, కొత్తపేట పోస్టు. (గోదావరి జిల్లా)

POLINES

18 సంవత్సరముల నుండి చాలా ప్రసిద్ధి జేరినది.

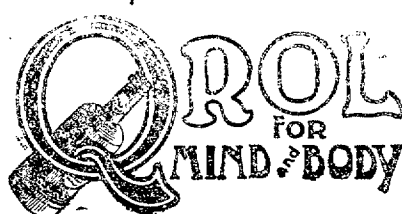
ఈ ఔషధము గ కేరియా మొదలగు అన్ని విధములైన పెగ్గోగములకు గ్యాంగ్రింటీగా చెప్పుబడినది. ఇది సుప్రసిద్ధమైన వనమూలికలతో సూత్రము తయారుచేయబడినది. ఒక ఔషధము సేవించిన ఉపశమనము ఇచ్చును. 12 గంటల కాలములో వ్యాధిని తీపును. అయిదు రోజులలో వ్యాధిని నిర్మూలము చేయును. ఇంతకు మించి వ్రాయబడినది. ఒకటి సాయము తెప్పించుకొని సేవించినపిదప రోగులకే అనుభవముమీద గుణమును తెలియుగలదు. పొట్టుచాచ్చిలో పరిమి బుడి 1 కి రు 3-7-0 రు. డి.టి.కి రు 6-10-0 మూడింటికి రు 9-12-0 మాత్రము.

[లేబిల్] ఈ ఔషధములు యింగ్లీషులో వ్రాయబడి యుచితము

D. polines & Co
Chemists, No. 5 Hari Mohan Roy Lane
Calcutta

(3398) భారతీయులదే.

సుప్రసిద్ధులైన ఋషులచే కనిపెట్టబడినది.

అన్ని వయసులలోను వాడుటకు తగిన బలవర్ధక ఔషధము. నరములకు బలమును, మనస్సుకు వికాసమును గలిగించును. చిత్త చాంచల్యమును మఱపును పోగొట్టి, అద్భుత జ్ఞాపకశక్తి నిచ్చును. మిక్కిలి గుణము నిచ్చును. దీనిని అన్ని దీర్ఘ వ్యాధులకును బలహీనమునకు వాడవచ్చును. అజీర్తికివాడ ఇది మంచిగుణ మిచ్చును. బుడి 1-కి రు 1-8-0, 12 బుడ్లకు 16-8-0. వర్తకులకు ప్రత్యేకపు టోకు ధరలు గలవు

The Hindu Medicine,
109 Harrison Road, P. Box No. 841, Calcutta.

మేము స్వతహాగా తయారుచేసిన

వియోడైడ్ సరసపరిల్లా

రక్తమును బాగుగా శుభ్రపరచి వృద్ధిచేయును.

మొటిమలు, మచ్చలు, పాతజ్వరములు, కుబ్జపులు, గండ మాలలు, కఫము మున్నగు వ్యాధులు గలవారు దీనిని వాడిన రక్తమును బాగుగా శుభ్రపరచి బలమును గలిగించును.

సరసపరిల్లా అన్ని తెగలవారిచే చాలా కాలమునుండి వాడబడుచున్నది. చాలా శ్రేష్ఠమైనట్టియు, నమృతమైనట్టియు ఔషధముని నిరూపించబడినది. ఆ నేక యోగ్యతా పత్రికల నిచ్చి యున్నారు. క్రమముగా చేర్చినచో దానివలన గలుగు గుణము అత్యుత్తము. అట్లుచేర్చుటకుమంచి చతురత, జాగ్రత్త అవసరము.

మా స్వంత సరసపరిల్లా శ్రేష్ఠమైన సామగ్రలనుండి తయారుచేయబడినది. వైద్యులచే ఆమోదించబడిన ఎల్లోడాక్ సిల్లిగియా, క్రిక్లికెట్, మాన్డ్రేక్, సెన్నా, లిక్వరెన్, సాస్ఫ్రాసు మున్నగువాటితో చేర్చబడినది

మా సరసపరిల్లా అనేకవైద్యులచే వాడబడి, భ్యాతిని బడినది. ప్రస్తుత కాలములో తయారుగున్న బూటకపు ఔషధమువలె గాక మంచి గుణము నిచ్చును.

50 మోతాదులు గల బుడి 1 కి రూ 3.

వియోడైడ్ ఆఫ్ పోటాషియం, లోహము.

Sri Krishnan Bros.,
Chemists & Opticians
Post Box No 165 Madras.

ఇంద్రజాల మహేంద్ర జాలము

ఈ అపూర్వగ్రంథములో జర్మనీ గారడీ, యోగదృష్టి హస్తలాఘము, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము మంత్రశాస్త్రము, భూతివైద్యము, యంత్రములు, అమెరికావారి స్పిటిషేక్ తమా సాలు విచిత్ర విశోదవిద్యలు గలవు. ఇంతే గాక మనుష్యుని మాయముచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవముతో సమాధియగుట, శరీరము లేని తలకాయచేత మాటలాడించుట భూమిపైన గజముయెత్తున గాలిలో మనుష్యుని నిరాధారముగా విల్చుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథమును చదివిన అత్యద్భుతముగా మేజిక్ చేయగలరని గ్యాంగ్రింటీ యిచ్చుచున్నాము. దీని వెల రూ 4-0-0 లు. (2118-888) పి. ఆర్. జనార్దనంబాయాడు, ఒంగోలు, గుంటూరు జిల్లా.

ముప్పదియైదవ మంత్రులచరిత్రము

అచ్చటవచ్చట రత్నములవంటి చాటుపద్యములుగలవు. నేటివరకు లభించిన చరిత్రప్రమాణము లనుసరించి వ్రాయబడినది. 0-0-0

ఆంధ్ర పదపారిజాతము

కలికోబైందు. అకా ది నిఘంటువు త్రిశ్రు-0 నిత్యకర్తాప్తము సస్వతాంధ్రప్రయోగం. 0-0-0 అందఱకు అత్యావశ్యకముయిన మత గ్రంథము కలికోబైందు. 0-0-0

మంత్రపుష్పశ్రవణము:- శుక్ల విద్యారణ్య భాష్యాంధ్ర టీకా తాత్పర్య సమన్వితము 0-0-0

సూర్యసమస్కారమంత్రములు డిటో 0-0-0

సదాచారము డిటో డిటో 0-0-0

సంధ్యావందనము డిటో డిటో 0-0-0

గారీ తులసీ సంతానగోపాలపూజలు శ్రీ పురుషులందఱకు అన్ని జాతులవారికి

అత్యావశ్యక మయినది 0-0-0

గోత్రప్రవరసంగ్రహము 0-0-0

బంట్టిమిట్టరఘువీరశతకము:- అచ్యుత రాజ

త్రిపురాంతక మహాకవి ప్రణీతము. ఇదివఱకు ముద్రింపబడి యుండలేదు. 0-0-0

ఆర్యవిద్యారహస్యము నచనము 0-0-0

ఈశ్వరదర్శనము సూత్రము నచనము 0-0-0

సంఖ్యాగణామ ప్రకాశిక:- శుకలశాస్త్రము లకు సంబంధించిన విషయములు - సంఖ్యా క్రమము నిందు వివరింపబడియున్నది. 0-0-0

త్రివర్ణప్రదీపిక:- అగ్రకాండము తిరుకు, రఘు ఆనందవిద్యారణ్యునిరాజరాజశిఖరమీ ఆంధ్రమున గలది. ఆంధ్రుల చదువ దగినది. టీకాతాత్పర్య విశేషార్థములు గలది. 0-0-0

సనత్కుజాతీయము, శంకరభాష్యము అంధ్రటికాతాత్పర్యములు గలవి. 0-0-0

0-0-0 వెలకు తక్కువ గ్రంథము వి. పి. పంపబడదు.

క. మార్కండేయశర్మ, కీర్తనాకు, మదరాసు.

“కాంతామదహరణి”

అను యువానీ వైద్యశాస్త్రప్రకారము తయారయిన ఇంగ్లీషుపుష్టికి దివ్యమైన లేహ్యము. దీనిని సేవించుటచే, నిస్సత్తుక, లేపనశక్తిలేకుండుట, స్వప్నచందు స్థలము, రతితా శీఘ్రస్థలము, కాళ్ళచేతులు లాగుట, పోగొట్టి విత్తయాహన సుఖము నిచ్చును. సీగ్గునామందు యేల సిగ్గు పడెదవు? దీనిని సేవించి స్వర్గసుఖములను పొందుము. పథ్యము లేదు.

పరీక్షణచేసి చూచిన మీకే తెలియును. వెల 1 డబ్బా 4-0-0

ఆంధ్రపత్రికా చదువకలకు రూ 3-0-0 మాత్రమే.

తామరమందు:- శేడీ తామర, గజచర్మము, తామరలకు ఆమోఘము వెల డబ్బీ 0-8-0

ది రెడ్డి అందు కంపెనీ, గోపాలపురం,

[8888] కొత్తపేట పోస్టు (గోదావరి జిల్లా)

గాంధీ మహాత్ముని ఆజ్ఞా

(3279) ‘హిందీ నేర్చుకొనుడి!’

[3279] రు. ఆ. ప.
హిందీ తెలుగు బాలబోధిని ... 0 2 0
రాష్ట్రభాషామంజరి ... 0 2 0
రాష్ట్రభాషాబోధిని ... 0 2 0
హిందీకి పహిలీ పుస్తక్ ... 0 4 2
హిందీకి దూసరీ పుస్తక్ ... 0 4 0
స్వదేశీ గీత ... 0 3 0
హిందీ సా. స. ప్రచారకార్యాలయము, 003, బిగ స్ట్రీటు, తిరుచిత్తలకేడి - మదరాసు.

ప్రాచీన ప్రసిద్ధి మొదిన (219)
హిందూస్థానమును స్థాపించబడియుండు
ఆయుర్వేద ఔషధాలయము
స్థాపితము 1881 సం॥
ఆతంగనిగ్రహ ఔషధాలయము కోరి వ్రాయు
వాండ్రు ఆయురారోగ్యాభివృద్ధి కల్గిలు ఒక
గ్రంథమును తపాలు ఖర్చు సహా కోరకనే
ఉచితముగా పంపుచున్నాము
మా యొక్క ప్రతి ఒకటి కావలెయు ననిన
లోకార్ ఏజెంట్లు ఇండియన్ ఇండస్ట్రీయల్స్ లిమిటెడ్
చై నాబాబు రోడ్డు
ఆతంగనిగ్రహ ఔషధాలయం
26 బ్రాడ్వే, మదరాసుకు వ్రాసేడి.
గోదావరి జిల్లా

రోల్స్ రాయిస్ చేసిన కాసులదండ

మా యొక్క సంతకములైన మా సోదరీమణులకు గాను

నీమనుచి త
యారు చేసి
తే. పి. చి
యన్నము
దీనిని ధరించి
నయెడల బం
గాయ కాను

లదండతో సమానముగా నుండును. ఒకసారి అర్హునిచూడును.

1/2	కాసులదండ మొదటిరకము	65 గలది	రు. 7-0-0
1/4	"	"	రు. 6-0-0
1/8	"	రెండవరకము	రు. 6-0-0
1/16	"	"	రు. 5-0-0

(3280) కొ. దొరసామి మొదలి. అందు కో,

నెం 1-22 కృష్ణపు మొదలివీధి, తిరువల్లి కే.సి, మదరాసు

నీ కంటియందు ఏలాటిబాద
యెనను కలదా?

అట్లుండిన అన్ని విధముల శస్త్రచికిత్సలకు నిష్ఫలమై
స్వయం, నమృతమైనట్టియు, మిక్కిలి పొడవైనట్టియు
బొవడముయొక్క గుణములను తెలుపునట్టి పుస్తకమునకు ఏల
వాయకూడదు? (3897)

L. H. Sellar Dept., 4 Samta Pengal

ఇది ఇంపీరియల్ కుట్రన్ వరుస

కుదహించుదేశ మాలభవము, పరిశ్రమము, వస్తువులు.
హిందూదేశమునందు శ్రేష్ఠమైనట్టియు, మిక్కిలి పెద్ద
దైనట్టియు బొత్తముల కర్మాగారము. రు. 2-8-0 ధర గల
నమూనా పుస్తకమునకును, ఏజెన్సీ నిబంధనలకును ఈ దిగువ
చిరునామాకు వ్రాసుకొనవలెను. (3886)

Ashude & Co Ltd.

8. Old Court House Corner, Calcutta

With a foreword of S. Srinivasa Iyengar
(Ex. Advocate-General, Madras.
Containing the soul stirring messages of our
incarcerated patriots. Price As. S. Postage
extra. K. RYLAS & Co.,
Publishers, Triplicane, Madras.

సర్వతెలు విష సంచీవి.

మాయొక్క లోక ప్రఖ్యాతి
జెందిన విషసంచీవిని గుణము
లేదని నిరూపించు వారలకు
రు. 25 ఇవాం. బాధపడుచు
వచ్చినవారు నిమిషములలోన గం
లోపముతో వెళ్లుదురు. 6
పాకట్లు ఒకసారి కొనువారికి
పోస్తే ఇవాం. ప్యాకెట్టు 1-కి 0-5-0, దశమ రు. 4 0 0
మళ్ళీయూళ్ళ ముద్రితము.

ఇందు అక్షరణ, మూల, ఉపాసన, వశికరణ స్తంభన
మొదలగు 108 నొప్ప మంత్రములును ప్రవాచోపములు, తేలు
పాము మొదలగు కాటులను తొలగించు మంత్రము లున్నవి.

1, 2 భాగములు వెల రూ. 1-12-0.

కే. నాదముని ఆంధ్ర సన్, 164, చైన్మబారు మద్రాసు

ఇమిటేషన్

	రూ.	అ.	పై.
రవ్వల కమ్మలు	4	0	0
గజెల వడ్డణము	3	0	0
కట్టకాసుల పేరు	8	0	0
నాగరము	2	0	0
నాను, జరిసి సహా	4	0	0

మైలాపూరు - మదరాసు
విక్టోరియా డిపో,
బొవడముల, అభరణముల, గ్రంథముల
క్యాటలాగు ఉచితము. (2957)

రాజమహేంద్రవర వైశ్య సేవాసదనము

(స్వకీయ విశేషముని నుండి)

కాకినాడ వైద్య ప్రముఖులగు శ్రీయుత నాళం రామ
లింగయ్యగారు 1916 సం॥ లో తాము పూర్వకాశ్చి అచ్చట
శ్రీల కేర్పడిన సదనములను చూచిపట్టించియు ఆంధ్రదేశ
మున వైద్యశ్రీల సదన మొకటి స్థాపింపవలయునని తలచి
తుదివ 1920 సం॥ లో రాజమహేంద్రవర వైద్య సేవా
సదనము నెలకొల్పిరి ఈ సదనము ప్రత్యేకముగ వైద్యశ్రీల
యభివృద్ధికై నెలకొల్పబడెను. ఈ యాదృష్ట మిండుక సంకు
చితముగనున్న శ్రీ రామలింగయ్యగారు తమ కాలమును ధన
మును తెచ్చించి యిట్టిసేవ సదనమును స్థాపించుట మిగుల ప్ర
శంసనీయుని చెప్పక నీడవు. శ్రీ రామలింగయ్యగారు ఒక
లక్షరూపాయల విలువల స్థిరాస్తిని సదనమున కొనంగిరి. ఈ
సదనమును స్థాపించుటలో శ్రీమతి 2 శ్రుల కామక్షమ్మగారు
ను శ్రీయుత కోరుకొండ లింగమూర్తిగారును విశేషముగా
పాటుపడినందుల కెంతయు వందనీయులు. ప్రస్తుతము సదనము
నందు 70 మంది విద్యార్థిని కలరు. వారికి ఉచితముగా
విద్య గలుపబడుచున్నది. సదనముతో పాటు ఒక వనశ్రువా
ము కూడ యేర్పాటుచేయబడెను ప్రస్తుతము అందు 10 మంది
వారీషలున్నారు. వారికి వనశ్రువోపనము ఉచితముగాయే
ర్పాటుచేయబడెను. ఈ సదనమునందు యీ క్రింది విషయము
లందు విద్య గలుపబడుచున్నది:— (1) ఆంధ్రభాష (2) గణి
తము (3) చరిత్ర (4) హిందీ (5) భూగోళము (6) ఆలోచ్య
కాస్త్రము (7) చిత్రలేఖనము (8) కట్టుపని (9) జనియసులు
ముగ్గుగునవి నేయుట (10) అంచులుచేయుట (10) నూలు పరి
శ్రమ మున్నగు విషయముల బోధింపబడుచున్నది. ఇంతియగాక
నిత్యము పురాణపఠనము జరుగును. రామాయణము, భారతము,
భాగవతము మున్నగు పురాణములనుండి పుణ్యచరిత్రములు అను
దియు పఠింపబడును. క్రమముగా ప్రభువచిత్య గోగచిత్య
మంత్రసానికతుణ శిశు సంరక్షణ, శిశు సంరక్షణ, బోధితము
కాస్త్రము మున్నగునవి శిక్షణలయినవి శ్రీరామ లింగయ్య
గారి యాశయము.

1922 సం॥ ఏప్రిల్ 1 వ తేదీని సదనము మొక్క ద్వితీ
య వార్షికోత్సవము జరిగెను. శ్రీమతి మండవిల్లి రత్నమ్మ
గారు అధ్యక్షత వహించిరి. సుమారు 1000 మంది శ్రీలు
వచ్చిరి. చాలకలకు అందలు ఖద్దరు దుస్తులనే ధరించిరి. శ్రీల
యందు ఉత్సాహము మెండుగానున్నది. ప్రారంభమున ఇద్దఱు
బాలికలు ప్రార్థనచేసిరి. పిమ్మట శ్రీమతి బత్తుల కామక్షమ్మ
గారు గతసంవత్సర నివేదికను చదివిరి. సదనము గతసంవత్సరము
నందు చాల అభివృద్ధి చెందెననియు సోదరీమణులు విశేష త్యా
గమును కలవరచి శ్రీ విద్యార్థివృద్ధికై పాటుపడిట్టును నివే
దికల్ల స్పష్టపడుచున్నది. వైద్య సంఘాధ్యక్షణమునుగూర్చి
నాడునికని ఒక శిష్యునికని ఒక సంభాషణ జరిగినట్లు ఇద్దరు
యంత్రీమణులు మాటలాడుకొనిరి. పిమ్మట శ్రీమతి కాకి
పుష్పవతిగారు శ్రీ విద్యనుగూర్చి ఉపన్యసించిరి. తరువాత
కాకి సుబ్బ రామమ్మగారు కొన్ని సంస్కృత శ్లోకములను
కర్ణాండముగా చదివిరి. అంతట ప్రతిభా అను నాటకములో
కొన్ని రంగములకు బాలికలు మనోహరముగా ప్రదర్శించిరి.
పిమ్మట నారీమణులు బాలికలతోముల బాదచు కొంటుము
చేసిరి. సదనములో సోదరీమణులచే తయారుచేయబడిన వస్తు
వులు ప్రదర్శింపబడెను. యంత్రీమణులచే వదుకబడిన నూలు
చాల స్పష్టముగాను అందముగాను ఉన్నది. ప్రదర్శింపబడిన
వస్తువులను ఆచ్యుగారు 50 లు వసూలయ్యెను. అధ్యక్షులు
వివిధవిషయములందు వన్నె కెక్కిన నారీమణులకు బహుమాన
ము లొసంగిన పిమ్మట సభ ముగిసెను.

శ్రీ సదనము చూపిన అభివృద్ధి మిక్కిలి ప్రశంసనీయ
ము. సోదరీమణులుకూడ విద్య సభ్యునించి దేశభ్యుదయమున
కు తోడ్పడినకాని భారతజాతికి మక్తిలేదనుట తభ్యము. ఇట్టి
సేవాసదనము లింకను ఆంధ్రదేశమున యేన్నేని వెలయు
గాక!

వెలవిమ్మక. For Sale Overland. శ్రేష్ఠ మైనవస్తువు.
మోటారుకారు, మాడెల్. 90. American Car
స్థిరము మోటారుగా నడచుట వంటిది. ఇప్పుడు ప్రస్తుతం
దొంగనటువంటిన్ని, సదరుమోటారుకారు, మాడెల్ 90 ఓవర్
లోను యీక్రింద ఆడెను వారివద్ద విక్రయమునకు వున్నది.
కలమునాన యీక్రింద ఆడెను వారికి వ్రాసి చివా
లింపుకోవము. బుద్రినారాయణ సూర్యనారాయణ,
(17) గంటూరు ఖరంపాడు, గంటూరు

మదరాసు అందు సదరణ మరాటా
రైల్వే కంపెనీ (లిమిటెడ్)

(ఇంగ్లాండులో ఇంకొక్కోరేలు చేయబడినది)

నోటిస్

ప్రయాణపు వెద్దబంట్లు Bogie Tourist Carriages
ఈ రైల్వేమీనుగా పోవు వ్యాసంజరు బండ్ల
చార్జిని సవరణ చేయు సందర్భములో ప్రస్తుతపు
టైమ్ టేబిల్ పుస్తకమునందు నెం 42 రు, 99
పుటయందు 30-వ పేజీలో తెలుపబడిన
బండి నెంకటికి ఒక మైలుకు మినిముమ్ చార్జి
1 రూపాయి చొప్పున యున్నది.

1922-వ సంవత్సరం మేనెల 1-వ తేదీ నుండి
రు. 50 లకు తక్కువ గాకుండు నున్నప్పుడు
ఈరైల్వేమీద బండి 1-కి ఒక మైలుకు రు. 1-4-0
చొప్పున చార్జి హెచ్చించబడును.

అదే తారీఖునుండి రిజిస్టరు కాళీబండి 1-కి
ఒక మైలుకు ప్రస్తుతము అమలులో నున్న
రు. 0-4-0 రేటునుండి ఒక బండికి మైలు 1-కి
రు. 0-6-0 లకు హెచ్చుచేయబడును. (30)

మహాత్మాగాంధీ వెండిపతకములు

త్వరపడుడు త్వరపడుడు
అమృతమునకు తయారుగా నున్నవి.
అప్పుటమైన వెండితో చేయబడిన పతకములు తయారు
గా నున్నవి. ఒక ప్రక్కన మహాత్మా గాంధీగారి ప్రతిమయు
మరొక ప్రక్కన చరక దేవ లోకమాన్య బాలగంగాధరతిలకు
గారి ప్రతిమయు గలదు. బహు అందముగా నుండును.
1-కి ధర రు. 1, 12-కి రు. 11-4-0 14-కి రు. 182.
పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము
అన్ని తెగలవారికి కావలసిన బంగారు వెండిగలు మా
వద్ద సిద్ధముగా నున్నవి.
ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి గురుస్వామి శెట్టి
(1842) అందు కంచెని, నగలవర్తకులు
చైనాబాదుకోడ్డు, మద్రాసు.

రు 116 లు బహుమానము
గుణములేదని నిరూపించువారికి రు 116 లు
బహుమాన మియ్యబడును
శ్రీలకు సుధావించు సమస్త వ్యాధులకు
ప్రదాతాంతకము
అన్ని విధములైన కుసుమలు, రక్తపిత్తము, ఋతువుకాక
పోవుట, ఋతుశూల అపస్మాము (Hysteria) తిమ్మి
హృద్రోగము, మూపు, శ్రీలకు మర్కాయవమందు గలుగు
గ్రంథులు, మున్నగువానిని ఈసిద్ధోపధము నిశ్శేషముగా నినారణ
చేయును. మందుతో అకపోషచూర్ణము, శేషామృతము పంప
బడును. వెల రు. 5-0-0 మాత్రమే, తపోలాభిర్ముఖ సహా.
ఏజెంట్లు కావలయును. భారతము ముఖ్యము.
సోల్-ప్రాప్రయిటరు,
3440 అన్నాయుర్యశోపధనియము, కాకినాడ.

రాజకీయ గ్రంథములు

గాంధీగారి చెరిసాలానుభవములు 0-12-0
చిత్తరంజనదాసుజీవితము, ఉపదేశములు 0- 8-0
దాదాభాయి నౌరోజి 0- 8-0
భారత విజ్ఞానరహస్యము 0-10-0
గాంధీవిజయ నాటకము 0-12-0
గాంధీమహాదయ 0- 8-0
సంస్కారిణి 1- 0-0
స్వరాజ్యమహాసభ 0- 4-0
యం. ఆర్. కృష్ణరావు అండ్ కంపెనీ, నెల్లూరు.

ఆంధ్ర గీర్వాణ విద్యాలయము

కొత్తూరు

ఈనెల 11 తారీఖున కొత్తూరు ఆంధ్ర గీర్వాణ విద్యాలయ గృహప్రవేశోత్సవమునకు ఆదినము 2 గంటల రైలు ప్రశ్యేకపు పెట్టెలో రాజమహేంద్రవరమునుండి గౌరవనీయులగు రావుబాద్దర్ బహుశా నరసింహేశ్వరశర్మగారు వచ్చిరి. వారిని ప్రేమకొనడ తల్లాప్రగడ సూర్యవారాయగారు రావుగారు వింజమూరి వెంకన్నపంతులుగారు (డిప్యూటీ కలెక్టరు) సిడిబి హనుమంతరావుగారు కలసి సవాగించిరి. మూడు గంటలకు గా. శర్మగారు బయలుదేరి ప్రేమనుకు పర్రాంగు దూరముననున్న విద్యాలయమునకు కాలినడక నేచేసెను. విద్యాలయభవనము, గుండగొలనువారు కట్టించిన విద్యార్థి అన్నసమ్రము పడించి 3 1/2 గంటలకు పాఠశాలా పండితుల స్వస్థివచనముతో గా. బి. యస్. శర్మగారు సభాభ్యక్షుని వహించిరి. బ్రతికెడి జగన్నాథశాస్త్రిగారు దైవప్రార్థన జరిపిన పిమ్మట దివాన్ బహదూరు చిత్రపు వెంకటచలం పంతులుగారు కవిత్వ రిపోర్టు చేసిరి. అధ్యక్షులు తమ పుష్పాసము ఆంధ్రముననే భావ గర్భముగా ఆంధ్ర గీర్వాణ విద్యాలయమునుండి అగ్రగణ్యములను పంపించిరి. వెర్రిబొట్ట శివారాయయ్యగారు బి. పి. ఎల్. టి. (కాశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు) విద్యావిధానమునుగురించి చెదిరిరి. ఆనెల సూర్యవారాయగారు గద్యపద్య రూపముగా విద్యాలయమును కవిటీవారిని గా. శర్మగారిని ముతించిరి. అనిపెడి జగన్నాథశాస్త్రిగారు పద్యరూపముగా పాఠశాలాభివృద్ధి కొరకు ఆశీర్వాదించిరి. పిమ్మట పాఠశాల విద్యార్థులు సంస్కృతమున వేడిసంహార నాటకము ఒక అంకము ప్రదర్శించిరి. అధ్యక్షులు అంతోష్ఠపవ్యాసము మామూలు మాటలతో ముగించిరి. న్యాయతి నుబ్బుగావుగారి నందన మూలతో 5 గంటలకు సభ ముగింపబడి సంఘమువారు సభికులకు పనస దోసలు జీడి మామిడికాయలు పుచ్చకాయముక్కలు సమృద్ధిగా ఫలహారములుపెట్టిరి. రాత్రి 7 గంటలకు వికలాంగులకు నిరుపేదలకు 200 పండ్లకి అన్నదానము చేసిరి గా. శర్మగారు రాత్రి 8 గంటలకు మొలులలో వద్రాడు వెళ్లిరి.

అధ్యక్షుల పవ్యాసము

విద్యాలయ ప్రతిష్ఠాపక లగు శ్రీ తల్లాప్రగడ సూర్యవారాయగారు పట్టుదలను విశేషముగ క్లాఫింపుచు వారు తమ మిత్రులగుట రెండు సంవత్సరములనుండి విద్యాలయముతో సంబంధము కలుగజేసికొన కొరవడుమండినను నేటికి అది సంతృప్తితో తామభ్యక్షిత వహింప ననకాశము కలిగినదనియు అట్టి అనకాశము నొసంగినందులకై విద్యాలయమువారికిని కొత్తూరు వారికిని నందనము లభించిరి. సంస్కృతభాషయు దేశభాషయు ప్రస్తుతము హైస్కూలిలో నున్నవనియు దీనికి గారణము ఆ యా విద్యల నభ్యసించువారికి అవి జీవనోపాధిని గల్పించు అనన్యము లగుటయే యందులకు కారణమని వగచిరి. కాని ప్రజా ప్రాతినిధ్యముల పరిపాలనా పద్ధతుల నవలంబించునీ కాలములలో ఈభాషలు అభివృద్ధిలోనికి రావలెననియు ప్రజలు ఈభాషలయంతే తమ భావములను సంపూర్ణముగను సౌలభ్యముగను వ్యక్తీకరింపగల సామర్థ్యమును సంపాదించవలెననియు హెచ్చరించిరి. దేశభాషలో అనగా ముఖ్యముగా తెలుగున అంగ్లముందలి ఉద్బోధములుంటిని బయలుదేరినవలెననియు వానిని బోధించు ఉపాధ్యాయులు సమర్థులైనవారుకాడ అవశ్యకులనియు నుడివిరి. మనశాస్త్రమును పూర్వపుపద్ధతుల ననుసరించి బోధింపక నవీనమార్గముల చక్కగ బోధించి వానిని పోషించి వ్యాప్తములు గావించవలెనని కోరికను గావించి వానిని దేశభాషయందు చక్కగబోధింపవలెననియు అందులకై తగు పండితులు ముఖ్యతయత్నము తానరింపవలయుననిగూడ హెచ్చరించిరి. హిందూత్వము యొక్కయు హిందూమతముయొక్కయు ప్రాముఖ్యము ఆదేశములు ఆచరణములు తాము తరించుటయందేగాక ఇతరదేశములను దరింపజేయుటయందే పూర్వమునుండియు నిమిడియుండెననియు అందులకు చైనా జపానుదేశములలో వ్యాపించిన బౌద్ధమతమే ఉదాహరణమనియు నుడివిరి. అట్టి మతమును ఇతరమతములతో పోల్చి వానియందలి సారమును గ్రహించి మతము, శభివృద్ధిపరమట ప్రజా ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వమును కొరచున్న ఈ దినములలో అత్యంతాశ్చర్యకరమనియు అందుల కీ విద్యాలయము ంటి ప్రతిష్ఠాపక ఆధారభూతమనియు బోధించిరి.

పట్టుదల సాహసము, జోహార్మము గోదావరీ జలమును క్రావువారలకు సహజములనియు, అద్వి గౌతమీ తీరమున నీ ప్రతిష్ఠాపకము నెలకొల్పబడినదనియు ఈవిద్యలు బాగుగ వ్యాపించి ప్రభుత్వమువారు స్థాపించబోవు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ సృష్టికి సహకారములు గావలెనన్నచో పండితులు పూర్వకాలములకులనే ఎట్లో శత్రు-పోషణమాలక్షణ భృతనిగొనుచు జీతములు తగ్గించుకొనవలెనని యొత్తిచెప్పిరి.

కార్యదర్శి నివేదికము

నేటికి 8 సంవత్సరము లున్నది. 1914 వ సంవత్సరమున యింగ్లండులోనే శ్రీరాముని జన్మదినమున యీ విద్యాలయము దివాన్ బహదర్ యమ్. టి. పార్థసారథి అధ్యక్షునిచేత శంఖుస్థాపన చేయబడి యెట్లు కేటకు పూర్తిగావించబడినది. “శ్రీమోక్షి బహువిష్ణువి” యనునట్లు నడుచు దీని కన్నె యో వ్యాపారములు సంఘటిల్లివని కనుక పట్టిపట్టు విడుదల యెన్ని దోసంగులు సంభవించినను ఎంతయం దెన్నెన్ని దుభి ప్రాయములు వ్యాపింపజేసినను అవిచున్ని యు నీశ్వరభుజితంబులుగా నెంచి యుద్దేశ్యము మంచియై యుద్యమము దేశమునకు లాభకారియగునెడల సత్వరుడు దీని కప్పటికైన సాయకడ కండువా యనుకొని విరుతుల యభిప్రాయములు గణింపక సహాయమునకు వేచియుండి ఈశ్వరదేశమును నెలవేరి తిమ్మి. భవనము పూర్తిచేసి గృహప్రవేశమునకై పెద్దలను రప్పించబోవు నాటికి వైకృష్ట తీసివేయవలసి వచ్చుటయు యెన్నివిధముల దానిని సరల బూర్తిచేయవలయునన్నను పూర్తిచేయలేకపోవుటయు ఆశోకయెవని యెట్లుగాజరుగుచున్నను కొండంతగా గనకడ-చుండుటయు మిగిల చాలయనికి తెలియనికాదు. పోషణమునకు తగిన యాభారమేల యని గాబోలు. అస్తిలేని నాడు ప్రాంగంబించిన యిట్లు ఉదరపోషణకు తగినంతయూ సై సలపించుటకుని మరి తనంత భావగనే పూర్తియయినది.

ఇదియువంగాక యిట్లు ప్రాంగంబించిన నాటి దేశరీతికిని నేటిదేశరీతికిని తక్కినవానితో మనకు సంబంధములేదు. విద్యా విషయమునం తెలియకా భేదమున్నది. నాటిదృష్టి కేవలము పాశ్చాత్యదృష్టి. నేటిదృష్టి యట్టిదికాదు. మనలాటి స్వతస్సిద్ధముగానన్న భావములను బుద్ధివై శిష్యములను పెంపొందించవలెనను ఆ భవనదేశమునందలి జాతీయభావమునకు జ్ఞానసంపాదన ప్రధానము తిండియప్రధానము వర్తకము యోగ్యత ప్రధానము వేషభాషలు ద్రవ్యార్థము అప్రధానము. అట్టిభావములై మాట దైవదత్తము సాపథితము అవంతలేకుండ పెరుగుచున్న విశ్వాసదృతి మాటిపోవలెనను దృఢసంకల్పము నేడు సర్వత్ర భావతదేశమునందు వృద్ధిపొందెనది. పూర్వమార్గము రొలది సంస్కరణములతో ప్రతిఫలించుటకు తగిన తరుణ మానన్నను గునాటికి జనులు నలుపురును ఇది కావలెననునాటికి యీ విద్యాలయము తన భవనమును తాను నిర్మించుకొనినది.

ఇంతకుముందలి పూర్తియయినను విశ్వాంధుల దృష్టి యిట్టివగుచునందు లేనపుడు ఇందువచ్చి చేరు విశ్వాంధులయొక్క సంఖ్యయు ఇప్పుడున్న దానికంటె యెక్కువగా నుండెడిది కాదు. కాలము వచ్చువఱకును తలవాల్చి పడియుండి తగిన సమయము వచ్చువఱకుకి తానుగ బయలుపెడలినది. ఈ విద్యాలయము కట్టుటకు ప్రారంభించినవెనుక భోజనమందిరము తతే ప్రధాతలగు శ్రీయుత మావులేటి సోమరాజు భోగరాజు కోదండ రామయ్యగార్లు కట్టించి యిచ్చుటయు అందుగానే విద్యాలయ కార్యములుగూడ తన్నయిత కార్యములతో బాలు జరిగించుచుండుటయు మిగిలినను ఎటింగినవిషయమె ఆభోజనమందిరముగూడ నేడు వైశాల్యము నొందినది. తత్ప్రధాతలు తమ యాభార్యమును జూపి దానికి సిగోపాదిన కల్పించిరి. ఇప్పుడు ఈవిద్యాలయమునకు మేము మొదట ననుకున్న దానికంటె రెట్టింపుసామ్యుకు వైగా ఖర్చుపడినది. దాదాపు రూ 18000 లు వరకు అయినది. దీనికి ప్రత్యేకముగా నీనడుమ 3000 వఱకు నప్పుచేయవలసి వచ్చినది. ఈ భారమంతయును ప్రజల యాభార్యమవలన నిర్వర్తి కావలసియున్నది. యుద్ధము విజృంభణముగా నుండు దినములలో తొరతనమువారు సామ్యు గ్నృప్త జీచ్చెదమని చెప్పి ర(25000 లు కల్పించు) గాంటు నిచ్చుటకు ఉత్తరవులు చేసిరి. ఆ సామ్యుకై మేమింకను ప్రయత్నించవలెదు.

దొరతనమువారి సంవత్సరము రూ 600 లు ఆభ్యాపక భృతులకు సహాయమొసంగిరి. స్థానికసంఘములీ చుట్టుప్లకున్న వి కొన్ని వాక్కికముగ స్వల్పవిరాళము నిచ్చుటకుతీర్మానించిరి. ఆసామ్యునిచ్చుటకు అంగీకార మొసంగమని వారు వ్రాయగా వారికను అంగీకార మొసంగలేదు. అది యిప్పుడు విశారద అొ నన్నది. విద్యార్థులకు భోజనమందిరమును విద్యకు భవనమును కురిసినది కాని విద్యార్థులుండుటకు మంజీరములేదు. దానికి

కొంతసలముగూడ చుట్టుప్లకు సంపాదన కావలసియున్నది. ఆ శ్రమజీవనము పూర్వకాలమునకున్నమాదిరి విద్యార్థిదేశలోనైన నుండవలయును. గురుశిష్యులకు ఎడతెగని యనుబంధము గలుగవలెను. అందులకు చుట్టుప్లకు కుటీగములయందు కొన్ని నిర్మాణము కావలసియున్నది. దీనికంతకును చుట్టుప్లకుల అయి దారు ఎకరముల భూమి సంపాదన కావలెను. వ్యాయాత పరిశ్రమలకు తగిన విచార స్థల ముండవలెను దేశీయుల యాభార్యమున నాపని జరుగవలసినది. పునాది గట్టి పునాది పడినది. బాలాభ్యయులు జాతినని. అనేక గాలివాగులు తగిలి గోడలు గట్టిపడినవి. పునాది కట్టుదిట్టమును చూచిగాని యీశ్వరుడు మంచికార్యములకు సాయపడుచు చికిలింత యేపు గ మూడువార్లలో పెరిగి ముక్కలగును. చింతచెట్లో తుట్టుగాదు. దానివృద్ధికి ఫలోశ్శుభితకు కాలము ఎచ్చుపట్టుకు. మేము ఎట్టి యిక్కట్టులనొందినను ఇట్టి కష్టముల నొందితిమని చింతలుటకు కారణములేదు. తగిన యాశ్రయములు కొంతవఱకు సమకూరినవి. ఇంకను సమకూడవచ్చువి. దేశముందు వీరు వారి నక తగు సమయ్యులదృష్టి దీనివంకు తిగిగిది. దేశీయవిద్య బాగుపడెడు దినములు వచ్చివి. స్వాగత్యము చూపినవహా నీయులు విద్యాపథకమును నడుపుటకు లభ్యమయినారు. ఈ దుందుభిసంవత్సరమున తన విజయ దుందుభి మ్రోగించి యింక విద్యాలయము చిరస్థాయిగా నిలువగలదు. మొక్కుముక్కొట్టిక జరిగిన వేదశాస్త్ర పరిషత్తుతో, ఆనాడికడజరిగిన వేదసూత్రతో దీని నాశ్రయించిన సామగ్రమాము తొత్తిలిపోయినవి. ఈ విద్యానిలయము ప్రారంభించి యొక దశ కయ్యింది. ఈ దశలో జరిగినపని మిగిల అంతగా కనుపడుటలేదు. పునాదుగానే యుండిపోయింది. బెల్లురెవ్వింక చేసేట ఎప్పటికైన పండక యూకపోవునా, అదేశ మారిపోయినది. ప్రాశస్త్య ప్రారంభమయినది. యిప్పుడు విద్యాకీర్తనగూడ ప్రాంగవిద్యలకు ఆంధ్రదేశమున నిర్మాణము కానున్నది. అవని ప్రారంభమయినది. దానిని పూర్తిచేయు భారము దేశీయుల విధి. నేడిచటచేరిన మహనీయులయు తదితర విద్యాభిమానులయు తోడ్పాటువలన కార్యములు జరుపదముగా సమకూరక పోవునా యను నమ్మిక కలదు. ఇంతకును ఈశ్వరునిదేభారము. అట్టిపని శి శ్రమము న యీ గౌరమాశ్రమమున యీసవిత్త నడితీరమున జరిగి దేశీయ విద్యయు తన్మూలమున వేశము నభివృద్ధిపొందునటుల యీశ్వరుం దనుగ్రహించుగాక యని గోరుచు ఇచ్చటచేరు మహనీయుల నందర నట్లు జరుగ వునన్నార్థిక నాశీర్వాదించి దానికి తోడ్పడవలయునని వేడుకున్నారము.

ఉ|| ఆరయలేముచేకురెడునట్టిభంజనముమాట వెయ్యది

వారసి జేసినట్లు శుభములునకు భంబుగ నెంచగలేము మా కోరినదానికన్న సమకూర్చెడిదిత్ర ప్రకప్తమెప్పుడున నేరముబాగు నో నెరుగ నేర్చుమెన్నె యుగంక నీశ్వరా.

అధ్యక్షుని అంతోష్ఠపవ్యాసము

భగవంతుడు వివిధదేశములకు వివిధ నాగరకతలను ప్రసాదించి నాడనిన్ని అన్నిటియందును మంచినే గ్రహింపవలెననిన్ని, దీనిని బోధించుటకు ప్రభుత్వమువారు పన్నులు వసూలుచేయకుండ రిగి కోట్ల పండ్లకి బోధింపబలరనిన్ని, బుద్ధిమంతులు లేని ఆశలు కల్పించి ప్రజలచేత ఓట్లు మొదలగునవి వేయింపరాదనియు, ఆ యాశలను తీర్చుటకు అనకాశము ఉండదనిన్ని తీర్పుకున్న తేనిపోని కష్టములు కలుగుననిన్ని నుడివిరి. తాము ప్రభుత్వోద్యోగులుగా గాక కేవల స్నేహభావముతో ఒక తాంబూలువలె యొక శ్రేయోభిలాషిత వచ్చితిమనియు రాజకీయముల ముచ్చటింప రాతదనియు నెలవిచ్చుచు పండితులను విశోషియ భాషా పాండితిని సంపాదించి వానియందలి యుద్బోధముల బరించి దేశీయులకు బోధింపుదని మతియొక మారు హెచ్చరించి తమ యాపవ్యాసమును ముగించిరి.

నోటి ను (19)

లేటు మా పిఠతెడి గాదె అచ్చయ్యగారు 1916-వ సం. మార్చి నెల 12-వ తారీఖున వ్రాయించిన విల్లు ప్రకారము ఆయన భార్యకు యచ్చిన దత్తత అభికారము అనుసరించి “పుష్పరి” అనే మా చిన్నివానిని దత్తత యిచ్చుటకు నేనన్న అంగీకరిస్తు పున్నప్పటికిన్ని ఆమె దుడతేశముతో మతియొక పిల్లవానిని దత్తతచేసుకొనటకు ప్రయత్నము చేస్తు పున్నట్లు తెలియుచున్నది. అట్లు యెకరై నా ఆమెకు దత్తత యచ్చిన యెడల సదరు దత్తత లాప్రకారము గాని అచ్చయ్యగారు వ్రాయించిన విల్లుప్రకారముగాని చెల్లనేరదని తెలుసుకోవలెను.

మారిటేరు } గాదె కామరాజు వ్రాలు.
తణుకు తాలూకా }
(కృష్ణాజిల్లా)

బెంగుళూరువా రలు.

అకస్మాత్తుగా నాకోగి కన్పించి కేవలమిహాపతే కన్ను
 గొనుచు మూల్గుచు భూమిపైబడిన. ప్రక్కన నుంచబడిన
 ఈ రకము గోగులందరునుగూడ చీనిని బాచి ఒకరి తరువాత
 నొకరుగా నందరును క్రిందపడిరి. మిగిలిన వైద్యు లప్పడు వారికి
 ఉపచారములు జేయుచుండగిరి. ఏమియు వసాయములు సంభవించలేదని ప్రకటింపుచుడిన.

కమలకుటీరము, తిరువల్లిశైలి, మదరాసు.

నిర్బంధవిధాన విజ్ఞాపనము

మహాత్ముని కారాగృహవాసము
ఆంధ్రానుగాటికి మహాత్ముడు వ్రాసిన లేఖ - ప్రభుత్వమునకు పెట్టిటుగారు వ్రాసిన లేఖ

లాహూరులో 12-13 తేదీలను సభల నాపివేయుట

మాలవ్యా పండితులకును జిల్లా మేజిస్ట్రేటుకును జరిగిన లేఖలు
పండితుడు ప్రముఖులతో సంభాషించి లిలు వూరుకు వెళ్లుట

పంజాబులో 18-వ తేదీని హరటాలు - జరుగును
సర్దారు భారకు సింగుగారికి మూడేండ్లు కఠినశిక్ష

బొంబాయి, కలకత్తా, నాగపూరు, అలహాబాదు, పూనాలో 13-వ తేదీని
ఢిల్లీలో 14-వ తేదీని హరటాలు జరుగుట అల్లరులు లేవు.

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

గుంటూరులో 13-వ తేదీ సభ నాపివేయుట
ప్రకాశంగారికి నోటీసు - ఖద్దరు సేతసంఘము నేర్పరుచుటను గూర్చి
ప్రకాశంగారు గుంటూరు ప్రముఖులతో చర్చించుట

గుంటూరులోను - పర్లాకిమిడిలోను హరటాలు

అసంతృప్తిరమన నిర్బంధప్రాబల్యము - ప్రచారకులను వదలుట - జాతీయపాఠశాల నేర్పరుచుట

డాక్టరు సయ్యదు మహమూదుగారికి శిక్ష
ముజఫరాపూరుకారాగృహలో దోంగులు సలుగురు రాజీనామా నిచ్చుట

మూర్ఖ సత్యాగ్రహనాయకులకు విడిపి

జాతీయవారము

కలకత్తాలో 13 వ తేదీ హరటాలు

సాయంత్రము 4-30 వరకు జరుగుట

దుకాణములను చాలవరకు మూయుట

18 వ తేదీ వుదయము మొదలు సాయంత్రము 4-30 వరకు కలకత్తాలో దుకాణములను మూసిరి. ఉత్తర దక్షిణ భాగములలోని దుకాణములను మూర్ఖములు పూర్తిగా మూయుటచేసెను. మిగిలిన దుకాణములను మూయలేదు. అదేమొటారులు మున్నగు బండ్లు చాల కొద్దిగా తిరిగెను.

* * *

బొంబాయి

13-వ తేదీ హరటాలు

కాంతి యుతముగ జరుగుట

బొంబాయి నగరమున 18 వ తేదీని హరటాలు చక్కగా గాఢమైనవి. మార్కెటుల నన్నిటిని మూసివేసిరి. అల్లరు లేమియును జరుగలేదు. పోస్టు-మాత్రము కొన్ని దుకాణములను తెరిచిరి. (గవర్నీయ విలేజ్ లో తంతివార్త-బొంబాయి 14-4-22).

బొంబాయిలో 13 వ తేదీ హరటాలు

(అసోసియేటెడు వ్రెసు)

బొంబాయిలోని దుకాణదారులలో హిందువులను మహమ్మదీయులను 18 వ తేదీని దుకాణములను మూసిరి. దేశీయ బండ్లు పేటలలో చేపలు మాంసము దుకాణములను మరి కొన్ని చిల్లర దుకాణములను తప్ప తక్కిన దుకాణము లన్నియును మూయబడెను. మ్యాగిసిటలు మార్కెటులోని దుకాణములను గూడమూసిరి. అద్దెబండ్లు మాత్రము తిరుగుచుండెను.

పూనా

ఖద్దరువిక్రయము

13 తేదీని హరటాలు బాగుగా జరుగుట

పూనాప్రజలు జాతీయవారమున అశ్రితోత్సాహముతో పనిచేసిరి. కాంగ్రెసునాయకులందరునుగూడ స్వయముగ ఖద్దరు బట్టలను విక్రయించిరి. ప్రతిరోజునను, నగరమునను కంటోన్మెంట్ లోనుగూడ సభలను ఉపన్యాసములను జరిగెను. కెల్కర్, భోపల్కర్, గోఖలే, డేప్లె, గడ్గిలు, లానాగార్లు మున్నగు ప్రముఖు లుపన్యసించిరి.

ఖద్దరును ధరింపుడు, వికమత్యమును వృద్ధి చేయుడు, అని నాయకులు బోధించిరి. 18 వ తేదీని హరటాలు పూర్తిగా నగరమునను కంటోన్మెంట్ లోనుగూడ జరిగెను. అనాదు సాయంత్రము నగరమున శివాజీమందిరావరణమును కంటోన్మెంట్ లో గంధిమైదానమునందును రెండుగొప్పసభలు జరిగెను.

* * *

మధ్య రాష్ట్రములు

నాగపూరు

13 వ తేదీ హరటాలు

18 వ తేదీని హరటాలు జయప్రదముగను కాంతముగను జరిగినది.

* * *

అలహాబాదు

13 వ తేదీ హరటాలు

12 వ తేదీ సభ-విదేశవస్త్రదహనము

అలహాబాదులో 12 వ తేదీని స్వరాజ్యసభావరణమున సభజరిగినది. విదేశీబట్టలను తగులబెట్టిరి. 18 వ తేదీని దుకాణము లన్నిటిని మూసిరి. అద్దెబండ్లు మాత్రము తిరుగుచుండెను.

పంజాబు

హరటాలు

18 వ తేదీని జరుపుటకు నిశ్చయించుట

పంజాబులో లాహోరు మున్నగు నగరములందు 18 వ తేదీని హరటాలు జరుగలేదు. 18 తేదీని జరుపబడును.

ఢిల్లీలో హరటాలు

14-వ తేదీని జరుగుట

చాలవరకు దుకాణములు మూయబడుట

18 వ తేదీ హిందువులకు సంవత్సరాదియు మహామృతీ యులకు పిబారతుపండుగయు నగుటచే ఢిల్లీలో 14 వ తేదీని హరటాలుజరిగినవి. కొన్నిచోట్ల చిల్లరదుకాణములను మాత్రము తెరిచిరి. విదేశీబట్టల దుకాణములన్నియు మూయబడెను. హిందువుల పెద్దవాళ్లును వర్తకసంఘములును మూయబడెను. ఈస్టరు సెలవులగుటచే ఆంగ్లేయుల వర్తకసంఘములు గూడ మూయబడెను. బండ్లుమాత్రము ఎప్పటివలెనే తిరుగుచుండెను. రాజద్రోహసభాశాసన ములుగా నుండుటచేతనో మరి ఏలనోగాని సభలు మున్నగునవి మూయును జరుగలేదు. అల్లరు లేమియును జరుగలేదు.

* * *

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

గుంటూరు

13 తేదీ సభను నిలిపి వేయుట

టంగుటూరి ప్రకాశంగారికి నోటీసు

ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షుడు ప్రకాశంగారు 18 వ తేదీ మధ్యాహ్నము 12-30 కు గుంటూరు కేరి ఆనాడు జరుగవలసిన సభను జరుపగూడదని డిప్టీ మేజిస్ట్రేటు పంపిన నోటీసును 1-30 కు ప్రకాశంగారి కందజేసిరి. అందువలన సభ నిలిచిపోయినది.

నోటీసు

18 వ తేదీని గుంటూరులో స్వరాజ్య మైదానమున రాజకీయ సభ జరిగినచో కాంతి భంగము కలుగునని నాకు తెలిసినది గాన కాంతిని కాపాడుటకును ప్రజలకు యిబ్బందియు కాయశ్లేషమును కలుగకుండ చేయుటకును 12 వ తేదీ మొదలు 20 వ తేదీవరకును గుంటూరులో రాజకీయ సభలను జరుపగూడదని 144 ఏ క్రీంద నే శాశ్వతము చేయెను. గుంటూరు 11-4-22 ఎం. హెచ్. భాను డిప్టీ మేజిస్ట్రేటు (స్వకీయవిలేజ్, గుంటూరు 18-4-22).

గుంటూరు హరటాలు

పోలీసువారి నిర్బంధము

దుకాణములను తెరిచుట

వ్యాపారమేమియు చేయకుండుట

18 వ తేదీని గుంటూరులో చాల చిత్రిమైన హరటాలు జరిగినవి. అచ్యుతమేమియును జరుగనందున హరటాలు నెరవేరినవియే చెప్పవచ్చునుగాని పోలీసువారి నిర్బంధములన దుకాణదారులందరును దుకాణములను తెరిచిరి. రెండుమాడు దుకాణముల కొకకనిష్టేయవంతున కావలియుంచిరి. వేరొకచో రిజర్వుపోలీసులను సిద్ధపరచిరి. అసిస్టెంటు జిల్లా మేజిస్ట్రేటు రూదరుఫర్దగారు పెద్దబజారులోని పోలీసుస్టేషనులో కూర్చుండెను. దుకాణములను తెరిచవని చెప్పటకు వలయు నైతిక బలము వర్తకులకు లేకపోవుట శోచనీయమేయైనను వ్యాపారము మాత్రమేమియును జరుగలేదు. అచ్యుతము లేదు. కొనువారు లేరు. అమ్మువారులేరు. వీనిబట్టి చూడ వచ్చునుగానెలవంతమున అన్నమాటను జరుపుకొనబాలక మారుమొగమిడిన పురపాలకసంఘసభ్యులకు కలిగినంత మనోదృగ్భలము వర్తకులు మున్నగువారిలో కలుగలేదని స్పష్టమగుచున్నది.

గుంటూరులో ఖద్దరునిర్మాణము

వర్తకసంఘము సేర్పాటు
ప్రకాశంగారి సలహా

గుంటూరులో ప్రకాశంగారు 18 వ తేదీని అన్ని రాజకీయవర్గాలవారితోను యితరులతోనుగూడ ముచ్చటించిరి. గుంటూరు నీరు ప్రతిపంతుకు ప్రసిద్ధికెక్కినది గాన ఎవలక్షికాక ఖద్దరు నిర్మాణవర్తకసంఘమును కాంగ్రెసుతో సంబంధము లేకుండ నేర్పాటుపదగునని ప్రకాశంగారు చెప్పిరి. త్వరలో తొకసంఘమేర్పాటుపదగును (స్వకీయవిలేఖరి-బెజవాడ)

* * *

అనంతపురము

జాతీయవారము

తీర్థకునిధి నిర్మాణసాకారము

అంతపురమున జాతీయవాదుల కాంగ్రెసు కార్యాలయమున 260 రూపాయల ఖద్దరు విక్రయింపబడిన స్వరాజ్య నిధికి ఆదాయమును ప్రాంతసభ్యుల సంఖ్యయను సంపూర్ణికరణముగ తేవు. నిర్బంధము చాల ప్రయత్నమున్నది. సభలు పూర్తయి గింపులు పోతాయి ముగ్గురునమోదును జరుగలేదు. జరుగగూడదని యాద్యోగులు చాటింపుచేసిరి.

ప్రచారకుల విషయం

కార్యాచరము కంపండిక అనంతపురం ప్రచారకులగు పేరయ్య, నారాయణస్వామి, లచ్చప్ప, కొండప్ప, గణపతి, ఖరీం సాహెబుగార్లును బహిర చెరసాలనుండి 11 వ తేదీని నడలిరి. వారు 15 వ తేదీని అనంతపురమున వచ్చెను.

అనంతపురం జాతీయ పాఠశాల

ఈనెల 2 వ తేదీని అనంత పురములో జాతీయ పాఠశాల నేర్పాటుచేరి. ప్రస్తుతము 25 గురు (బాలురు బాలికలు కలసి) విద్యార్థులున్నారు. ఇదివరకు ప్రైవేటుగు స్కూలులో నుపాధ్యాయుడుగా నుండి పని మానివేసిన సెకండరీ ప్రైవేటుకు టీచరు తిరుమలరావు గారిని జాతీయ పాఠశాలకు ప్రధానోపాధ్యాయునిగా నియమించిరి. స్వరాజ్యభిక్ష కలనను ప్రసానిధివలనను పాఠశాలకు మూలధనము సమకూర్చబడినది. ఒక పరిపాలన సంఘమేర్పాటుపద బడినది. అసంఘమునకు వ్యాజువాది బిలిరెడ్డి గారధ్యక్షుడు న్యాయవాదులు మాయనదనంబి నారాయణరావు, చివంబరయ్య గార్లును కేసింతుల సాహెబు, లక్ష్మీనారాయణ (శ్రేష్ఠిగార్లును సభ్యులు. వీరు లెక్కలు తనిఖీచేయుచుందురు. (అనంతపురం 15-4-22 స్వకీయ విలేఖరి తంతివార్త).

* * *

కాకినాడ

13 తేదీ పవిత్రమైనదిగ సంపూర్ణమైన భక్తిభావములతో చూడబడినది. సంపూర్ణమైన నిష్పంధముతో వారతాళము ప్రజలు గాంచిరిని ప్రాయుటకు మిగుల సంతోషించుచున్నారు. వర్తకులు కొండు మూసెవైచిరి. బహు నిశ్చయమున జరిగెను. కాకినాడ వర్తకులు బహుముఖము రని కొంత కనుకొనిగారి ఎంత కాంగ్రెసువాదులకు శ్రీకృష్ణజన్మస్థానమున కేసినప్పటికే కాంగ్రెసువారి యాజ్ఞలను కాకినాడ ప్రజలు వర్తకులు పెడచెరిని బెట్టుట లేదని ఈ వారతాళమునలన స్పష్టము కాగలదు. ప్రజలు తమకు చక్కగా కాంగ్రెసువాదుల మార్గము ననుసరించి నడుపునట్టివెదల కావలయు నన్న యభిప్రాయము గలిగినవారివలె కన్పించుచున్నారు. (స్వకీయవిలేఖరి)

* * *

రాజమండ్రి తాలూకా కాంగ్రెసు సభ్యుల

సమావేశము

18 వ తేదీని కొరుకొండలో జరుగును

ఈ సమావేశము 17 వ తేదీని జరుగదు. ఈనెల 18 వ తేదీ మంగళవారమునాడు సాయంకాలము 4 గంటలకు కొరుకొండలో జరుగును. ఆంగ్రెస్సేయ కాంగ్రెసు సంఘమునకు చి గురు సభ్యులను నియోజింపుట కేసభ జరుగును. (స్వకీయ విలేఖరి తంతివార్త-రాజమండ్రి-15-4-22).

మూలీ సత్యాగ్రహ కేసు

శిక్షలు

ఈ కేసులో జిల్లా మేజిస్ట్రేటు 144 క్రింద నిచ్చిన యంతరపు నతికమించి నందులకు పని కుంతు జోషి, బాదుజోలు, శరంజి, జోగల్గూరు, గార్లుచేరి యొకనెల విడివైదును, చెలి 25 రూపాయలు జుర్రానాయను యయ్యనివో చెలి 7 రూపాయలు అదనము వైదును వేయబడినది.

గాంధీ మహాత్ముని

కారాగ్రహవాసము

మహాత్ముని అభిప్రాయము

సభ్యుల చెరసాలనుండి మహాత్ముడు ఆంగ్రెసుగారికి వ్రాసినతేఖ ఈవారముయంగుండుండియాపత్రికలో ప్రకటింపబడినది. “చెరసాలకు పోయి వారు ముఖ్యముగ సత్యాగ్రహ ప్రతులు చెరసాలలో నున్నంతకాలమును బాహ్యప్రపంచముతో సంబంధమును పూర్తిగాత్యజింపవలెననియే నా అభిప్రాయమని” మహాత్ముడు వ్రాసెను.

మహాత్ముని సాకర్వములు

వారినింకను వృద్ధిచేయవలెను

జే. బి. వెటిలుగారి లేఖ

“గాంధీ మహాత్మునికి చెరసాలలో సాకర్వములు సరిగా లేకని పత్రికలలో ప్రకటింపబడుటచే దేశీయులందరును ఆసక్కు తిని వెలిబుచ్చిరి. గాన మహాత్ముని కింకను సాకర్వములను హెచ్చుగా సమకూర్చవలెనని” ఇండియన్ ప్రాగ్రెసివు ఆసోసియేషను అధ్యక్షుడు జే. బి. వెటిలుగారుబొంబాయినుండి బొంబాయిప్రభుత్వ (హామడిపాట్లమొటు) కార్యదర్శికి వ్రాసెను.

* * *

లాహోరులో సభ నాపివేయుట

పండితమాలవ్యా- జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగార్లు

ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు

“బ్రాహ్మణులలో జరుగునభివృద్ధినిగూర్చి గాదు. సభకు వచ్చువారిసంఖ్యయొక్క అల్పాధిక్యతలను బట్టి బహిరంగసభ యని కాదని నిగ్రహించేను వీలులేదు. ఇట్లు సభలను నిలిపి వేయుటలకనే ప్రజలలో నయవృత్తి జరిగి ప్రయలుగును. నేడు (13 వ తేదీ) మధల సచటనే యొకసభజరుగుననియు అసభ యందుపర్యవసంపదననియు నగ్రకాంగ్రెసుసంఘమువారు నన్ను కోరె”ని 13 వ తేదీని పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు లాహోరు జిల్లా మేజిస్ట్రేటుకు వ్రాసిరి.

జిల్లా మేజిస్ట్రేటు ప్రత్యుత్తరము

“నేడు (13 వ తేదీ) మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు విశేషం చేరినది. నేను దానినిగూర్చి బాగుగా నాలించితిని. నిన్నను నేడును జరుపదలచినసభలు బహిరంగసభలే అగునని వారు సలహాయొప్పబడిన గాన నేను వానిని ఆపివేసితిని. నాకు జబ్బుగా నుండుటచే పండితమాలవ్యాగారు గాన వెన్నులతో జవాబు వ్రాసినందుకు క్షమించుదు.” అని జిల్లా మేజిస్ట్రేటు పండితుడు బదులు వ్రాసెను.

సభ మరల నిలిపి వేయబడుట

18 వ తేదీని గూడ సభజరుగలేదు. పోలీసువారు వచ్చి బ్రాహ్మణులను చుట్టేసిరి.

మాలవ్యాగారు లాహోరు ప్రముఖులు

14 వ తేదీ మధ్యాహ్నము లాహోరు న్యాయవాదులలో ప్రముఖుడగు జిత్తికాచందుగారు పండిత మాలవ్యాగారికి విశాహరవిందుచేసిరి. ఆ విందుకు లాహోరులోని ప్రముఖులను అన్నివర్గాలవారిని ఆహ్వానించిరి. ఆ సమావేశమున ప్రత్యేక రాజకీయస్థితిని గూర్చి వారందరూ సాకర్వముగ చర్చించిరి.

పండితుడు లిల్వూరుకేగుట

పండిత మాలవ్యాగారు 14తేదీరాత్రి లాహోరునుండి లిల్వూరుకు బయలుదేరిరి.

* * *

భిల్లల కలవరము

ప్రభుత్వచర్య మరింత హానికరము

మానిలాలు కొధారిగారు

భిల్లలస్థితినిగూర్చి రాజపుటావలో రాజప్రతినిధి ఏకైకము కాంగ్రెసు ప్రముఖుడగు మానిలాలు కొధారిగారు వ్రాసిరి. “అసంతృప్తులగు భిల్లలనుగూర్చి నైపుటలు జరుపు చర్యలన మరలక వోనియే కలుగును. భిల్లల యజ్ఞులను సంస్థానము వారు తొలగించుట మిగుల గట్టిపయత్నము చేయవలెను” అని కొధారిగారు వ్రాసిరి.

స్థానికవార్తలు

ప్రజాస్వామ్యవిచారణ సంఘము:— 1921

బ్రహ్మరేవ తేదీ ప్రభుత్వపు టుక్తువు ప్రకారము యేర్పాటు చేయబడిన ప్రజాస్వామ్యవిచారణ సంఘము, మద్రాసు శాసన సభ్యులందరి అద్యైజిత కమిటీప్రజాస్వామ్యపరిపాలనముకే నియమించబడుటచే యెత్తివేయబడినది. (ప్రచురణ సంఘము)

రయిత్యేతపదలు:—ఈనడి పట్టాభి గాంధీమనులనుభ్యు చెన్నపురముండి పోవుచున్న ప్యాసింజెరుబండి చెన్నపురికివచ్చుచున్న గూడ్సుబండి వేరు వేరు పట్టాలపై పోవుచుండెను. గూడ్సుబండియందొక వాగనులో వెనుగు బొంగులుండెను. ఈ వెనుగు బొంగులున్న ప్రయాణికుల బండికితగిలెను. అందువల్ల ఆరుమంది ప్రయాణికులకు కొంచముగా గాయములు తగిలినవియం. యస్. శంక. రైల్వే సూపరెండెంటు గారు 14 తేదీ రాయపురమునుండి తంతివార్త పంపుచున్నారు.

మహాత్మాగాంధీ స్పిన్నింగ్ అండు వీవింగ్ ప్రీన్సులు రేపటినుండి (15-4-22 ఆదివారము) మద్రాసు తిలుచెట్టిపిడి నెం 1 కృపామున నూలుగుడుకుట, ఏకులను తియారుచేయుట, వడికినూలును లడ్డిలుగా మార్చుట, తోలుపెట్టెలు, మణిఫర్సులు, బెల్లులు, టోపీలు, ముగ్గునవి చేయుట, బట్టలకుట్టుట, మొదలగునవి యుచితముగ సమస్తజాతులకు ఉదయము 7-80 గంటలనుండి సాయంకాలము 5-30 గంటలవరకు నేర్పెదరు. మేనెనుండి బట్టలు నేతకూడ నేర్పించబడును. కాన శిష్యులొదలచినవారు రేపటినుండి రాగలందులకు ప్రార్థించుచున్నారు. —యస్. యస్. పాడి.

సంగీత కచేరీ:—జాగ్రత్తపును తాతాముత్తియప్పకొ విధి 17 వ నంబరుగల గృహమున, జలతరంగము సూ. రమణయ్య పెట్టిగాటచే బరుపండు శ్రీరామనవమీ మహాభ్యుదయ సంధ్యసంఘం నేటిరాత్రి 9 గంటలకు రాజగోపాల్ కిల్లె (మన్నారుగుడి) గారిచే గాత్రము, శ్రీనివాస అయ్యంగారు (తిరుప్పావూడల్) గారిచే ఫిడెలువాద్యము, వీతంబరము జేకాయిగారిచే మృదంగము జగపండును. రేపు (ఆదివారము) రాత్రి 9 గంటలకు సుబ్రహ్మణ్యముప్పిల్లె (కంజవరము) గారిచే గాత్రము, గోపాలకృష్ణయ్య (మరంగపూడిసంస్థానము) గారిచే ఫిడెలు, అఖిలేశ్వరయ్య (పాలపూటు) గారిచే మృదంగము, పక్కిరియాప్పిల్లె (మన్నారుగుడి) గారిచే కొనుగూలు నడపంబడును.

విదేశములలో పని హెచ్చరిక:—విదేశములకు పనిదొరకు నేమోయని పోవు కార్మికులు, అచటదిగగానే యెడో పని దొరకునని నమ్ముము లేనిదే వెళ్లవలదని హెచ్చరిక జేయుచు యిండియాప్రభుత్వమువారు ఒకతీర్మానమును గావించిరి.

ఈమధ్య ప్రాంసులో రోజుకు 15రూపాయల కూలి పని దొరకునని ఒకరు చెప్పటచే పంజాబునుండి భారతకార్మికులు చాలమంది చాలదబ్బుఖర్చుచేసి ప్రాన్సుకు వెళ్లిరి. అక్కడకు వెళ్లగానే వారు మోసపోతిమని కనుగొనిరి. వేతనున్నదబ్బు అయిపోవుటచే ప్రభుత్వసహాయముతో వాడుకరిగ రావలసి వచ్చెను.

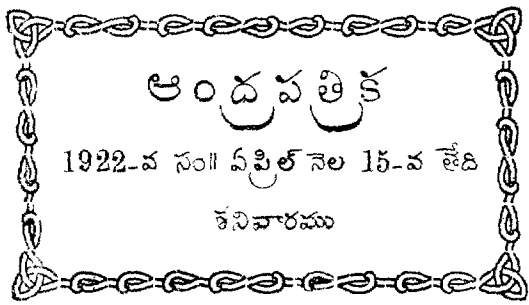
కాపున విదేశములలో గట్టిగ నేదైన పనిదొరకునని నమ్మకము లేనిదే పనిదొరకు విదేశములకు వెళ్లి కష్టపడవల దని హెచ్చరిక జేయడమైనది. (ప్రచురణ సంఘము)

అభిలభారత భిలాఫతుసంఘం కార్యదర్శి డాక్టరు మహామదుగారికి శిక్ష

కారాగ్రహవాద్యుల రాజీనామా
అభిలభారత భిలాఫతుసంఘం కార్యదర్శి డాక్టరు సయ్యదు మహమ్మదుగారికి శిక్ష వేయబడినందున ముజఫరాపూరు చెరసాలలో డిప్యూటీ జయిలరుకు అసిస్టెంటు జయిలరును, వార్డరును (వీరు ముగ్గురును మహమ్మదీయులు) మరియొక వార్డరు (హిందూ)ను రాజీనామాలు నిచ్చిరి.

* * *

సర్దారుకారకు సింగుగారు
పంజాబు రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షుడు మూడేండ్లు కనకశిక్ష
పంజాబు రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షుడగు సర్దారు కారకు సింగుగారిపై తేబడిన కేసులో హైకోర్టులో జిల్లా మేజిస్ట్రేటు సింగుగారికి మూడేండ్ల కనకశిక్ష వేసెను.

జాతీయవారము : అనంతరము

జాతీయవారము ముగిసినది. వివిధ ప్రదేశముల నుండియు హారతాళము శాంతముగను జయప్రదముగను జరిగినవార్త లేతెంచుచున్నవి. అధికారులు పలుతావుల సభలను నిషేధించిరి. ఊరేగింపులు భజనలు జరుగగూడదనిరి. హారతాళమును ప్రకటింపవలనుపడదనిరి. అంగడులయొద్ద బోధింపగూడదనిరి. దుకాణములను మూయు డని హెచ్చరింపగూడదనిరి. ప్రచారకులను పలువురను నిర్బంధమున నుంచిరి. ఇన్ని విధముల ఆటంకము గలిగినను, ప్రజలు ఎవరిప్రోద్బలము లేకనే, తమ పనులను విరమించిరి. అంగడులను మూసివైచిరి. నిర్బంధపు టుత్తువులకు ఉద్రేకము గనుబటువక, తమ విధిని శాంతముగ నెరవేర్చిరి. 13-వ తేది తమిళసంవత్సరాది యగుటచే, చెన్నపురి హారతాళమును నిన్నటిదివఱకు జయప్రదముగ జరిపినది. పట్టణమునందున్న అంగడు లన్నియు విశేషప్రయత్నము లేకుండనే మూయబడెను. ప్రజలు శాంతము నహించిరి. అధికారుల యా రాభృటములు లేకుండుట, మేలయ్యెను. ఉద్రేకమున కవకాశము లేకబోయెను. సాయంకాలము సముద్రపుతీర్థమున ప్రజలు విశ్రాంతిముగ గుమిగూడిరి. విదేశవస్త్రదహనము గావింపబడెను. కాని, కద్దరువస్త్రధారణము చాల తక్కువగనుండుట, కడుశోచనీయము. జాతీయసమావేశముల కయినను, కద్దరుబట్టలను ధరించి వచ్చెడియాచారము, చెన్నపురిలో నింకను గనుపించుట లేదు. ప్రస్తుతసమయమున వెనుకటి కన్న కొంత యభివృద్ధి గనుపించుచున్నను, ఇతర భాగములకన్న, చెన్నపురి యావిషయమై చాల వెనుకబడియున్నదని అంగీకరింపకదప్పదు. ఆధునిక నాగరికవ్యామోహము ప్రధానసగరమునందు విస్తారముగ నుండుట సహజము. నిరాడంబరజీవనపు ఉత్కృష్టతను ఇక్కడ తిన్నగ గమనించుట లేదు. సన్ననిబట్టలు, కాఫీపానాటట్లీ, మోటారుబుడ్లు, మొదలగునవి జీవితానసరములని ఎంచెడి సగరమునందు, ముతుకబట్టల ధరించుటయు, పొదుపుగ జీవించుటయు, విహితముగ దోపవచ్చును. మహాత్ముని సిద్ధాంతము లిక్కడ వ్యాపించుట, కెక్కుడు ప్రబోధమును, నిరంతరకృషియు, ముఖ్యవసరములు.

జాతీయవారపు సంవత్సరమున దేశమునందంతటను శాంతి ప్రబలియుండుట, యొకగొప్పవిశేషమని ఎంచవచ్చును. హిందువులలోను మహమ్మదీయులలోను, ప్రధాన నాయకులు కారాగృహమునకు గొంపోబడిరి. గాంధీమహాత్ముని, అలీసోదరులను, దాసు, నెహ్రూ, లజపతిరాయ, శ్యామసుందర చక్రవర్తి, వెంకటప్పయ్య, జాకీర్ మహమ్మద్, గాల్లను ఇంకను కెక్కుమంది దేశనాయకులను నిర్బంధమున నుంచిరి. ఇతర ప్రచారకులు వేనకు పేలమంది నిర్బంధములకు లోనయిరి. శాసనోల్లంఘనము నాపేవైచి నిర్మాణకార్యక్రమమును దేశముచేపట్టి పనిచేయుచున్నను, తీవ్రనిర్బంధములు అధికారులచే నింకను విధింపబడుచునే యున్నవి. లా, ఆర్డరుల సంరక్షణము నిమిత్తము ఇటుల ప్రవర్తించుచున్నటుల అధికారులు నుపపుట కయినను అవకాశము గనుపించుట లేదు. స్వరాజ్యోద్యమము నడచివేయుట దప్ప వేరొక కారణమును సూచించుటకు వీలుపడదు. ఇట్టి నిరోధములు ప్రబలియున్నను, ప్రజలు ఉద్రేకమునకు లోనుగాలేదు. శాంతమును ఏమాత్రము వీడలేదు. జాతీయవారము నెమ్మదిగ గడచిపోయినది. ఈ సంగతి మహాత్మునికి తెలిసిన, మహాత్ముని మానసము ఉప్పొంగక మానదు. కాని, ఇంతటితో భారతీయుల ధర్మము ముగియలేదు. జాతీయవారము ఆత్మపరిశోధనవారము. ఆత్మపరిశుద్ధ్యము అలవడేవారము. జాతీయ సంకల్పము దృఢపడెడి వారము. ఈవారమునందు, భారతజాతి పరిశుద్ధమానసముతో దృఢసంకల్పమును కావించినది. దీనిని నెరవేర్చవలసిన బాధ్యత భారతజాతిపై నిలిచి యున్నది. వైవసాక్షిగ, మహాత్మునిసాక్షిగ, పాంచాళీవీరుల సాక్షిగ, భారతీయులు చేసిన నిశ్చయము, అవిచ్ఛిన్నముగ కొనసాగవలయును. వెనుక ముందాడుటకు వీలు లేదు. సందియముల కవకాశములేదు. స్వరాజ్యస్థాపన జరుగువరకు నిర్మాణకార్యక్రమము పంజాబుమెయిలు వేగముతో సాగి పోవలయును. మహాత్మునియందు భక్తి యున్నయెడల, మహాత్ముని తదితర దేశభక్తులను త్వరలో కారాగృహములనుండి వెలుపలకు రప్పింపవలయుననిన, స్వరాజ్యనందము నందు భారతభూమి త్వరలో నోలలాడవలయు ననునెడల, మహాత్ముని ఆదేశములను నిర్వహించుటయే భారతీయుల ప్రధానకర్తవ్యము.

మహాత్ముడింకను జేయదగిన యుపదేశ మెద్ది యులేదు. కద్దరు మంత్రము నుపదేశించి, మహాత్ముడు స్వరాజ్యోద్యమమునకు జెనెను. భారతీయులు నెరవేర్చవలసిన పనియంతయు, “కద్దరు” అను ఏక వాక్యసందేశమునందే ఇమిడియున్నది. మహాత్ముడు వెలుపలవలసిన సందేశము ముగిసినది. సందేశనిర్వహణభారమును ప్రజలకు ఒప్పగించి, మహాత్ముడు విశ్రాంతి గైకొనుచున్నాడు. స్వరాజ్యోద్యమ విజయమునకు ఆయన స్వరాజ్యోద్యమమునందు మానముగ తపమాచరించుచున్నాడు. ఆయన చేసెడితపము, ప్రజలకార్యదీక్షను బలపరుపగలదు. వారికి కార్యసిద్ధిని గలిగింపగలదు. కద్దరు సందేశము దేశమునందంతటను, మారుమోగుచున్నది. దానిపిలువ అన్ని పక్షములవారికిని తెలిసినచ్చినది. రాటపు ప్రయోజనము గూర్చియు, కద్దరు విలువను గూర్చియు సందేహముగలవారి కెల్లరకు, సందియములు వీడుచున్నవి. కద్దరు మూలముననే, దేశమునకు మోక్షము గలుగునను గాఢవిశ్వాసము, పలువుర హృదయములలో నాటుకొనుచున్నది. సుప్రసిద్ధసాయన శాస్త్రజ్ఞుడగు జాకీర్ ప్రఫుల్ల చంద్ర ఠేగారు కద్దరును వ్యాపింపజేయుటకు, తమశక్తిసంతను వినియోగించుచున్నారు. ప్రకృతిశాస్త్రరహస్య పరిశోధనముల విషయమై, ప్రఫుల్లచంద్రుని కెంతయో పనియున్నను, ఆపనిని సముతము కట్టిపెట్టి రాటపు కద్దరు ప్రచారము నిమిత్తము దేశమునందంతటను పర్యటనము సలుపుటకు తాము పూనికొంటిమని వారు సందేశమిచ్చిరి. ప్రఫుల్లచంద్రుని త్యాగమును కార్యదీక్షయు మిగుల ప్రశంసార్హములు. ప్రఫుల్లచంద్రునివంటి మేధావియు, సుప్రసిద్ధశాస్త్రజ్ఞుడను కద్దరు సందేశమును వ్యాపింపజేయుటకు నడుము గట్టినపుడు, అది నెరవేరకుండునా? ప్రఫుల్లచంద్రుని సందేశము, న్యూయిండియా పత్రికకు విచారము గలిగించుచున్నది. ప్రపంచమునందంతటను పేరు మ్రోగిన ప్రఫుల్లచంద్రునివంటి సుప్రసిద్ధసాయన

శాస్త్రజ్ఞుడు రాటుములకును మగ్గుములకును తమకాలమును వినియోగింప నవసరము లేదనియు, అటుల గావించుట కాలమును వృథజేయుట యగుననియు, హిందూదేశ పరిశ్రమల నభివృద్ధి నొందించెడి ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధనలను విడనాడజన దనియు, ఈపత్రిక వారికి హితమొసగుచున్నది.

న్యూయిండియా పత్రిక గనుపరిచిన అజ్ఞానమునకు చింతింపవలసియుండును. దురభిమానము నహించువారికి సత్యము వెల్లడియగుట దుర్లభము. ప్రఫుల్లచంద్రుడును, పండిత రాంభోజదత్తు ఛాదరి, జమన్ లాల్ బాజాజ్, శ్రీనివాసయ్యంగారు, బీ అమ్మకా, సరోజినీదేవి, పండిత మదనమోహన మాలవ్యా, మొదలగు దేశభక్తులును, దేశభక్తురాంధ్రును కద్దరుసందేశమునే మరల మరల చెలుపుచున్నారు. ఇట్టితరి, కద్దరు నిర్మాణమును పూర్తిజేయుట భారతీయుల ధర్మము గాదా? ఉపన్యాసములకును ప్రసంగములకును ఇకమీద విశేషావకాశముండదు. కద్దరు నిర్మాణమును పూర్తిజేయుటకు, పురుషులును స్త్రీలును, హిందువులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు, పార్సీలు, జాడ్డులు, జైనలు మొదలగు సంఘములవారును, జాతీయవాదులును వితవాదులును, వీరువారినేల ఎల్లరును ఇక్కార్యము పరిసమాప్తి యగుటకు తమశక్తిసంతను వినియోగింపవలసియుండును. ఈ విషయమై ఆభిప్రాయభేదమునకు చోటుండరాదు. ఇక్కార్యము నెరవేరుకొలదియు, ప్రజాశక్తి విజృంభించును. ప్రజలు తమ ఆత్మబలమును గ్రహించెదరు. అస్పృశ్యత తొలగిపోవును. అహింస, సుసంరక్షితమగును. ఐకమత్యము బలపడి స్థిరముగ నాటుకొనును. అట్టితరి, స్వరాజ్యసిద్ధికాటంక మేముండును? కద్దరు నిర్మాణము, అన్నియంశములలోను ప్రధానమయినను, కాంగ్రెసు కార్యక్రమమునందలి మిగిలిన యంశములను గూడ పూర్తిజేయుట అవశ్యకము. తిలకు స్వరాజ్యనిధికి ధనము పుష్కలముగ చేర్చవలయును. కాంగ్రెసునందు స్త్రీపురుషుల నందరను సభ్యులుగ చేర్చ బ్రయత్నించి, కాంగ్రెసునకు ప్రజాప్రతిష్ఠాపన యనునామమును సార్థకపరుపవలయును. అస్పృశ్యతను తొలగింపవలయును. మనోవాక్యాయకర్మలందు చార్జన్యము నేమాత్రము తలపెట్టక ధర్మమార్గము నతిక్రమింపకుండ బని చేయవలయును. పంచాయతులను నిర్మించి, ప్రజలు న్యాయస్థానములకు బోయి జబ్బు పాడు జేసికొని సంఘీభావమును ఐకమత్యమును జెడగొట్టుకొనుట కవసరము లేకుండ వారిని కాపాడవలయును. పంచాయతులు తిన్నగ కొనసాగుచో స్వపరిపాలన మునకవి మూలాధారము లగును. ప్రతిగ్రామమును స్వరాజ్యమునకు నిలయ మగును. గ్రామస్థులకు స్వరాజ్య శిక్షణ యలవడుటకు, పంచాయతులు మిగుల నుపయోగపడ గలవు. జాతీయవిద్యను వ్యాపింప జేసి, జాతీయవిద్యాప్రతిష్ఠాపనములను దేశమునందంతటను విరివిగ నెలకొల్ప వలయును. కలకత్తాలో గూడచున్న వర్కింగుకమిటీ వారయినను మరల సివిషయమును గూర్చియే తీర్మానముల గావించెదరు. అందుచే, కాంగ్రెసు సంఘము లేమని నిర్ణయించునో, నాయకులే మని సందేశమంపుదురోయని, ప్రజలు నిరీక్షింపవసరములేదు. చేయవలసిపని యెద్దియో నిర్ణయమై యున్నది. అందునుగూర్చి సందిగ్ధత ఎద్దియులేదు. ఇప్పుడు ప్రజలుచూడవలసినది, కార్యోత్సాహము. ఇట్టి యత్సాహము భారతీయులలో ప్రబలజేయుటకు, పరాత్పరుడు తోడ్పడుగాక !

మాలవ్యా గారు:

పంజాబు అధికారులు

పంజాబు అధికారులు, లాహోరులో కాంగ్రెసు కమిటీ మీటింగును నిలిపివైచి, మదనమోహన మాలవ్యాగారు ఆసభలో మాటలాడకుండా నాపివైచి, కీర్తిని గడించిరి. బహిరంగ సభలను మాత్రమే గాక, కమిటీ మీటింగులను సయితము నాపివైచి, పంజాబు అధికారులు ఓడ్డయరుగారు ప్రవేశపెట్టిన సాంప్రదాయములను ఇంతవరకును కాపాడుచున్నారు. ఇంటియగళ, దేశమందంతటను, వీరిచర్యలు అనుసరింపబడుచున్నవి. మాలవ్యాగారు జిల్లామేజిస్ట్రేటుగారికి జవాబువ్రాయుచు, బ్రాజ్లాహోరులో 12 తేదిన జరుపదలచిన సభ బహిరంగ సభ గాదనియు, కాంగ్రెసుకమిటీవారి సభయనియు ఇట్టిసభలను జరుగనిచ్చుటచేకన్న నిషేధించుటచే ప్రక్కకు ద్వేషము ప్రబలు ననియు, 13 తేదిన కాంగ్రెసు కమిటీవారు బ్రాజ్లాహోరులో మరల గూడనెంచి రనియు, సూచించిరి. కాని, 13 తేదిన పోలీసువారు బ్రాజ్లాహోరులో నన్నిప్రక్కలను ఇతరులు లోనికి రాకుండు ద్వారములను కాపలాగాచి యుండిరి. అందుచే సభజరుగలేదు. మాలవ్యాగారి తేభకు జవాబు వ్రాయుచు, రెండుసభలను తాము నిషేధించిత మని, జిల్లామేజిస్ట్రేటుగారు దెలిపిరి. నిన్నటిదినము లాహోరులో నొకన్యాయవాది యొసగిన విడు సందర్భమునందు అన్నిపక్షములవారును కూడిరి. ప్రస్తుత రాజకీయస్థితిని గూర్చి వీరుచర్చించిరి. సంకల్పము బలముగనున్నపుడు, ఏదియో నొక విధమున ఒకరిభావము లింకొకరికి దెలియకబోవునా? కాని, పంజాబు అధికారులు కనుబడిన నిరంకుశస్వభావము మాత్రము, పంజాబు నందును తదితరప్రదేశములందును అన్నిపక్షముల వారిని దేశసేవానిమగ్నులగుటకు పురికొల్పక మానదు.

144 శ్లోకను ప్రయోగము.

గుంటూరునందు సభలు జరుపగూడదని ఆంధ్ర కాంగ్రెసు సంఘకార్యదర్శి యగు చడింకల్లి నరసింహారావు పంతులుగారివైనను, మండల కాంగ్రెసు సంఘ కార్యదర్శి యగు గుల్లపల్లి రామకృష్ణయ్య గారివైనను మరొకరిందీవైనను క్రిమినలు ప్రాసిజరు కోట్లు 144 శ్లోకనుక్రింద డిప్యూటీ మేజిస్ట్రేటుగారిదివరకు ఉత్తరువులను జారీచేసియుండిరి. ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘమున కధ్యక్షులగు టంగుటూరు ప్రకాశంపంతులుగారు 13 తేదిన గుంటూరునకు వెడలియుండగ వారివైనగూడ ఇట్టి నిషేధపు ఉత్తరువునే డిప్యూటీ మేజిస్ట్రేటుగారు ప్రయోగించిరిని తెలియుచున్నది. శాంతికి భంగము కలుగకుండను, ప్రజలకు బాధకలుగకుండను నాపుటకు, వీరు ఇట్టి ఉత్తరువు నొసగిరట. ప్రజలు తమభావములను వెల్లడి చేయకుండు నాటంక పరుపవచ్చును. కాని, వారి మనోభావముల నెవరును పెకలింపజాలరు. ఇట్టి నిరోధములవలన, అధికారులు దేశమున కొకవిధమున మేలు గావించుచునే యున్నారు. ప్రజలు వాగ్దాయము చేయకుండు, కార్యదీక్షవైననే శ్రద్ధవహించుటకు, ఇందుమూలమున ప్రోద్బలము గలుగవచ్చును. నిర్బంధపరంపరలకు, ప్రజ లిచ్చెడి ప్రత్యుత్తర మొక్కటే గలదు. కాంగ్రెసు విధించిన నిర్మాణ కార్యక్రమమును ద్విగుణీకృత్యాహముతో పూర్తి చేయుటయే, వారియదగినజవాబు.

ఒప్పుదల

ఆంగ్లదేశము నందు, ఇండియా ప్రభుత్వము వారు ఋణము కైకొనుచున్నందులకు ఫలముగ, హిందూదేశమునకు గానలసిన సామానులను ఇంగ్లండునందే కొనవలయునను షరతును విధింపవలెనని, పార్లమెంటు సభ్యులు కొందరు కోరి యుండిరి. ప్రభుత్వసహాయ కార్యదర్శి మాత్రము, ఇట్టిషరతుతో నిలబేదనియు, భారతీయులలో నిడువలన అపోహప్రబలుననియు, ఇంగ్లండులో సామానులను కొనవలయునను నియమము లేకున్నను, ఇండియాప్రభుత్వమువారు ఏర్పరచెడికంట్రాబుట్టవద్దతివలన ఇదివరకువలె నికముందును విశేషభాగపు సామానులు ఇంగ్లండునందే కొనబడు ననియు, వారిని ఊరడించియుండిరి. బొంబాయిలో ప్రభుత్వ వాణిజ్యసభ్యులగు ఇన్సుగారు తెలిపినవృత్తాంతము ప్రకారము, కొంతకాలమునుండియు బ్రిటీషువర్తకులకే సామానులనుకొనుటలో అభిమానము చూపబడుచున్న దని తెలియుచున్నది. ఇకముందు ఇట్టి అభిమానము కనుపరుపబడదని, ఇన్సుగారు పలికినను భారతీయులు సంతృప్తి జెందజాలరు. భారతీయులు పరాధీనులు. వారిసమ్యక్తినిగాని, అసమ్యక్తినిగాని, అధికారులు పాటించుటలేదు. ప్రభుత్వ సభ్యుల వాదనములందు నన్యక మిదివరకే దప్పిపోయెను ఇట్టివిరుద్ధవ్యవహారములకు, స్వరాజ్యసిద్ధియే, తగినప్రతిక్రియ యనుటకు సందియము లేదు.

పర్షియావ్యవహారము

పర్షియాపరిస్థితులగూర్చి ఇంతవరకును స్పష్టమగు సమాచారము, ఈదేశమునకు చేరుటలేదు. పర్షియారాజగు షాగారు మాత్రము యూరపుఖండమునకు లేరుచుగ వెడలుచున్నట్లులను, లండను, పారిస్, మొదలగు పెద్దపట్టణములందు కాలము గడుపుచున్నట్లులను వార్తలు మాత్ర మే తెంచుచున్నవి. కాని, వీరికక్కడ ఏమిపనిగలదో, వీరు ఏ కారణముచే తమరాజ్యమునువిడిచి ఇంతకాలము విదేశములలో పర్యటనము సల్పుచున్నారో, తెలియుట లేదు. షాగారి ప్రవర్తనము గూర్చి పర్షియాలో ఆసంతృప్తి వ్యాపించియున్నట్లు, విదేశే తంతివార్తలలో కేసు గెనుపించుచున్నది. బ్రిటీషువారికిని, ఇతరవిదేశీయులకును గలపరుకుబడిగూర్చి పర్షియా ప్రజలకు తీవ్రమొగ విమర్శన కేయుచున్నవి. షాగారును, వారి యనుచరులును, యూరపు నుండు ప్రజలప్రవృత్తమును నిండుగ దెప్పుచు చున్నారునియు, ప్రధానమంత్రి దేశము నందు అక్రమ కార్యముల నాచరింపుచున్నాడనియు ఇట్టి యవమానమును తొలగించుట ప్రజలధర్మమనియు, ఒకప్రతికే దెలుపుచున్నది. పర్షియా వ్యవహారములగూర్చి, సరియగు సమాచారమును రూట దివివరకు దెలుపుచుండినచో, ప్రస్తుత తంతివార్తలు ఆశ్చర్యమును కలిగించెడివిగావు.

ఇంగ్లండు దేశస్థితి

ఇంగ్లండుదేశమునందు రిపబ్లిక్కు పక్షమువారికిని, ఆంగ్లదేశములో సంధి నంగీకరించిన పక్షమువారికిని ఇటీవల బెరిగిన మనఃస్ఫుర్ధలును, సోరాలు ములును, మనస్తాపకారణము లయ్యగవి. సికాగో పక్షమునందు గలిగిన చీలిక, ఇంగ్లండు దేశపు బల హీనతకు కారణమగునని పలువురు భీతిలిరి. ఇంగ్లండు మనమును, తదితర దేశములందును, ఈ వ్యవహారము తుదకెటుల పరిణమించునో యని భయము వ్యాపించియుండెను. అదృష్టవశమున, ఉదయపక్షములవారును సమాధానముకొరకు ఒకచో గూడదని, ఒకవార్త దెలుపుచున్నది. డివెలరా పక్షమువారికిని, మైకేలు కాలిన్సు పక్షమువారికిని, సమా

ధానము త్వరలో గుదిరి, ఇంగ్లండు దేశమునందు శాంతి గుదురునని భావించెదము. అల్ఫ్రెడు భాగమునకును, ఇంగ్లండునందలి దక్షిణభాగమునకును సమాధానము గుదిరినది. రిపబ్లికను పక్షమువారికిని, కాలిన్సుపక్షమువారికిని గూడ సమాధానము గుదురుచో, ఇంగ్లండుకష్టము లంతరించి, నూతనశక మేర్పడగలదు.

దాడుగతి

పంజాబు రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘమున కధ్యక్షులగు సర్దారు ఖరక్ సింగుగారికి రాజ్ డ్రోహ నేరముక్రింద, సియాల్కోటు మేజిస్ట్రేటుగారు పైసను గారు మూడువత్సరముల కఠినశిక్షను విధించిరి, తంతివార్తలు దెలుపుచున్నవి. దేశ సేవకులకు నిర్బంధములను విధించుటయగాక, వారిని దారుణముగ శిక్షించుట గూడ సామాన్య మగుచున్నది. ఈపద్ధతి సామ్యపద్ధతి యనియు, సహనము చే ప్రేరేపింపబడినదని, రాజప్రతినిధిగారు భావించు తెంతటి చిత్రమో యూహింపవచ్చును.

విదేశ వార్తలు

జెనోవా సమావేశము

రష్యను ప్రతినిధుల షరతులు

ఏప్రిలు 12:-యూరపునన్ని దృఢ విషయమున రష్యను ప్రతినిధిగ్రహము ఒకవిధానమును ప్రకటించిరి. ఈ విధానమునందు రష్యనుప్రభుత్వము వారికి, నోనర్పబడిన ఋణములను ఆంగీకరించెదదని గలదు. కాని ఈఋణముల నిప్పుడు దీర్చుతగున రష్యాయందు విదేశీయుల ధనప్రాణ పస్తువులకు ప్రభుత్వమువారు రక్షణ నొసంగెదరు. గనులు, యంత్రాలయములు వ్యవసాయము మొదలగువానికి ప్రభుత్వమువారి స్వామ్యతే యున్నను నై విషయములందు వారికి కొన్ని సదుపాయము లొనర్పబడును. రష్యనులకును విదేశీయులకును గల్గు తగాటుదలను ప్రత్యేకసంఘమువారు విచారించురు. అపకృత పదార్థములు మొదలగువానిని ప్రభుత్వమువారి క్రిందనే యుంచుకొనెను.

ఆర్థిక విషయములు

ఆర్థిక విషయములకు చర్చించుటకు సమావేశము వారిచే నియమింపబడిన ప్రత్యేకసంఘమువారు రాబర్టు హారనుగారిచే సూచింపబడిన ఆర్థికప్రణాళిక నంగీకరించిరి. ఇటీవల మిత్రమండలి ఆర్థికసమావేశము వారి తీర్మానముల ననుసరించి ఆర్థిక సమస్యలను పరిష్కరింపబడును. ఆర్థిక సమస్యలను చర్చించుట కొక యుపసంఘము నియమింపబడినది. సమావేశము నేర్పాటు చేసిన అయిదురాష్ట్రముల ప్రతినిధులు, జర్మను, రష్యను, పాలండు, జగోస్లావియా, డెన్మార్కు, స్వీడను ప్రతినిధు లి యుపసంఘమున నుండురు.

జేనోవాసమావేశము ప్రధానదినము శాంతియుగ జయ ప్రదముగ సంత మొందెను. ఒకటవసంఘమునందు జరించిన వివాదములు చివరకు స్నేహభావముతో సంత మొందెను.

సంధ్యవర్తల సంఘము

యూరపు నందలి వివాదములను పరిష్కరించుటకు ను ప్రము కన్సిలునకు బదులుగా నేర్పకసంఘము నేర్పాటు చేయవలెనని నిర్ణయింపబడినది. ఇందు స్వాంజరు (ఇటలీ) డాక్టరువర్త్, (జర్మనీ) లామడుజార్డ్ (బ్రిటీషు) చివిగను (రష్యా) (బాల్గో) (ఫ్రాంసు) మెట్రా (స్వీడను) క్యూనిసు (దెల్లియము) బాంటిగు (స్వీడను) కాంటుఇషి (జపాను) బ్రాంషియానో (గొమేనియా) స్కన్యంటు(పోలండు) గార్లసభ్యులుగ నుండును.

వర్తల వైఖరి

జేనోవా సమావేశమును గురించి జర్మనీయును ప్రజలుత్యాహముతో నుండిరి. ఇరువులన మరకముండు గూడ విభిన్నతలనూనెను.

జేనోవా సమావేశమున లాయడుజార్డ్ గారే ఉంచుమించుగ నాయకత్వము వహించెననియు లామడుజార్డ్ గారికొకలనుతో రష్యావరాసులకు పుష్కరిమైత్రీని దూరము గావించెననియు జేనోవానందలి జర్మనువిభినులు వ్రాయుచున్నాడు.

విప్లవం పరిస్థితులు

నాయకుల సమావేశము

ఏప్రిల్ 11:—దక్షిణ విప్లవసంఘటి వివిధపక్షముల నాయకులందరూ డిల్లీ నుండి సమావేశమై ప్రస్తుత పరిస్థితులను జర్చింపజేయుచున్నారు. డిల్లీ నుండి లాగ్ మేయరుగారు ఈ సమావేశము నేర్పాటుజేయుటకు కారకులు. డిల్లీ నుండి ప్రజాస్వామ్య పార్టీ లో నొక పక్షమువారివై గల పలుకుబడిని కొంత వరకు గోల్పోయిరి. ఇటీవల వీరు ఇకనరకు గగ్గరించుచున్న పట్టువలకు కొంతవరకు విడుదలయే దీనికి కారణము. ప్రజాస్వామ్య పార్టీ లో రెండవ పక్షమునకు ప్రభాగాగారు నాయకులుగ నున్నారు. సమావేశముయొక్క ఫలితము వీరిపై నిర్ణయముగా వాదనపడియున్నది. ఈ సమావేశ వార్తలకు అయ్యుండును గరించి కొంత యాశ వాడము చున్నది.

డిమెట్రోవ్ గారు పదభ్రష్టుడగుట

ప్రజాస్వామ్య పక్షములకు డిమెట్రోవ్ గారు నాయక పదవినుండి తొలగింపబడినది ప్రజాస్వామ్య పక్షముల ప్రకటించిరి.

గ్రెగోర్ గారి ధైర్యము

ఏప్రిల్ 13:—విప్లవసంఘటి స్త్రీగణము ప్రజాస్వామ్య పక్షములకు సభలు బయటగాని ప్రకటించెను. ఇచ్చట గ్రెగోర్ గారు ఒక సభయందు చురకొనిన వలన యుండెను. ఈ విషయము లాగ్ మేయరు గ్రెగోర్ గారికి దెబ్బపగా వాళ్ళిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. "మొలలు ఈ రూపు ఆకర్షణకరము నేను రాజీవు ఆవివారము స్త్రీగణ జనెదను."

సరిహద్దుల సమాధానము

ఏప్రిల్ 13:—మెర్కాజ్ జిల్లాలో నున్న అల్పపుర పట్టణముల నాయకులను మోసము జల్లాయించిరి బాత్మా లిక ప్రభుత్వ సేనానాయకులకు సరిహద్దులం దింపవలయుల వారును కొంత ప్రయత్నమును భాగిగా సమర్థియవలె ననియు అచ్చట నెనరైన జిల్లా డిప్యూటీ మేయరు నాయకులవారు వారిని దింపింపవలెననియు విమర్శించి గావించుకొనిరి. దక్షిణ సరిహద్దు లును కొన్ని ప్రదేశములు మాత్రము బాత్మా లిక ప్రభుత్వము యొక్క సైన్యపుల అధిగారింపబడి డిమెట్రోవ్ పై నిలవ వలయుననియును.

బాత్మా లికుల నాయకుల వివరము

ఏప్రిల్ 13:—బాత్మా లికుల నాయకులవారును పరస్పర యుద్ధమునకు గడంగరా దింపయెను. దక్షిణ నోక దానిని ప్రవేశపెట్టెదరు. అయెదలచి పరిశీలనములనరకును నుండు నది బాత్మా లికుల గారు దెలిసిరి. వీరికి సమర్థియవలెను ముందు కొన్ని పూచీలు ప్రయత్నింపవలెననిటిట్ ఎంటిటివారు దెలిసిరి.

తురుష్కు జాతీయవాదులు

ఏప్రిల్ 13:—తురుష్కు జాతీయవాదుల రాయబార గ్రూపు జెనోవాను చేరెను. సభయందు ప్రవేశమును సంపాదించుటకు వీరు ప్రయత్నింతురు.

సోవియట్లు - సైనిక నియమము

రష్యా ప్రతినిధిగారు వాకోస్కి గారు అధికారసంఘము వారియెదుట నిట్లుచెడిరి:—

కాగిత నాణేముల చలామణి తగ్గింప వలయున విషయమున రష్యా ప్రభుత్వము వారు బ్రిటిషు అర్థిక వేత్తల యభిప్రాయమున నేర్పాటుజేయుటకు రష్యాను కృషియు కన్న ఆదాయము 1/7 వంతు మాత్రము తక్కువగ నున్నది. ప్రభుత్వోద్యోగులలో చాలాకి 40 వంతుక తగ్గింపబడితి. జనరలి 1 వ తేది నాటికి 15 లక్షల రైస్యము మాత్రము గలదు ప్రపంచ అర్థిక పరిస్థితులను దృక్పథములకు పైనికి కృషియును స్థిరముట వునరము.

బోల్షివిక్కుల జయము

జెనోవా నాయకులి ట్రెన్సుప్రతినిధి ఇట్లు చెబుచున్నారు. ఈ సమావేశమునందు బోల్షివిక్కు ప్రతినిధులే ప్రథం సాధార్యులు. వాళ్ళిట్ల తారబాటులను ఒకప్పలేదు. ఇతర ప్రతినిధులను కాలముతో బలవంతపెట్టి రష్యా ప్రతినిధులు తమ ప్రభుత్వమును చట్ట సమర్థితమైనదిగా నొప్పించుకొనిరి. ఇందువలన నితర ప్రతినిధులకు చాలాపల ఈ ప్రశ్నమును గల్గించెను జెనోవా సమావేశమున వారి సమర్థులున్నారు. యూరపులో కెల్ల అదృష్టవశాత్తే గలవారలలో వారుగడింపబడ్డారు. ప్రపంచము నంతట ఒక్కొక్కచోట మాత్రమేయవలెనని వారు ప్రయత్నించుచున్నారు.

వి. సి. ఎస్. ఉద్యోగులు

అధికృత నిలుపుట ఆవరము

పార్లమెంటునందు చర్చ

ఏప్రిల్ 11:—ప్రభులసభయందు దీ దింపున సిద్ధియై ప్రభువిట్లు ప్రస్తావించెను:—భారత సంస్కరణలక్రింద పనిజేయుట కిష్టములేక కొలది పింఛనులవై తిరిగి పోగోరు వి. సి. ఎస్. యుద్యోగులు వాఖలుచేసికొనవలసిన సర్టిఫికేటులందు, "ప్రభుత్వమున కుపయోగకర మగునీతిని నేను భారత ప్రభుత్వమునకు నేవజేయలేనని యనుకొనుచున్నాను." అనియుండెను. ఈ వాక్యము లందు మూర్ఖులను గావించుటకు గురించి వీరు ప్రభువుగారు విచారించెదరా? భారతదేశములోని ప్రభుత్వ సేవకులు దెలుపుకొను విషయములను విచారించి తగుమార్పులు గావించితిరిగి యుద్యోగుల నన్యకము సంపాదించుటకును అందువలన ఇకమీదటికి నొప్పించుకొనవలసిన దగిననా రాయుద్యోగులలోనికి ప్రవేశింప వీలుగలుగజేయుటకును వీలువ్రతువుగారు ప్రయత్నింతురా? సివిల్ సర్వీసు యుద్యోగము నిధిలమైపోవుచున్నది. గాంధీగారి ప్రకార మెంత యపాయకరమో ఇదిగూడ నంతయపాయకరము.

ఇందులకు వీలువ్రతువు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను:—సిద్ధియై ప్రభువు చెప్పిన విషయములను విచారించెదము. సివిల్ సర్వీసు వాకోస్కిన సభ్యులను ఆమోదించుటలో నేనెవరిని దీసి పోను. ఈ యుద్యోగుల ఉన్నతస్థానమును, బలమును, అధికృతను గావించుటయొక్క ముఖ్య అవశ్యకతను నేను గుర్తించితిని. మాంటాగూగారు సర్టిఫికేటులందు మూర్ఖుల గల్గించుటకు గురించి భారత ప్రభుత్వమువారికి దెలిసిరి. ప్రత్యుత్తరముత్వరగా నే యెదురుచూచుచున్నాను

సంస్కరణలయందు కొంతకాలము పనిజేసిన తరువాత ఉద్యోగమును చాలించుకొనదలచిన వి. సి. ఎస్. యుద్యోగులందరి యాభివృద్ధియును బట్టి నిర్ణయించుకొన వీలుండునను నట్లే తమతో ఇట్టి కృషియులకు 1924 సం. ఫిబ్రవరి 9 వ తేదీవరకు గడుపింపబడినది భారత ప్రభుత్వమువారు దెలిసిరి. వాకోస్కి బలపించుట మొత్తము నిర్ణయ జేయుటకు గురించి యాదేమియు దొలపబడలేదు.

ఇండియన్ సివిల్ సర్వీసు నందు బ్రిటిషు వారి సంఖ్యకు తగ్గించి తుదకు భూస్థము జేయవలెనను నట్లే తమతో భారత ప్రభుత్వమువారు, ఇట్లు గావించి నను నుమామీ సమాధానము వలన తొలిపోవునని యెంచెదను. ఇకమీదట వి. సి. ఎస్. కాఖలులోకి బ్రిటిషు యువకులను బంపుటకు గురించి సిద్ధియై గారి యుద్దేశమై యుండవచ్చును. నేని విషయమివనకే చర్య వుచ్చుకొంటిని. ఈ విషయమున గలహరిచ్చుట కొకచిన్న సంఘము నేర్పించితిని. ఇందువలన చాల అడ్డ పలు సంభవింపవచ్చును. అందుచే నాసంఘముననిధి కారిత్యా నియమించితిని గనునింపవలెను.

కామన్వెల్థయందు శత భాషను తెన్నెటుగానికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు వింటర్ ను ప్రభు విట్లుచెడివెను:—భారత ప్రభుత్వమువారిచే సివిల్ సర్వీసు అధికారుల రాజీనామాల కియబడిన గడువు నెక్కువవలెనని యను విషయము నంది గ్రూపు నున్నదను విషయమును ఫీజు ప్రభువు గుర్తించెను. ఈ విషయమై కార్యాలయమువారి అభిప్రాయము సాక్ష్యమై:ంత త్వరగా దెలిపెదము.

భారతదేశమున నల్లమందు ఉత్పత్తి

ఏప్రిల్ 14:—భారతదేశమున నల్లమందు నుత్పత్తి గురించి కామన్వెల్థయందు వింటర్ ను ప్రభువిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను:— 1920-21 సంవత్సరమున బ్రిటిషు ఇండియా యందు నల్లమందుక్రింద 143000 ఎకరములు సాగుచేయబడిన. 1645000 టన్నుల నల్లమందు రియాగ జేయబడిన. అందుచే 2515000 సకరముల ఆదాయము వచ్చెను. 1918-19 సం॥ నందు 177000 ఎకరములలో 2247000 టన్నుల నల్లమందు ఉత్పత్తిచేయుగా 3289000 సకరముల ఆదాయము వచ్చెను. భారతదేశ ప్రభుత్వములందలి నల్లమందు ఉత్పత్తినికొంత సమాచారము తెలియదు. విషయ 1919-20 సం॥ నందు 66000 ఎకరములను 1918-19 సం॥ నందు 24000 ఎకరములను నల్లమందు పంట జేయబడినది అంచనా జేయబడిన. 1919-20 సం॥ నందు 10000 సంవల నల్లమందును 1918-19 సం॥ నందు 14000 సంవల నల్లమందును బ్రిటిషు ఇండియానుండి ఎగుమతి చేయబడిన.

భారతదేశమున హరతాళము

ఏప్రిల్ 14:—కామన్వెల్థయందు కమాండరు కైకంటు కర్మనుగానికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు వింటర్ ను ప్రభువిట్లు చెడి తెను. బొంబాయియందు అతివాదులు భారతదేశమునందుకు హరతాళము నేర్పరుచుచున్న విషయమును తమకు భారత ప్రభుత్వమువారు దెలిపలేదు. అందుచే నీవిషయంతర ప్రాముఖ్యమైనదిగాదని జోడుచున్నది.

పర్షియా అశాంతి

బోల్షివిక్కు బ్రిటిషు తంత్రములు

రూల యభిప్రాయము

టెహరాను, ఏప్రిల్ 13:—ఈ క్రింద దెలుపబడిన వార్తా పత్రికాభిప్రాయముల బట్టి పర్షియానుండి పరిస్థితుల గ్రహింపవచ్చును.

"ఎటె రౌడ్డు" (వికమత్వము) అనుపత్రిక రష్యానురాయ బార వ్యవహారి కరణు జొచ్చినవారు దేశద్రోహు లగు గూఢచారు లని ప్రాయము రష్యానురత్రియగు శొఫ్టెయిసు గారియెదుట ద్వేషమును వెల్లగవచ్చుచున్నది. "దేశముకొరకు మౌనాణములను బలియిచ్చుటకును విదేశీయులను మౌనప్రభుత్వమునందరిముగ జోక్యము వుచ్చుకొనకుండ జేయుటకును సంసిద్ధముగ నుంటిమి" అని ఈ పత్రిక ప్రాయముచున్నది.

"హక్కి కెటు" (హక్యము) అనుపత్రిక "ఇదివరకు ప్రధాన మంత్రియగు నున్నట్టియు ప్రస్తుతము యూరపుం దున్నట్టియు కనుగొనడోలా, రయిద్-జయ-ఉద్-దీన్ గార్లును, ప్రస్తుత ప్రధానమంత్రి యగు ముఖర్ ఉద్-దోలాగారిని వారి ఉమ్మడిగ మోటునన్-శిర్-ముల్కు (పార్లమెంటు అధ్యక్షుడు) గారిని మరి ఇతర గొప్ప వంశీకులను తీవ్రముగ నెదుర్చుచుండెను. వీరే పర్షియా యొక్క ప్రస్తుత దురదృష్ట మూల కారకులు. వీరు తిరుగబాటుచూచుమీరే నురణజేతు విధించి చంపి వేయవలెను. పర్షియాను బ్రిటిషువారు గావించు నిరంకుశ చర్యలకు దౌర్జన్యములను అంత మొందింపవలెను. రసుద్-ఉద్-దోలా, జియాకీఉద్దీనుగార్లు బ్రిటిషువారి సేవకులు. వారినిదేశము నుండి తరిమివేయవలెను" అని ఈ పత్రిక ప్రాయముచున్నది.

"షఫీక్ నూర్" ("అనుబంధము") ఇట్లు ప్రాయము చున్నది. పర్షియా నేరము అర్థిక కష్టములలో దగుల్గొనియున్న సున్నయమున యువరాజుగారి పృథువు తాము బర్షియాను తిరిగివచ్చుటకు ధము గావలయునని యడుగుచున్నాడు. యువరాజుగారి కల్పిచారము మొదలగు దుర్వ్యసముల కన్నిటికిని వీరలగు రైతులు ధనము సమర్పించిని భారముల విమోచనము.

"ఇగ్కా అజల్" ("స్వతంత్రిత్వము") అను పత్రిక ప్రధానవ్యాసమున ఇట్లు ప్రాయముచున్నది:— ప్రస్తుతము నుండిను (పార్లమెంటు) సంకల్ప సభ్యులందరును దేశద్రోహులు. వీరు మిగుల నవమానకరమగు మాగ్ముల సవలంబించి ఎన్నికలందు విజయించుండి. ఇంగ్లండు రాజదర్బారు యొక్క యుత్తరపుల మూలముగా వీరికిపదవు లీయబడిన. వారందరును పర్షియాను బ్రిటిషువారి పలుకుడి నెక్కువజేయుటకే సదా ప్రయత్నింతురు. వీరిలో చాలమంది, చాల అవమానకరమగు ఆంగ్లో పర్షియాను ఒడంబడికను బలపరుచుచుండితి. ప్రజల నన్యకమును సంపాదించగలిగినట్టియు, వారిహక్కుల నిలబెట్టునట్టియు, నిరంకుశ మాగ్ము ను వీడి దేశమును సక్రమ చూర్ణమున పరిపాలించు పార్లమెంటుగావలెను. పాదుషాగారు యూరపుం దేమిజేయుచున్నార? దేశమునందు ప్రజలు ఆహారములేక మలమలచుచున్న సమయమున విదేశములతో ధాన్యవ్యాపార మొనర్చుట తప్ప ఈ పాదుషాగారు దేశముగారేమి పాటుపడిరి? ఈ యుద్ధ ధైర్యమును, మనోదార్ద్రమును లేని భీరులు. అట్లను అమీరు తన ప్రజలకు ధైర్యముగను, కాజభక్తితో నుండవలెనని జోషించుచుండెను. పర్షియా నాను మాత్రపు పాదుషాగారు మాత్రమవుదలెడు యూరపుం దు పట్టణము మాత్రము సల్మచు ప్రజలధనమును నెచ్చించుచుండును. మృతులగుదేశీయవీరుల శరీరములను కాలితో క్రొక్కచు విదేశీయుడగు పేరు దెలియని వీరు సమాధిపై పూలమాల లంచుచుండును. ప్రధానమంత్రి గారెన్ని యక్రమ చర్యలు గావించిరి ప్రజల అవమానముల తొలగించుకొనుటకు చర్య దీక్షింపవలెను.

బాల్ఖుగారికి ఎరలు పవని యాయుడెడను.

క్రాఫ్డ ప్రభువుగారు జీతము లేకుండా ఎగుమతి దిగుమతుల చర్యల నియమింపబడిన.

చైనాయందు ఫిలి తీవ్రవాద్యులనున్నది. ఇరు పక్షముల నాయకులును అగు ఛాంగు ఫాలిను, ఫువైగార్లు తెలింగు సమీపమున సైన్యముల జేర్చుచున్నారు.

రీడింగు ప్రభువంశము ధైర్యాదునందున్నాడు.

సమీప ప్రాచ్య సమస్య

అంగోరా ప్రభుత్వమువారి వరతులు

తిరస్కరింపబడుట

ఏప్రిల్ 12:—మిత్రులందరివారినీ తాత్కాలిక సందర్శి గురించి గావింపబడిన సూచనల సంగీకరించుచు అంగోరా ప్రభుత్వమువారు తాత్కాలిక సంతికి గ్రీకులు ఆసియామైనందున వదిలివేయుట ఒక వరతుగా నుండవలెనని కోరిరి. ఇందుల కంగీకరింపజాల మని గ్రీకు ప్రభుత్వమువారు తెలిపిరి.

మిత్రమునలని తిరస్కరించుట

ఏప్రిల్ 13:—మిత్రమండలివారు అంగోరా ప్రభుత్వము వారు గావించిన సూచనను తిరస్కరించిరి.

ఖద్దరు - మాన్యైస్టరు దివాలా

స్వదేశోద్ధ్యమమునకు నెట్టి ఫలితములు చేపూరనో ఈ క్రింది వార్తలవలన వెలియును:— మాన్యైస్టరుగారు ఆగస్టు 1922 వరకు అందు కో. 770000 సవరణలకును రాన్ మాత్రము కంపెనీ 837700 సవరణలకును, థామసు డిజిన్ కంపెనీ 118666 సవరణలకును దివాలా తీసెను. ఇవిన్నియు వస్త్రముల తయారుచేయు బిల్లులు.

బొంబాయి స్త్రీల సభ

ఆరిక విషయములగుగూర్చి విచారణచేయుటకు ప్రభుత్వమువారికి సంఘము సేర్పాటుచేయవలెనని తీర్మానము స్త్రీలసభలో సుపాదించబడినది. సంఘము సేర్పరచిన చాల వ్యయమగును గాన నిది అవసరమని కర్మకర్తలు గారు నడిపిరి. సభ్యులంగీకరింపలేదు. ఆమె సభలోనుండి తేచిపోయెను. తీర్మానము సూచించబడినది. స్త్రీల యిబ్బందులను గవర్నరులకును రాజప్రతినిధికిని విన్నవించుటకు ప్రతినిధి సంఘసభ్యులను నియోజించిరి. మైసూరును మాపులగా పనిచేయువారు నగు స్త్రీల యిబ్బందులను నిరూపించుట కుపసంఘ సభ్యులను నియోజించిరి. బొంబాయిలో సేర్పరచినరీతిని కలకత్తాలోనూడ స్త్రీల సంఘము సేర్పరచు నిమిత్తము ఉప్పునదిగాయ కలకత్తాకు వెళ్లవలెనని తీర్మానించిరి.

నోటీసు

నెల్లూరు పెచ్చెయ్యి ఫండు (లిమిటెడ్) ఆఫీసులో N. S. 794 నెంబరున నగల అడుమానమునూద అప్పటినికొనిన తిరుకణమునై రత్న వెలుమొదలియారు చెల్లించవలసిన 24-4-1922 తేదీనకు బాకిన్ని దరిమిల్లా కట్టి ఖర్చులు సహాయము 80—12—11 చెల్లించనందున సదరు బాకి మొత్తమును ఆతను అడుమానము నుంచిన యీ క్రింద కనుపరచిన నగను బహిరంగముగా నెల్లూరు పెచ్చెయ్యి ఫండు (లిమిటెడ్) వారి ఆఫీసుగల్గ 1922 వ సంవత్సరం ఏప్రిల్ 12-వ తేదీ సోమవారము సాయంత్రము 5 గంటలకు యేలమువేసి యేలము కల్ల కాబడి మొత్తమును బాకి మొత్తమునాకి చెల్లువేసికో బడునని ఇందువలన సకలమైన వారికి తెలుపడమైనది.

41. 9 వాన్సు బంగారు గోళ్ల పట్టెడ 1. ఎరు 24 1/2 వరకుగలవి. నెల్లూరు పెచ్చెయ్యి ఫండు ఆఫీసు } యం. నరసింహచార్యులు }
1922-23 సం. ఏప్రిల్ 11 తేదీ } నెక్రెటరీ }

చేంబర్లెన్ గారి శూలనాప్తి అతి సార నివారిణి ఈ వధమును పేవించుటచే కడుపునొప్పి, గ్రహణి, అతిసారము, శూలనాప్తి, పేగు సంబంధమైన వ్యాధులు మున్నగునవి అత్యద్భుతముగా కుదురును. అన్ని జాగాలలో విక్రయమునకు దొరకును.

మదరాసు రాజధానిలో నీటిపారుదల వనతులు.

గౌ. బ. న్య. శర్మగారి యభిప్రాయములు.

మదరాసు మెయిలుపత్రిక ప్రతినిధియొక్క గౌ. బయ్యా న్యుసి-హేక్టర్ శర్మగారి గత బుధవారము సాయంత్రము వారిబసవద్ద సందర్శించిరి.

నీటివనతులు

గౌ. శర్మగారి ట్లెనరి. సేనీరాజధాని నీటివనతు లభివృద్ధి అందు ప్రీతి లిగియుండును. కనుక నా మదరాసు కార్యక్రమమునందు ముఖ్యము దీని విషయమై కొంత యాలోచింపవలసి తిని. గత శుక్రండు సంవత్సరముల నుండి రాజ్యాంగమంత్రిగారి యంగీకారమునకై కొన్ని యింకేమను ప్రాజెక్టుస్కీములను బంపిరి. పంజాబులోని సుకేత్ నది సింధులో సకాత్ బరాట్ ప్రాజెక్టు సంయుక్త రాష్ట్రములలో కారదాప్రాజెక్టు మున్నగునవిపంజాబు ప్రభుత్వమువారు సింధు సాగర ప్రాజెక్టును గూర్చి యింకను ఆలోచించుచున్నారు.

ఇంకేమనునందు మదరాసు తృప్తికరమగు లభివృద్ధి జూపి యుండలేదు. మైసూరు ప్రభుత్వముతో పోటీ వచ్చినందువలన మెట్టూరు ప్రాజెక్టువిషయము ప్రస్తుత మాపులలో నుంచబడినది. కృష్ణా రిజర్వాయరు ప్రాజెక్టును గూర్చి మరల నాలోచింపవలసి యుండును. ఈ ప్రాజెక్టు ఏపడిన గుంటూరు కృష్ణా జిల్లాలలో చాల భాగము చెందు పంటలకు నీరు గలుగుదును. ఈ రాజధానిలోని జల్లికు వడ్డున ఎంజనీయరులు ఈమధ్య కొత్త యింకేమను స్కీముల సేమియు నిర్వహించుట కవకాశము లేకుండెను. తుంగభద్ర ప్రాజెక్టును సేవ ప్రస్తుతము ఆపుదలతో నుంచినది. మైసూరు వివాదము పరిష్కారము కాగానే మెట్టూరు ప్రాజెక్టు కాంక్షను చేయబడును. ఈ ప్రాజెక్టువలన దక్షిణజిల్లాలలో కొత్త కొత్త ప్రదేశములు సాగుబడి క్రిందకువచ్చును. ఇంకేమను వనతుల నీరాస్త్రమునందభివృద్ధి చేయవలెనని నాయాశమును.

వలస వెళ్లుట

శర్మగారు; మీరు ఎమ్మిగేమను కాఖవెనాడ యథికారము కలిగియున్నారు గదా? ఎమ్మిగేమనుగిరి ప్రస్తుత మెట్టూరులో జెప్పగలరా?

నీలూరు, మైసూరు నెట్టియెంటులు, మున్నగు వేళములకు ఎమ్మిగేమను వెళ్ళువిషయమై మదరాసులో నుండగానే కొందరితో సలహాపడ నెంచిరి.

ద. ఆఫ్రికా భారతీయులు

(ప్ర:—దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల స్థితియేమి?

జ:—భారతదేశపు కొక్కల ననుసరించి దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులను సాధ్యమైనంత తృప్తికరముగ పరిష్కరింపవలెనని భారత ప్రభుత్వము వారు రాజ్యాంగము ప్రకటించిన తర్వాత సార్వభౌమ ప్రభుత్వము వారికి విన్నవించిరి. కొత్తచట్టముక్రింద సామ్రాజ్యములోని భాగములకును ఇతర దేశములకును ఎమ్మిగేమనుకు సంబంధించిన వరతులను భారతాసనసభల యంగీకారముతో సేపులు చేయవలసియుండును. అందువలన అధినిశేక రాజ్యములలో కాలనైజేషను వనతులను మొదలు నాలోచింపవలసియున్నది. భారతీయులకితరులతో వాటు సమాన స్వేచ్ఛము లాసగువడవట్టి వేళములకు ఎమ్మిగేమను ఉత్తర వాంగబద్ధుని మేము నిబంధనల సేర్పరచితిమి. దక్షిణాఫ్రికాలో సేర్పడినట్టి యిబ్బందులు ఇంకమీదట నెచ్చటను, ఏర్పడవని తలంచెదను.

(ప్ర:—వ్యవసాయమునుగూర్చి మీరు కొత్తయేర్పాటుల సేమియేని చేయదలచిరా?

జ:—వ్యవసాయములో పూసాయందు భారతీయులను ఈసంవత్సరము నుండియో లేక రాగల సంవత్సరము నుండియో కిక్కిరజేయదలచితిమి. రాష్ట్రములలో వ్యవసాయమునందీదినముకే యనుభవము సంపాదించిన వారు ఇండియన్ ఆగ్రికల్చరల్ సర్వీసుకు పూసాలో శిక్షణము పడవిన తరువాత తీసికొనబడుదురు. కనుక ఇండియన్ ఆగ్రికల్చరల్ సర్వీసుకై యూరోపు వెళ్లు అవసరము తప్పదు. అదేవిశాఖకై జేకాదూకొ కళాకాలమునూడ యావధ్య లభివృద్ధి జేసితిమి.

ఇంకను జేకాభ్యుదయమున కడవులంతవరకు వోడ్డును వో కనుగొనబట్టి పరిశోధనలు బాగుగ జరుగుచున్నవి. కలప సంబంధమైన యనుభవజ్ఞులను ముగ్గురను కొత్తగా నియమించితిమి. దేరూదూకలో ఫారెస్టు కళాశాల నింకను లభివృద్ధి

చేయు విషయమై సామ్రాజ్యకాసన సభయందును, స్టేటుకాన్సిలునందును తీర్మానములను ప్రవేశపెట్టు దలచితిమి. ఇండియన్ ఫారెస్టు సర్వీసుకు సాధ్యమైనంతవరకు భారతదేశమందు శిక్షణము అపనెంకితిమి. అవసరమున్న, ఇచ్చట సేర్పకొనిన తదనంతరము వారు విశేషములను బంపబడుదురు.

పోస్టులు, టెలిగ్రాఫులు

(ప్ర:—పోస్టులు రేట్లను జూపిచేసినందున, ఆదాయము తగ్గదని మీరనుకోరా?

జ:—తగ్గునని తలంచితే భారత ప్రభుత్వమువారంచనా జేసిరి. తీరనితంతి, టెలిఫోనువిషయమై నూతనముగ కొన్ని యేర్పాటులను చేయదలచితిమి. కాని వీనికన్నిటికిని ద్రవ్యము కావలయును. కరాచీలో తంతిలేని టెలిగ్రాఫ్, టెలిఫోను సంబంధమై కరాచీలో శిక్షణము గల పునున్నాము. అనుభవజ్ఞుకు, కష్టము లేక వీనినిన్నిటిని సాంకేతమువని మాకు నచ్చజెప్పచున్నాడు.

(ప్ర:—తీరని టెలిఫోను సాధ్యమగులాగున నుండ ఉదక మండలము, కొచ్చిన, పోదనూరు కోయంబుత్తూరులవధ్యలెల పెట్టిన టెలిఫోను పని అవకచ్చును గదా?

జ:—జేసికైనను క్రవ్యము గావలయును.

గౌ. శర్మగారికి చాలాతరచు మగు పనులు లుండినందున, అంతట మదరాసు మెయిలు ప్రతినిధి శర్మగారి నెలపు గైకొని వీడ్కొనిరి.

పి తా పు రం

దేశభక్తుల యజ్ఞానుసారమును తాలూకా కార్యగమన వారి కోరిక వైనను 18 వ తారీఖున సంపూర్ణవారతాళము జరిగినది. నాటి సంత మరునాటికి మార్పబడినది. సతతము సర్వజన సంక్షోభగు బజారును సంతబయలును జనశూన్య మయినది. ఎవరైనను తమంతట తాము తెలియదు కాణదారులను జలవంత పెట్టి మూయింప యత్నించువారి నెల్ల సరస్వతీయనలెనని యాజ్ఞాపించి పోలీసువారలనచ్చటన్నట మేజిస్ట్రేటుగారు కావలించిరి. వారెల్లరు రమారమి 12 గంటలకు నిష్క్రమిల్లె వెడలిపోయిరి. అనంతరము మేజిస్ట్రేటుగారు పోలీసు భటులతోను, సహకారవాదులతోను బయలుదేరి కొంతదిన దుకాణములు తెరిచవని నిర్బంధించిరి. వారి ప్రోద్బలముచే రెండుచిన్న దుకాణములుమాత్రము మధ్యాహ్నము 2 గంటలయిన తరువాత తెరిచిరి. కాని కొనువారలు లేకపోవుటచే అచ్యుతములు మందముగ నుండెను. సాయంత్ర మారుగంట లయినతరువాత నెప్పటి యట్లు దుకాణములు తెరచిరి (ఒక విశేషము)

నెల్లూరు

(ఒక విశేషము)

౧౮-౧౨ తేదీలలో మాట్లాడ నూడదని పదునెదిమిది మందికి 144 కెక్కు ప్రకారము నోటీసుల నిచ్చిరి.

ఈ దినము వారీటూల్ జరుపుట నూడదని జరిపినగాని జరప ప్రోత్సాహపరచిన గాని ప్రాసిక్యూటర్ చేయబడునని దండోరా మూలమున ప్రభుత్వమువారు చాటింపు చేసిరి.

బండి తప్పట

శ్రీయుత దేవవాడ్యచంద్రశేఖర శిక్షి, గట్టుపల్లి లక్ష్మీ నారాయణ, ముల్లెరాజు గోపాలరావు గార్లను వేలూరు పంపుటకు జెయిలు నుండి పీలుమకొనిరాగా మెయిలు తిప్పిపోయినందున మరల నెల్లూరు సబ్ జెయిలుకు పీలుచకపోయిరి.

ఈనెల 28, 29 వ తేదీలయందు ఉపకమండలమునందు వసంతికాలపు వేడుకలు జరుగును.

అంగో-ఆఫ్రికా సంతి వరతుల సహసరించి వర్తకపు పేజంట్లు పిసాకరు, పరచినీక చాయను మున్నగు నగములందు ప్రవేశించి తమ పనుల చూచుకొను చున్నారు.

కింగ్డాబాడు వాస్తవ్యులు రావుసాహేబు వేంకట కృష్ణ శ్రేష్ఠిగారు 5 లక్షలు విద్యాభివృద్ధిగాను దానమిచ్చి నటుల యొక్కరు తెల్పుచున్నారు.

సంయుక్తరాష్ట్రముల ప్రభుత్వసభ్యుడగు గో లడేశకు పోల్లరుగారికి మేనెల 6 వతేదీనుండి 4 1/2 నెలల నెలపు ఇయ్యబడినది. వీరికి బదులు చెరిన్యాబోరు సభ్యులగు శ్రీమాంటిలుగారు ప్రభుత్వసభ్యులగు ప:చేయుదురు.

అనేక మంది మహిళీయ యాత్రికులు మక్కాకు పోవుచు పిసాకరులందు కొన్ని దినములు మకాము చేయుచున్నారు. వీరియ ప్రాంత్యము లందున్న మహమ్మదీయులు బోలిషికు ప్రభుత్వమునకు వ్యతిరేకులుగ నున్నటు తెలియచున్నది.

మలబారు

సహాయనిధి

మలబారు సహాయనిధియందు ఇంతవరకు వాగ్దానముల తో సహా దాదాపు 158000 రూపాయలు లభించి, మాస్టాల కష్టముల నివారించుటయే నిమిత్తము కొంతమంది దేశమునందలి అన్ని భాగములనుండి విరాళములు పంపబడినవి. మలబారునందు భారత సేవక సంఘ సభ్యు లింకను పనిచేయుచున్నారు. మలబారునందు సాధారణపరిస్థితుల నెలకొల్పట కింకను ధనము కావలెను. విరాళముల ప్రోగుచేయుటకు సేవక సంఘసభ్యులు ఉత్తరహిందూస్తానమునందు పర్యటన మొనర్చెదరని తెలియుచున్నది.

పండిత కుంజుగారి వర్తమానము

తన సహానియ్యటకు మలబారునందు పర్యటనము చేయు వలయునని సహాయనిధి సంఘమువారు పండిత హరిదయానాథ కుంజుగారిని కోరిరి. సేవక సంఘ ప్రధానసభ్యులలో నొకరగు పండిత కుంజుగారు, పండిత హరిదత్తకర్మగారు మలబారు నందు పర్యటనముచేయ నంగీకరించిరి. వీరు తమ నివేదికమును ప్రచురించినట్లు దేశధారుగారు తిరుగ విరాళములను ప్రోగు చేసెదరు. మాపిలాలకు సహాయము చేయు విషయమై కూడ వీరు సలహా ఇచ్చెదరు. వీరి పర్యటనమువల్ల గొప్ప లాభము కలుగునని దేశధారుగారు నమ్ముచున్నారు.

కేసులు

చెరుపల్లెరి వాస్తవ్యులగు బ్రహ్మదత్తక నంబుది యారుగారు సార్వభౌమునియై యుద్ధముచేసెను సేగము మోప బడినది. సీనియరు స్పెషలుజడ్జి హ్యూజెసుగారు యాకేసు విచారించి నిందితుడు జోషియని తీర్మానించి 2000 రూపాయలు జరిమానా ద్వైపాంతరవాసము విధించెను.

విప్లవకారుడు నిర్బంధించబడుట

తిరుకొండ ఆసు పేరుగల పాతదొంగను కల్లికోట పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు రావుబాదరు గోవింద కిడవుగారు ఆరెస్టు చేసిరిని తెలియుచున్నది. ఇతడు పాతదొంగ. మలబారు నందు విప్లవము జరిగిన దినములలో ఇతడు పురుషాడియందున్న పెద్దహోటలుకు నిష్క్రమించెను. ఇతడనేకహత్యలు గావించెనని కూడ తెలియుచున్నది.

బొంబాయి అడ్వకేటు జనరలు ఆరుగర్ థామసు స్ట్రాంగుమక గారు రాజీనామా ఇచ్చిరి. బొంబాయి ప్రొక్యూటరు అడివనలు న్యాయమూర్తి పనిమాచుచున్న జెన్నరు డి. కంగుగారు అడ్వకేటు జనరలుగ నియమింపబడుదురని తెలియుచున్నది. ఈ ప్రస్తుతమునందు భారతీయుడు అడ్వకేటు జనరలుగ నియమింపబడు రాట ఇదియే మొదటి పర్యాయము. కంగుగారి బహుల డిస్ట్రయట్ మల్లాగారు న్యాయమూర్తిగ నియమింపబడిరి.

బొంబాయి భారతవర్తకుల సంఘము

భారత ప్రభుత్వపు వాణిజ్యంగ

సభ్యునితో సంభాషణ

బొంబాయి, ఏప్రిల్ 13:— భారత ప్రభుత్వపు కార్య నిర్వాహక సభయందలి వాణిజ్యంగ సభ్యుడు సి. ఎ. ఇన్సు గారిటీవల బొంబాయి నగరమునకు వచ్చియుండగా, భారత వర్తక సంఘమువారు రతనిని తమ కార్యాలయమున కాహ్వానించి, కొన్ని విషయములను గురించి ప్రశ్నింపగా నతడు వారికి ప్రత్యుత్తరము లొసంగెను.

వాణిజ్యంగ సభ్యుడు భారతీయుడుగ నుండవలెను గాని ఇతరజాతివాడుండగూడదని భారత వర్తక సంఘమువారు ఇటీవల తీర్మానించినట్లును సభ్యులకును కారణములను విశదీకరించెను. పరిశ్రమాభివృద్ధికి భారతీయుడు వాణిజ్యంగ సభ్యు డుగ నుండేన పక్షమున, ఎక్కువకర్మాదానపులతో తోడ్పడునని వారు తలచిరి.

వాణిజ్యంగ సభ్యుడంతట వారి ప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తర ముల నొసంగుచు, నిట్లు చెప్పెను. “ కొంతవరకు ప్రాకమిక నరు భారత దేశమునకు కావలసిన రాయిలు సామగ్రిమున్నగు వస్తువులను ఆంగ్ల వర్తకులవద్దనే కొనుమించెను. ఇకమిడట ఆతడిట్లు చేయకుండ, తక్కువకల్పించెదరు పంపినవారివద్ద తప్పకుండ కొనవలసిన నియమము నవలంబింపవలెనని భారత ప్రభుత్వమువారు రతనికి వ్రాసినారు. విదేశపులెండగ వివరములను ఆంగ్ల వర్తకులకు బహిరంగపఱుపగూడదని భారత ప్రభుత్వమువారు ప్రాకమికనరు కాజ్ఞాపించిరి.

రాయిలుకమిటీని వేదికను గురించి భారత ప్రభుత్వమువారు రాయిలు పరిపాలకులకును, స్థానిక ప్రభుత్వములకును వ్రాసిరి. స్థానిక సలహాసంఘములను నియమించుటనుగురించి వారు తమ ఉద్దేశములను దెలుపవలసి యుండును. భారత ప్రభుత్వమువారిట్టి సంఘమును నియమించిరి.”

బొంబాయి నగరమునందు సాలీభాయి టయాబ్జీ ఆసు గొప్పవర్తకుడు గత అక్టోబరు 14 వ తేదీని మునిసిపల్ కమిషనరుకు లంఘించుటకు యత్నించెనని ఆతనిమీద కేసుచేసిరి. ఆతడు పలికిన పలుకులకు ద్వంద్వార్థములు చేయదగునని చీఫ్ మెజిస్ట్రేట్ మేజిస్ట్రేట్లు ఆకేసును ప్రోసీవేయగా, బొంబాయి ప్రభుత్వమువారు ప్రొక్యూటరు ఆఫీసుచేసిరి. ప్రొక్యూటరు ప్రభుత్వమువారి ఆపిలు ప్రోసీవేయబడినది.

మాసిడోనియా మెయిలుబ్లీమరు 14 వ తేది ఉదయము 10 గంటలకు బొంబాయి చేరెను. లాహెజు సుల్తానుగారు యాస్థీగరునందు బొంబాయికి వచ్చిరి.

జాబులు

తాలూకా కాంగ్రెసు సంఘము, అమలాపురము

అమలాపురం తాలూకానుండి రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘమునకు బంపవలసిన 5 రు సభ్యులను యెన్నుకొనుటకు గాను అమలాపురంతాలూకాలోని కాంగ్రెసు సభ్యుల సమావేశము అమలాపురంలో తిలకు భవనమున ది 18-4-22 తేది మధ్యాహ్నం 3 గంటలకు జరుగును గాన తాలూకాలో కాంగ్రెసు సభ్యు లెల్లరును తప్పక దయచేయ కొరబడుచున్నారు.

జొన్నలగడ్డ మల్లపరాజు, కార్యదర్శి.

బాపట్లలో సభ

ఈనెల 20 వ తేది గురువారము మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు భారత యువజనసంఘ కార్యాలయములో జిల్లా సంఘమువారి యేర్పాటుల ననుసరించి బాపట్ల ఒంగోలు తాలూకాల తరపున 10 మంది ప్రతినిధులను రాష్ట్రీయ సంఘమునకు యెన్నుకొనుటకు తాలూకాలలోని గ్రామసంఘ సభ్యుల సభజరుగును. కావున యీసంవత్సరమునకు క్రొత్తగ తమ గ్రామసంఘములతో 4 అకాలు చందాలిచ్చి సభ్యులగు చేరినవారి డెల్టరు 4 యచేపి యెన్నికలలో పాల్గొన ప్రార్థితులు.

బాపట్ల, } శిష్టాసాక్షి సోమయాజులు.
12-4-22 }

నెల్లూరుజిల్లా ఖిలాఫత్ సంఘము

మాఖిలాఫతు సంఘప్రచారకులగు శ్రీయత గట్టుప్పల్లి లక్ష్మీనారాయణ గారికిని, ముత్తరాజు గోపాలరావుగారికిని కొండలేటి నుబ్బరాయలు కెట్టిగారును భజనలు సలిపి భరత మాతకీర్తనలు చాడినందున మొదటి యిద్దరకును 108 సెక్కును క్రింద నోటీసు పంపించి 11 తేదీని దివ్యూటికల్లెరుగారుచెరి యొకసంవత్సరము కఠినశిక్షనువిధించిరి. వయసున బాలురయ్యలను వారు ప్రార్థనతో బామిను నిచ్చుటలేదని ఛిక్కరించి పల్కి చిరునగవుతో, నత్తుత్తానామతో కృష్ణజన్మస్థానమున కరిగిరి. మామండల కాంగ్రెసుసంఘ అధ్యక్షులు బెజవాడ చంద్రశేఖర రెడ్డిగారును 108 సెక్కుక్రింద నాడే యొకసంవత్సరకఠినశిక్షకు పాత్రులైరి. శిక్షితులెల్లరును సంతోషముతో నున్నారు.

13, 14, 18 దులు నెల్లూరులో ఏలాటి భజనలుగాని, సభలుగాని విదేశకత్తరహసముగాని చేయరాదని 18 మందికి 144 సెక్కుక్రింద నోటీసు పంపించినారు. వీరిలో 10 మంది ఖిలాఫత్తు ప్రచారకులు కార్యదర్శి, అధ్యక్షులును గలరు.

ఖిలాఫత్తు సంఘకార్యదర్శి, 13-4-22.

నారనముగల శ్రీమత్ చెన్నపురి దేశాయబంధు

ద్వితీయ కాన్ఫరెన్సు

ఈ 1922 సం. ఏప్రిల్ 9 వ తేది ఆదివారము మధ్యాహ్నము 1 గంటలు మొదలు 9 గంటలవరకు చెన్న పట్టణము జార్జిటౌను రామకృష్ణుని వీధి 16 వ దోరు నెంబరు గల గృహమున దిగువ నుదహరించుచుండు ఆర్గనైజరులన సమాహము చేరి మ-రా-రా-శ్రీ, నరహరి బాలకృష్ణమృశెట్టి వారినివై చూపబడియుండు కాన్ఫరెన్సునకు అధ్యక్షులుగా నేర్పరుమరిరి.

విద్యావిషయమునుగురించి మ-రా-రా-శ్రీ చిలమత్తూరు వెంకటకృష్ణమృశెట్టిగారిచేతి మరి, గాదె, దొరస్వామిశెట్టి వార్లు చేతను, మరి చిలమత్తూరు, రాజగోపాలుశెట్టి వారిచేత పునన్యాసములుజరిగినవి. మల్దొరణవిషయముగురించి మ-రా-రా-శ్రీ న. పార్థసారధిశెట్టి వారిచేతను వర్తకవిషయమునుగురించి మ-రా-రా-శ్రీ సానా నమ్మశ్యాంశెట్టి వారిచేతను పునన్యాసములు జరిగినవి. తదుపరి కమ్యూనిటీలో చేరిన బాలురను బహుమానములు జరిపించిరి. సమాహమువారికి హరికథాకాలక్షేపము సీతాకల్యాణ మహాత్మ్యమును మ-రా-రా-శ్రీ నల్లినేల శివనపుకమాళ్లశెట్టి వారిచేత జరుపబడినది. యాకాన్ఫరెన్సు నిర్విఘ్నముగను, సంతోషముతోనూ పూర్తి కాబడినది.

మద్రాసు-దేశాయ నాయుడు,

రాజుచెంద్రశెట్టివారు మొదలగు ఆర్గనైజరు.

కాకినాడ అన్నదానసమాజములో ఈనెల 12 వ తేదిని తనకోమారుల వివాహసందర్భమున బంగారు రంగరాజుగారు 200 మంది పేదలకు భోజనమిడదని కార్యదర్శి వ్రాయుచున్నారు.

మహా బలవర్ధక

ఆహారము

బలవర్ధక ఆహారము లన్నిటిలోను ఓటు మిక్కిలి గొప్పది. పెరుగునట్టి బిడ్డలకు దీనికి సమానమైన దేదియు లేదు. ఇది బలవర్ధన ఆహార మని చాల కాలమునుండి ఖ్యాతి కెక్కినది.

మనకు అవశ్యమైన 18 వస్తువులు ఇందులో కలవు. మాంసాహారముల కంటెను రెండుమూడు బలము నిచ్చునట్టి వస్తువులు ఇందులో యున్నవి.

ఇంగ్లాండు, అమెరికాదేశములందు లక్షలకొలది బాలురు రుచికరమైన ఈ క్యాకరు ఓట్లనే ప్రతిదినము ప్రాతఃకాలమునందు వాడుచున్నారు. ఓట్లు మిక్కిలి దివ్యమైన రుచిగల రొట్టెలుగా చేయబడి తినింపు బిచ్చాలలో వ్యాకరుచేయబడి పంపబడుచున్నది.

ఈ ప్రాతఃకాల ఆహారమును ఒకమాసమునరకు వాడి చూడడు. మీరు ఎంతబలము గల వారగునదియు, మీ బిడ్డల యెట్లు పెరుగునదియు మీరు తెలియును. (3009 ఇ)

మద్రాసు, బొంబాయి, కలకత్తా, కరాచి, రంగూన్.

Quaker Oats

MULLER & PHIPPS (India). Ltd.

Madras Bombay Calcutta Karachi Rangoon

ఆయుర్వేదశాస్త్ర విషయములు

(దగ్గు)

(నారాయణం కేశవాచార్యులు)

గాలి విశేషముగ నీయనపుడు మమ్ము బహుళంజీమి యా మరీతరస్థలములం జేమియు యెగురుమందుట బాగును న్నారము. అట్టిసమయమున అధునియందుండు నలుగులుగా ని పొగగాని శ్వాసగాత్రములలోపలికి బోవుటవలన నితరమైన శరీరభాగములను జగటపరచుదులు భుజించుటవలనను యిద్దగుకోగము కలుగును. మఱియు భోజనకాలముందు భుజించు పదార్థములుగాని పానముజేయు నీరుగాని కష్టపరచు తప్పి మజకనాశమువ్వారా బోవుటవలన మలవివర్ణముల సకాలమునకు విడువక సద్దుపగుడుటవలనను జలుము గలుగు టవలనను కలుగును. ఒక్కొక్కప్పుడు జబ్బు కలిగినపుడును ఎదురుగామున విశేషవెట్టు తగిలింపుడును, కఫము కలిగినపు డును శరీరము నితాశముగ నుండునపుడునుగూడదగ్గు కలుగును.

ఇదియునుగాక కొన్ని సమయములలో కొండవాలక వాపుదలయందును కర్మకోగమలందును ప్లూగమును కారణము (Lung) అస్వస్థతనొందినపుడును దగ్గు కలుగవచ్చును.

“గోత్రోహోవ్రాది గాడ్త్రోహోవ్రాదునా” అన్న నాశ్లోక్తి ననుసరించి ప్రారంభింపజేయుచే యున్నప్పుడు మన ము దానిని మాన్యుకోసకన్న అయ్యది నితాశతో గూడు కొని ఉబ్బుగనునకు పోతున్నందు తుయ్యకోగములలోనికి విగి శ్వాసకోశములో చలుగులుగలుగు నొప్పి, వాపు మున్నగు నవి కలిగి నుండి కనేకవిధములగు బాధలు గలుగును. అట్టి తరుణమున నునము మహాకవియయినందు శాస్త్ర ప్రగతినివల యును. అయ్యది యెద్దియన దగ్గు, స్పృశకము, జ్వరము మొ దలగు వానివలన శ్వాసకోశములు కదలబొంట్ల ప్లిహము ము న్నగుకారణములవలన కలుగు దగ్గునకు నుండు నేవించుటకు ముందు యెబ్బముమన యిద్దగు కలిగింది కనుగొని యెబ్బ డ్యమును మాన్పుకొన్న తరువాత దగ్గుకు బోవచ్చును నేవించు విషయము ముఖ్యముగ నుండునటుల జేయించి

గోగి గవర్నియించునని ముఖ్యవిషయములు

దగ్గుచే బాధపడు ప్రతుమహానా చెడ్డలో విశేషముగ తరుగునాడును. పటిత్రుట నిద్రపోనాడును. పులిసినబాధ ములు భుజించరాదు. యనుపదార్థములు మిక్కిలియుగ తిన గూడదు. నెరుగు భుజించరాదు.

మరియ్యును, పచ్చిపెండ్లు (Phasels & Mango or Green Gram) గోగియులు, నెయ్యి, త్రాకు, చెల్లుల్లి పాయ, పేడి నీళ్లు, తేనె మొదలగువి విశేషముగ వాడి నను, ‘దగ్గు’ చే బాధపడువానికి మిక్కిలి యుపయోగకరములు పాలు కావలయున్నవో, మేకపాలు మపయోగించిన నుంచి గుణ మియ్యగలను.

అంగ్ల ఆయుర్వేద యునాని చికిత్సాం

అడ్డనరపు ఆకలి (Adharon Basic) పెడు, తేనె, రెంటిని పాడుతులముల తుట్టుకొని నేవించి, ‘దగ్గు’ ను తగ్గించుటలో కంచిగుణ మిచ్చును.

అరుద్రైగుల పరిహారముల (Liquoric) యిట్టిచే ధుకమును చూళ్ళ ముతేసి, తేనెలోకలిపి విసమునకు 2, 3 పర్యాయములు నేవించి కుణమిచ్చును.

కొంతి మిక్కియులు, పిప్పళ్లు, కరక్కాను, కనుభోగ ములతో చూర్చుచేసి, అచూర్ణమును చెల్లుపునావుతో 3 గ్రాముల పరిమాణముగల మూల్రలనుకలిపి, విసమునకు, 2, 3 పర్యాయములు పర్యాయమున కొకమాత్రం చొప్పున నేవించి ‘దగ్గు’ మాన్పి జీర్ణకర్తి గలిగించును.

1 తులము లవంగపట్ట, 2 తులముల యేలక్కాయలు, 4 తులములు పిప్పళ్లు 8 తులములు. తవాక్షితి చూర్ణము తేసి 16 తులముల పరిమాణంతో గలవలయును. నీవోసి మనవారు ‘నీతో’భాషించిన అంగున, గ్రామకు 1/3 తులము, చూర్ణమును స్వచ్ఛమైన తేలితోగాని, వెన్నతోగాని, తేనెతోగాని కలిపి, విసమునకు 3 పర్యాయములు (కొదయము, మధ్యాహ్నము, సాయంత్రము) నేవించవలయును. ‘దగ్గు’ లకు” వజ్రాయాధము వంటిది గుణము కల్గి వాటితము. ఎత్తక ముండు. తుయ్యకోగములందును కొన్ని సమయములలో వాటిక మంచి గుణమిచ్చును.

టింక్చర్ క్యాంఫర్తో 3 గ్రా. స్పిరిట్స్ అమోనియా ఆరోహేటిక్ 2 గ్రా. ఉదకము 8 డ్రామ్ములు, శ్వాసాంధ

అసయోధ్యమము : స్త్రీలు

కా ర థ లే ఖ లు

8

సౌభాగ్యవతియగు కల్పలత

నెచ్చితి!

నీబాబు చెప్పితి. తెలుసా? కల్పలత! ఆంధ్రవేదశాస్త్రమును ఆంధ్రవేదశాస్త్రమున దనుడియు తిరిగింపుమంటివి గదా! నీవిత్త మెట్లున్నది? నన్ను గూడ నికల్లు ప్రక్కకువేసి నా కంటిరంగము అమ్మతానంద! యిద్దరూ యెన్నవని గొప్ప ముతో బలికెదను. నన్ను కంఠోపకండములుగా వదులున్న జై అయ్యత్రికల నా ము ములు వారి మాటలనుగొన్నవములు వారి పత్తుల ప్రజాపతులైన నిజోలులు పత్రికలనుండు మాచి నాకు లాగుచున్న యానందము కంటియని కల్పలత దరము గాను. అనా! మనస్త్రిల కంటి ప్రియముకన్పించి! కళ్ళల చుద రాను బాధనభూత నోకసస్థిమి స్త్రీలు విశేషజ్ఞానసూక్ష్మ లని పేలవముగా బలికె. అని వచ్చినా. స్త్రీలకే యధ్యధి త్యాధి కారమున్నచో ప్రజానమృతీలని యాపద్యస్థి మా? చి యేయుండవచ్చు. ఒక పెళ్ళి కాలవ్యయచేత ఆపద్యస్థిసామన ఒక స్త్రీ యుండుట లెట్టింది? (చో) రాత్తుముచే కేతవత్రిమ తీర్మాముపట్టి నానస్థునియంత యవిజేతము! ప్రతి గింది యుండవచ్చు. దానికేమి! ఆగ్రహారేణులు అసహనూద్యమమును అంధప్రాణముగాని యవిజేతముగాని యవలంబించుటలేదు. దేవాభ్యుదయచింతతో, ఈశ్వారాహిత చిత్తముతో, స్వాస్థ్య త్యాగ బుద్ధితో నాలందించు నున్నాను. అయ్యెంతలచే బంధించబడి సాత్వికమంది కరుకభటుల పరితేజముతో గౌర మీశుత్తలబంధనాలయమున కేగుచున్న ముద్దుగుండ బాచి “భద్రమాలారా భద్రమాలారా! మీరే భద్రమాలారా! మీ బంధ విముక్తియు, భారతవని బాధ్యమము క్రియు, పిత కాలమండే జరుగునుగాక. స్త్రీష్ట్యత్యాగమున స్త్రీష్ట్యభగవానుడు మిగులనీయు నయ్యెందుగా? మన పుష్కాక్షులతో మంగళాశ్చిర్యము లొనరించుచు తల్లుల చాచి, పనులవ్యూహము నకు కన్నీరుమన్నీరు వలించెదలకేన పదతిమిన్నులు కమనీయ పుష్పవాసులుచే భర్తలకంటెయు బహుశాంచి నరున్నరించి స్వాశాస్థ్యక్రమమునకు సాగించుటచుమాచి అసహనూద్యమరత్నము అతివలకన్దము కాలేదనుట అవిజేతముగాదా! సమయముగవచ్చింది. కానున్నచో కమనీయతపసియు కలకాలంకత్త కాలతాకరపల్లవములునాతే అయ్యెత్తెల్లా బద్ధములైయుండు. వారిదరహాసభామనననాపించుములలోక మాశ్చర్యముతో తలకందియుండును. మఱియు మన ఆంధ్రవేద మనెదే వేలిపడి ప్రభుత్వ కేతవత్రిమలను చాచుకొన్నాను మనకే వచ్చే లెను నిజచ్చునామము ప్రకటించునకలకల ప్రదర్శించియుండును. కాని దీక్ష మహాహితవత్రిమ. మహాద్యు దంగీరింపలేదు. కానియు యెన్నకేయింపబడి బుద్ధి కార్యణదినము బాంధ్రవేదములకు బంధించి.

ఆంధ్రవేదమునందలి చున్నుల నిరాకరణప్రయత్న మాసి నేయునీగాక మహాత్ములు బుద్ధిచేయందలి సముష్టి శాశ్వతం నునముగాడ నిరయించును. స్వరాజ్యవిజయమున కానల సిన గుర్తులు పుట్టించునీగొని యా ముఖత్రయ ముచిత్ర లింగా మున కాళిదా రామైలవార్త మహాత్ములచేది సోకెను. వెంటనే మహాత్ముడు యా! మామితే చెను. అయ్యో! భద్రాత్మా! క్ర తువామితే విశేషమే! స్వరంకాయమును ముట్టుకునా? అని కొందవార్తలతో నడుగుచున్నాను. ముట్టుకునినా మహా త్ముడు కావోల్లంబునును నుండును. కొంచెలలో గంతో మును కొంచెలలోవచ్చు కొంచెలలో తాలి కొంచెలకాశ్యము కొండలకు నిడుగొనగాను కలిసి వి. పుట్టెంతవచ్చి బహుశాత యని పుట్టుసామ్యమున ఉన్నది “నిరా గాంధీమహాత్ముడు స్వ రాజ్యరత్నం ముగించెగా? ఇంక నన్నకొకం చుట్టిట్టకచ్చు తే! అని మా గ్రామ కుండముల కిద్దరూ “అన్న దానిని కుటాసిం చివలెను. అన్న అన్నంబుల కాదుగాని మహాత్ముల ఆక్షేపం దినునకు నామాన్న కొంచెలలో వచ్చింది. ప్రయత్నమైనద ములకు బుద్ధియంత ప్రతి కను తేక 3 గంటలవ 1 డ్రామ్ము చొప్పున యిచ్చులయును.

అయివలన గలగు బద్ధలకు, యిచ్చులములగు దగ్గు లకు, కఫము వెదలంబును, టింక్చరు క్యాంఫర్తో 3 గ్రా. త్రెనం యిచ్చి కార 1 గ్రా. స్పిరిట్ ఈలర్ త్రెనం 3 గ్రా. ఉద కము 9 డ్రామ్ముల కలిపి, ప్రతి రో, జేక 3 గంటల కొకడ్రామ్ము చొప్పున యిచ్చులయును.

ను) మహాత్ముడు క్యాంఫరు మామితే చుటచే నామదిలోకాడ కొంచెము నిరుత్సాహ ముదయించెనయ్యు, నీవునాసితివి! ము న్నలుగారిభార్య ఆక్షేపించునకు నాకట్టిఆశ్చర్యముకలగతము. అంతమాత్రముచే అయ్యగౌరవమున కట్టి కొలతయ్యలేదు. విశేషింది ఆక్షేపణలాయనకు క్రొత్తగాదు. నిశ్యము అసంఖ్యాక ఆక్షేపణలు ఉత్తరములవ్వారా పుటలవ్వారా తంతులమోల యున ప్రత్యక్షప్రక్కలచేత అయినవృద్ధమును చేరుచునెయ్యం దును. అయితే మహాత్ముడు హిమాచలమువలె అచంచలము. మామణిభూమణితీర్మానములకు విశ్వాసు చెందదు. కాన అందునుచచ్చి నాకట్టినిచారునెను. కాని నీకేల నుత్సాహ భంగమయ్యెనో నాకు తోచుటలేదు నిజముచెప్పెదను. బట్టోలి క్యాంఫరును గంహరముచే నా కట్టినిచారును కలగతము. నిరుత్సాహ ముదయించలేదు. నిరాశచింతలేదు. మఱియునొక విధముగ కంతోమమోలిగను. అవ్యభిలంబులారగింప యొ గ్యముగాదు కావున పసిపింజోసి పాడుచేయుటకన్న పశ్య భుంబులకై పదిదినములు పాడుటయేయంచిది. కావున మహా త్ముడు మంచిపనియేచేసెను! అయిననిర్మలస్వభావము అసిం సారత్వము లోకమునకు నుత్తామాను తేటతెల్ల మయ్యెను. (హాంబింద తరువాత ఏయంజన సరియేచని సాగింపకతో వుటచేత ప్రభాభ్యుదయచింతలవాడుగాని ప్రభుత్వాధికాంశర్త ముకలై ప్రతిష్ఠకై వెనుకలాడు వాడు కాదని జూచునకు రుజు వైనది.

తేలిపిదీక్షులను అయినవతే సమము గమనించుటలేదు తేలికేమయినను అయినవతే మనము సాటుబడుటలేదు. అట్టి చో అయిన శాశ్వతంబునోపక్రమింపసంహారములకు మనకేల కిడుక? మనకే నిరత్యానము? యోచించు ము. పురుషుల యొక్కయులు పొంగిట్టెయున్నది. విద్యాభ్యుదయవిద్యాభ్యాస ము కొంత యెనుగ సాగుచునెయున్నది. యువకుల జ్ఞాగు చేవలసిం గార మింను జరుగుచునెయున్నది. కక్షిదాతులతో న్నాయస్థానములింకను కిటకిటాడుతెనయున్నది. త్రాగుబో తులకేల లెకన బద్ధమైకముచే నాగుచునెయున్నది. ఆంధ్ర రాష్ట్రమునలేదుగాని తక్కినరాష్ట్రములలో దౌర్జన్య మెడనెడ పొడనావుచునె యున్నది. నిర్మాణ కార్యక్రమంకయు ని ట్టుల సుప్రార్థింనుండ పట్టుపట్టుచని పన్నుల నిరక జమాకం భించిమారే మేమిలాభము?

స్వరాజ్యసాధనకు మనదేశమున నిరతవలకు జరిగినవి సుప్రసనీయమైనవి. కాని ఆ సమగ్రము. అది సమగ్రము గ నెరవేరనివలకు మహాత్మా స్వరాజ్యమేది? అని అడుగుట కు చాక్కేమి గలదు? స్వరాజ్య మొకకన్నవచ్చువాదు. అది మహాత్ముని హస్తములయందు లేదు. అది సత్యాగ్రహక్రమము నుండి రవాణాకాదు. ముప్పదిమూడుకొట్లయంది భారతీయ స్త్రీ పురుషులు ఎవరెని కార్యదీక్షతో మొక్కవోని ధైర్యముతో అసహనత్యాగముతో సాధింపలసియున్నది. కా వున కారణాంతరములేదే కార్యక్రమ మొకస్వయ మొకముం దులకు నడచింక మన మెంతమాత్రము నిరత్యానముచెద రాదు మహాత్ముని సంకల్పసిద్ధియగునకను మహాత్ముత్సాహ ముతో జీవయమహాధ ఆదేశములకు బద్ధుల మై యుండ వలసినది

కల్పలత! ఉత్సాహమాత్రత నొంది మన రాత్తుపరిక్ర మ విజేనాదవము. భారతభావిసౌభాగ్యులంతయు నాశించునంత తులమిదనె యాభారతదీక్షయున్నదినుమా! కాన నెట్టికష్ట పరిస్థితులేర్పడినను మనగృహపరిక్రమ నిరంతరాయముగ సాగు చుండవలసినది. ఇంకను విశేషవస్త్రములవై మువపుజాపుట త గమ తగదు. మీక్షేమాదంతము (వాయుము క్యామలకు నాముదురు.

ఇట్లు ప్రయత్నించురాలు
కారడ
(ఆశ్చర్యలక్ష్మి)

రాజపుత్ర స్థానములందు నైకోహి సంస్థానములలో ఒకే సికా నేగవారు ప్రభుత్వమును ముగురిసిరి. సయానాలో 12వ తేదీని ఉదయము ప్రభుత్వనైకోహి వాటితో జోడిరి. ఒకేసియా లు కొంతనేపు పోరిగాని, తుదకు పుష్కలములకు తేలిమిచేయబ డిరి. వారి నైస్యములో ముగ్గురు చంపబడిరి. ఆబూర్ ప్రాంతద్ద కాంతిసెలకొల్పబడినది. 7 గ్రామములు పన్నులను చెల్లించుట కంగీకరించిరి అని సిన్హాప్రభుత్వప్రకటనను యెంపుచున్నది.

ప్రధానసేనాధికారి 18 వతేదీని శ్రీహరమునందు బయ లుడేరి సిన్హాకు వెల్లుతురు.

చెన్న పురి: జాతీయ వారము

హ ర తా త ది న ము

18 వ తేదీ తేదీ గంపత్సరాది ఆశుటచే నిన్నటికిము
చెన్న పురి హరతాత వారమును జరుపబడినది. అన్ని భాగములందును
ఆంధ్ర భూమి పూర్తిగా మునివేయబడినది. నాల్గవ ప్రభువును పెద్ద
హాపులు భూములు, మూసీవేయబడినది. బ్రాహ్మేష్వరమును పెద్ద
గడ్డంగి పీఠి, దేవరాజ మొదలగు పీఠి, ఈశ్వరింగు గూర్క, కట్ట
బూరు, మొదలగు పెద్ద పీఠులన్నిటిలో మామూలు కర్వన
రము లన్నియు కట్టివేయబడినది. పెద్దఅంగులేకాక కట్టలపా
కులు సోదా దుకాణములు మొదలగు చిన్న ఆంగులు గల
తము మూయబడినది. కాపి హోటలు ల ను కూడ
మూసిరి. పట్టణమంతయు చలనము లేక
వ్యాపారహితముగ కన్పియెను. పట్టణములోని ఇతరభాగము
లందుకూడ హరతాతము ఉత్సాహముతో జరుపబడినది.
తరువాతకొన్ని, ప్రైలాపుము, రాయపేట, హళవాకిము,
రాయపురము, ఎగ్గూరు, చింతాద్రిపేట, మొదలగు భాగము
లలో వర్తకులను ఇతరులను తిరుతిరు వ్యాపారులను కట్టి
వెట్టి కాంగ్రెసు అడ్డున పరచబడినది. నిన్నటికిము గుడి
పైజే పండుగ యగుటచే విశేషముల సాధనలు జరుపబడినవి.
అందుచే హరతాతము చెన్న పురము దు ప్రాంతమును
నది కేంద్రమును. జాతీయతను నందము ప్రజ్ఞి కేంద్రమును వాలం
టిగ భజనంతో నూతన భక్తిగను కరిగెను. కాంగ్రెసు
కార్యక్రమము గురించిన ప్రబోధము గావించి.

నిన్నటికిము తిరువళ్ళీ తిలో వాడ వాడ
గరువోత్సవము గురించే ఆ వకాశము కల్గినది. అట్లుగా
భజనంతో తేవుని గురించు క విశ్వాసము, శాస్త్రజ్ఞానములను
సంపన్నులగు మొదటి దురగ జేయబడినది. పట్టణము
వానినిగొని స్వామిగొని విరి. విశేషకర్తవ్యము నడచుమును
అవ్వాలనే స్వామిగొని విరి. విశేషకర్తవ్యము నడచుమును
అవ్వాలనే స్వామిగొని విరి. విశేషకర్తవ్యము నడచుమును

వీచి సభ

సాయంత్రము వీచిసభను అన్ని భాగములనుండి
వారు వేల ప్రజలు ప్రవాహముగా వచ్చిరి. ఇంతవఱకు ప్రజ
ప్రబోధము కలిగించుటకు తగిన ఏర్పాటులను జరిగెను.
లకు మాత్రము చింతి పడలేదు. మహర్షిగారు లోకముల సభకు
వచ్చినపుడు వారికి ప్రత్యేకముగ నొకవేదిక కేటాయించిరి.
భాగ్యముగ నుండెడిది. వారుగ వేదిక లయ్యబడినది. వచ్చిన
సంఖ్య తేమయు చాలెను. ఒక వేదికయందు టి. వి. వెంక
ట్రామయ్యగారు భగవద్గీత వివరించిరి. అన్ని సభలలోను ఉపన్యా
సములు దేశభక్తి మలలోనే ముచ్చటించిరి. జరియ వ్యాస
ప్రాముఖ్యమును గూర్చియు, ప జాబుదేశము ఆ సమయమున
నడచినచివరి కప్ప పంపాల గూర్చియు, జాతీయ వాదపు పని
త్రతను గూర్చియు, రాజమును కద్దరును ఎల్లరును చేట్టవలసిన
అవస్థకలిగి గూర్చియు వెంకట్రామయ్యగారు తమభాషన
ప్రసంగించిరి. ఈవయమునుగూర్చియే గాడిచెల్ల హరిసహస్ర
త్వరాయగారు, టి. వి. గోపాలస్వామి మొదలగువారు, కరకా
చారిగారు, అవమమును దుపర్యసించిరి.

వరసంకర హిందూ ప్రసంగించిరి. తుదకు విశేషకర్త
దహనము గావించబడినది. పలువురు తమవస్త్రములను వాలంటీ
ర్లు ఉత్సాహముతో సోదరిరి.

మరియు వేదికయందు జి. వి. వెంకట్రామయ్య
య్యగారును మరికొందరు మువ్వసించిరి. మూడవవేదికయందు
గడ్డె శంకరయ్యనాయకుగారు జరియ స్వామిగారు కట్టలను
గురించియు, దేవరగారిగార్చిన ప్రారక్ష్మముల గూర్చియు,
భగవద్గీత తరహాను చేయవలసిన యవస్థలను గూర్చియు, ఆంధ్ర
మున కడుదూర మువ్వసించిరి. వీరక హాస్య భయానకముల
అందు సభ్యులను ముంపజేసిరి. వీరికి పిమ్మట ఎ. రంగస్వామి
అయ్యగారు అవమము మోట్లాడిరి. నాల్గవ వేదిక శ్రీనివాస
ప్రత్యేకముగ నేర్పరప బడినది. శ్రీనివాస కొందరు విచ్చిరి.
పురములను దూమున మోట్లాడిరి. బలమూర్తిగారు జాతీయ
వారమును గూర్చియు, అందరినందర్భులను గూర్చియు తమిళ
భాషలో హాస్యమును మువ్వసించెను. గాడిచెల్ల హరిస
హస్రత్వరాయగారు ఆంధ్రమునందు రాజమును చేట్టి భగవద్
త్వరాయ తోడ్పడుటలో శ్రీనివాస తమ భర్తమును ఎటుల నిర్వ

హింద గురించినయు చక్కగ బోధించిరి. సభాసంతరమున విశేష
వస్త్రములు ఒక కొయ్యలో చుట్టి దహనము గావించిరి. సభల
న్నియు జనుప్రముగ జుగి నెను. టి. వి. వెంకట్రామయ్య (ప్ర)
లతో కలిసిమెలసి తిరుగుచుండిరి. ప్రజలలో ఉత్సాహము
ముగిసినను ఇద్దరువస్త్రములను భరించినవారు కొందరు
మాత్రము గాన్నించుట మిగుల శోచనీయము. చెన్న పురి ప్రజలు
నిన్నటికిము చూపిన ఉత్సాహమును ఇకముందు కార్యగూఢ
మున వాల్చుచేయుదురుగాక. నిన్నటి సభలో స్వరాజ్య భజన
చేయుట గమనింపదగిన విషయము.

వావిళ్ల ప్రెస్సు పనివారము.

11-4-22 తేదీ మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు వావిళ్ల
ముద్రకాలయపు పనివారము మహాత్మాగాంధీ పటమును భజనల
తోను, జనుజను ధ్యానములతోను ఉత్సాహముగా గావించిరి.
తిరువళ్ళీకొని వీచిసభ కూడిన సభకు ఉత్సాహముతో
వెళ్ళిరి. ఆంధ్రమునకు కాంగ్రెసు చాలంటియ్యతో మాడుకొని
ఉత్సాహముగా గాంధీపాటలను పాడిరి. శ్రీనివాస, వి. యల్.
కాశ్రిగారు కలసి విని సమావేశమును జయపదముగ
పాడిరి.

ఆంధ్ర దేశము

వివిధ సంగతులు (ప్రస్తావన)

18-4-22 తేదీ మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు వావిళ్ల
ముద్రకాలయపు పనివారము మహాత్మాగాంధీ పటమును భజనల
తోను, జనుజను ధ్యానములతోను ఉత్సాహముగా గావించిరి.
తిరువళ్ళీకొని వీచిసభ కూడిన సభకు ఉత్సాహముతో
వెళ్ళిరి. ఆంధ్రమునకు కాంగ్రెసు చాలంటియ్యతో మాడుకొని
ఉత్సాహముగా గాంధీపాటలను పాడిరి. శ్రీనివాస, వి. యల్.
కాశ్రిగారు కలసి విని సమావేశమును జయపదముగ
పాడిరి.

మ. లీ. కల్పణము.

18-4-22 తేదీ మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు వావిళ్ల
ముద్రకాలయపు పనివారము మహాత్మాగాంధీ పటమును భజనల
తోను, జనుజను ధ్యానములతోను ఉత్సాహముగా గావించిరి.
తిరువళ్ళీకొని వీచిసభ కూడిన సభకు ఉత్సాహముతో
వెళ్ళిరి. ఆంధ్రమునకు కాంగ్రెసు చాలంటియ్యతో మాడుకొని
ఉత్సాహముగా గాంధీపాటలను పాడిరి. శ్రీనివాస, వి. యల్.
కాశ్రిగారు కలసి విని సమావేశమును జయపదముగ
పాడిరి.

తుని

ఈదినము (18-4-22) మాగ్రామ వర్తకసంఘమువారు
కాంగ్రెసు "జ్ఞానసారము" తమతమ సాపులను కట్టివేసిరి. కా
ఇద్దరు యధికారవర్తకులవారు ఒక్కొక్కవర్తకుని తమ యి
టికి కట్టివేసిరి. అంతయువారు వేర్వేరు లిట్టులో చేర్చు
కొనుచున్నారట. ఈదినము 3 గంటలవఱకు కొట్ల నెవ్వరును
తీయలేదు. మాగ్రామ అతిశాంతముగ జరుగుచున్నది. ప్రభుత్వ
కారాలు తమ పరపు నిలువబెట్టు కొనుటకు పడుచున్నపాట్లు
నిచ్చియుగ మాత్రమున్నది. (ఒక విలేఖరుడు)

తాళ్ల రేవు (గోదావరిజిల్లా)

జహాన్ముని ఆదేశము ననుసరించి యేప్రిల్ 13 వ
తేదీని గోదావరిజిల్లా తాళ్ల రేవుగ్రామమున వర్తకు లందరును
తమ వ్యాపారములను మూసివేసిరి. చిల్లరదుకాణములలోను
మూయబడినది. బహుశ నిర్భయముగా నుండెను. అంతకు
వైశ్యపాఠశాల గావించిరి. కాంతివైసింపుల తిలకు స్వరాజ్యము
లందలకు వమూలచేసి కాంగ్రెసుసంఘమునకు సభ్యుల నా
కట్టిరి. అంతకు కద్దరువస్త్రములను గట్టుచు కద్దరు అభివృద్ధి
తోడ్పడుచుండిరి. మా గ్రామముననున్న వర్తకజ్వలనమునకు
స్వరాజ్యకేసుములు మొదలుగ నున్నందుకు సంతసించవలసినదే
గాని, స్వరాజ్యకేసుసాధనముల సాచరణలో తెట్టుటకు
కొందరు తటస్థముగాను చుచున్నందుకు మనవలసినదెప్పుచున్న
ది. నిర్భయకార్యక్రమ విధానములను సాచరణలో తెట్టుటకు
శ్రీ భిక్షుగారు వీరి మనస్సులను మరల్చుగా! ఈ గ్రామ
మున శ్రీరామకవి మహాత్మ్యమును శ్రీరామమూర్తి పుస్తక
భండారమువారి యాజమాన్యమున జయప్రదముగ జరుప
బడినది. గురువారమునాడు సుమారు ఎనిమిదవంజల వేదము
లకు అన్నప్రదానము జేయబడినది. కాకినాడ వాస్తవ్యులను
వ్యాపారులను నగు మ. శ్రీ గండి వెంకటస్వామిగారు
యా అన్నప్రదానమున బియ్యమునకు గుర్తు యావత్తు తామే
నడిచి ఎల్లరు నందోమవలసిరి. (ఒక విలేఖరుడు)

నెల్లూరు

సంపూర్ణ హరతాతము

18 తేదీని ఒక అంగడియైనను తెరచియుండలేదు. ఈనాడు
కొందరు ఆరవదేశస్థులు వారి సంవత్సరాది యైనందున కూరగా
యల కొనుచుండిరి. కూరగాయ లంగళ్లుమాత్రము తెలువబడి
యుండెను. నిన్నునే కొందఱకు నోటీసులు జారీ కావడినవి
గాని జారీకాని వారితోను పని కలుగకుండ ఉదయమునుండి
యే యెవరును అంగళ్ళ తెలువరారైరి. మరి బారాఫట్ పండు
గ యైనందున సామెయలకు సామాను కావలసినందున పది
చిన్న అంగళ్ళు తెలువబడియుండెను. వారు 14 తేదీని తాము
మూసెదవని చెప్పిరి. ఎవ్వడు బహుశ నుండు జనములో నూ
రకమైన జనము బహుశలేదు. (ఒక విలేఖరుడు)

బె. జ. వా. డి

13-4-22

కాంగ్రెసు జ్ఞానసారముగ ఈయూరిలో కొట్లన్ని
ము మూయబడినది. మూయవని వాలంటీరు లెవ్వరును
బోధించునంత నే దుకాణదారులు తమంతటతాము తమదుకా
ణములను నేడు మూసివేసిరి. వాటిముల మూసినను పోలీసువారు
విమాత్రము తగ్గలేదు. ఉరిగిందా పోలీసులు సాకా ఇచ్చిరి.
విడియో భగవదావల దుకాణమునద్ద హట్టాడుచున్న నలుగురు
జాలరను పోలీసువారు పట్టి ఉదయము 9 గంటలనుండి సాయం
త్రము 3 గంటలవఱకు పోలీసువేషములో నుండియున్న తర్వాత
సముమేషస్త్రీలుగారు వీరిని విడుదలచేసినట్లున్న తెలియు
చున్నది. సాయంత్రము గాంధీ మైదానములో కాకమాను
అక్ష్యుక్త వాడరిగారి అక్ష్యుక్త క్రింద సభ జరిగింది. మూసికొండ
స్వరాజ్యము కాశ్రిగారు మంజు దురంతములను గూర్
చుచుగ నువ్వసించిరి. (స్వకీయ విలేఖరుడు)

తె. నా. లి

(18-4-22)

నిర్బంధములు

ఈ యుదయము హరతాతమును బోక్యము జరుపేసి
కొందరు మొట్టమొదట బాబుగారు, బొమ్మలగడ్డ ప్రన్నయ్య,
పే. ల. లక్ష్మీనారాయణ, ఈమహానుజ అంజయ్యగార్లు అతె
ప్రుచేసి అజయ్యగారు మంచి మధ్యాహ్నము కాకమాను
అందఱుగారు విడిచివెట్టబడి మిగిల ముగ్గురును, నిర్బంధ
ములో నున్నారు.

ఈనాడు హరతాత మగుటచే మాకమానీయవారు
సంధ్యల స్వామికాశ్రిగారు నిన్నటిరోజున పుడ
యము 11 గంటలు మొదలు రాత్రి 7 గంటలవఱకు దుకాణములు
మూయకూడదనియు, అట్లు మూసినచో కన్ను నేమవునననియు
ప్రతినదుకాణమునద్దకు వెళ్ళి చెప్పిరి. కాని యీరోజు పుడయము 9
గంటలవఱకు ఒకదుకాణమైనను తెరువలేదు. హరతాతమునకు
కావోలు గుంటూరునుండి రెప్పింపబడిన 50 మంది రిజర్వు
పోలీసువర్గము పుడయము కాకమునుచే వెళ్ళబహు అన్నియు
ఆక్రమించుకొనిరి. 9 గంటలవఱకు దుకాణములు తెరువకపోవు
టచే మా డిప్యూటీ కలెక్టరు, తహసీలుదారు, పోలీసు డిప్యూటీ
సూపర్వైజరు, ఛైర్మనుగారలు బహు లన్నియు 40
దుకాణముల యజమానుల పిలిపించి కొట్లు తెరువవలసినదనియు,
తెరువవల కప్పములకు తాగుదురనియు, చెదరించినయు, భయ
వెట్టియు కొన్ని దుకాణములను తెరవించగలిగిరి. తెరువని
దుకాణములయొక్క ముగిసిపోత సబబు ప్రాసెస్మెంటు,
తహసీలుదారు అఫీసుకు పిలిపించినయు, చెదరించిరి. కాని చాలా
దుకాణములు మూసియేయున్నవి. (ఒక విలేఖరుడు)

13 వ తేదీ హంటాలు

నల్లారిమిడి

నల్లారిమిడిలో 18 వ తేదీని దుకాణములను మూయవల
దని పోలీసువారు వారమురోజులనుండియు అధికారబాటముతో
కర్తవ్యము చెదరించుచుండిరి. 18 వ తేదీని వాలంటీరు లెవ్వరును
విడుదలచే వెళ్ళగూడదని కాంగ్రెసుసంఘాధ్యక్షుడు డాబ్బాపిం
చెను. వర్తకులందరూ మనఃపూర్వకముగ దుకాణముల నన్ని
టిని మూసిరి. చాలమంది ఉపవాసముచేసిరి. ప్రార్థనలు జరిగినవి.
ఇక్కడ సభ్యులగు నాయకులు తెలుపబడినవి జాతీయవా
దము జయప్రదముగ నెఱవేరినది, 128 మంది పురుషులను 40
మంది స్త్రీలను క్రొత్తగా కాంగ్రెసు సభ్యులుగా చేరిరి.
హిందూ మహమ్మదీయ సంఘములవారు గాంధీజితో పని
చేసిరి. భగవద్గీత మత్యధ్యక్షముగ జరిగినది. స్వకీయ విలే
ఖరి- తెలిచా. నల్లారిమిడి- ఏప్రిల్ 15.

మందుభినామ సంగీతం చైత్ర, బ॥ ౪ శనివారము

రాజకులగౌరవము

పింగళ నాగేంద్రరావు.

గీ. ప్రజల కాదర్శితవులై + వజ్ర వారి
జీవ పరిపాలనీయకు + శత్రువులై
భ్రష్టలై వారు మాదుప్రా + భయమునను
పాపపుంభావులను + భావులగుచు.

క. ఏరాజ్యమునఁగాని యెన్నఁడునుఁగా
నీ దొంగలన్ శ్రోమాన్
దారుల్ గొట్టెనువారి జూదరులఁబం
డాభోరులన్ శైలులఁ
జేంజేతురు గాని యెగులఁ గర
శ్రీమంతులన్ పూజ్యులన్
సారాశాయలఁ గట్టి మాప్రభులు హిం
సల్ నెట్టుచున్నారహో!

చ. నకలకళా ననుభవము
తెన్నుచు భవజాగరంభుల
నుకములఁబాసి యా జయలు
లో నెటు గుండుచు నన్నవారహో?

అట! ప్రభుత్వమొక్క వ్యవ
హారపుంబడి గాక యిది! రా
జకుల ప్రసిద్ధిగౌరవము
చచ్చెను శేటికి పీరి చేతిగా.

గీ. ధనము రాజ్యమునట్టి యో + చరణిగాని
ప్రజలవై కష్టాలచింత గోఁతలేదు
దుర్బలకయ ధనజీవి + దుర్బలమును
పిండుచేగాని "కోడె"కై + విడుచునొక్క!

చ. కడుపున కేడ్చి యందటో య
కాలమునన్ మరణింపఁ, గట్టిగా
నుదువులకే నెండటో "య
హో"యని ధోషిల వాకి మొట్టలుం
బెడచెనెట్టి సానునము
మెక్కుచు మాప్రభునన్న వార తే
ద్వంద్వమున కైన మాకు నొక
దైన స్వతంత్రత లేకపోయెగా.

చ. ధరయా మాడి ధనమునూది బలవి
నాల్గలమ్మలా మావి మా
నులేవాకి నంగరక్షక ప్రధా
న శ్రేణియో చెల్లి మా
కరవాలంబున మాదుకంతములనే
ఖండించు చున్నారట
ర్భవ నీరాక్షసవీర యేమిటికి సం
ప్రాప్తిచే మాకక్కటా.

చ. చనకే మన్న భవాలేఖలు హరి
శ్చంద్రుండు రాముండు నా
జుతుండా నంద డా మహాత్ములు ధరన్
భాసిల్చి లోతుల్ "భగీ"
యన నా! మనవారు నేడు స్వసమ
గ్యానల్ జేడంబుట్టి కే
మని చున్నారో ప్రజా ప్రకంటకుల మా
నా చేర యార్యానన్?

క. ఎన్నఁడుఁగాని భూపతుల
పీన కృపారస మొల్కఁగాఁ బ్రజన్
బన్నుగఁజూచి ప్రోతు పని
పన్ను లొసంగెద జంతెకాని, హా!
పన్నుల కోసమై ప్రజల
బాధల పెట్టెనువారు రాజులా!
పన్ను వసూలునేయుటలే
పాలనమంచనరప్ప కేలా?

గ్రంథ పరిచయము

ఈ క్రింద నుదాహరించిన గ్రంథమును విమర్శనార్థమై
మా కార్యాలయమునకు బంపిన గ్రంథకర్తకు శ్రుతజ్ఞత గలవలెను
మాపాతకులను తత్పరిచయము గలిగించుకొనఁ దార్కించెదము.

(౧) దేవనతచరిత్రము:—గ్రంథకర్తలు శ్రీ
మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులుగారు సంస్కృత
ప్రధానోపాధ్యాయులు. మహారాజా కాలేజి విజయ
నగరము. వెల 1-8-0.

దేవనతచరిత్రమునది ప్రాచీన ప్రబంధశైలిని వ్రాయబడిన
పద్యకావ్యము ఇందు మహాభారత కథలను దుష్కర్తలపట్ల
మహాపీరుడను కూరుడును ఆధ్యాత్మికవేత్తలలో నగ్రణియు
నగు ఆచార్య భీష్మునియొక్క చరిత్రము కూర్చబడినది. ఆ
చార్యభీష్ముండు భారతమున కంతకును ఆదర్శపురుషుండు. ఆ
ధ్యాత్మిక తత్వవేత్త. ఉపనిషద్ హస్తాంధ్రవేది. ధర్మమగ్ధు
ను కూలకముగా నెరింగిన ధీమతు - కామినీ కనకములను
త్యజప్రాయముగా నిరసించి అనుత ధర్మపథుడై - అకలుషిత
చిత్తుడై - త్రికణ భుజిగ ఆధ్యమమును అచాణునఁ బ్రద
ర్శించిన ప్రాజ్ఞుడు. ఇట్టి మహాతత్వవేత్తయొక్క - ఇట్టి ధర్మా
చార్యుని యొక్క - యుద్ధాచరిత్రము ప్రశస్తిప్రబంధమునందు
సంపదకు శైలిని దిద్ది తీర్చి కూర్చబడినది.

అంధవాద్యయ రంగమునందు ప్రబంధ కవిత్వా భూమి
కా ప్రదర్శన కమయను దాదాపుగా ముగియవచ్చినదని కొం
డలు విజ్ఞుల యభిప్రాయము. ఇందులకు దాగ్ధాణగా "నిప్పు
టి రచయి"లలో పెక్కురు నూతనముగ ప్రబంధనిబంధమున
నంతగా నిమగ్నమైనవారు కాకుండుటయేగాక ఎక్కడనైన
నొకరిద్దరు ప్రబంధమును కూర్చువారలైనను అట్టివారికి ఆ
ప్రాచీన పరిపాటిగాని అద్భుతగు కల్పనా భోగణిగాని ఆ
కథాపాత్ర సుపాదజాది క్రమముగాని సుసంవృద్ధమును
సుశక్త్యముగను పదప్రయోగ వైచిత్ర్యముగాని అలవడిక ఏదో
ఒకతీరున పక్కికి కిక్కినో మక్కికి మక్కినో ఛాం
నిబద్ధము సాధరమునగు భోగణిమాత్రమే కలదనియు విమర్శిం
చు విద్వాంసుల కీ గ్రంథము ఒక్కమాటు పఠింపదగి యున్న
దని విన్నవించెదము.

ప్రబంధరచయన మాత్రమేగాక తదేకదేశములగు భగ
వత్సత్వపు సామ్రాజ్య రాజ్యవర్ణములనుకూడ నీకవి ప్రా
చీన పరిపాటి నే యనుమించెను. కావుననే నుకవి సంస్కృతి
తో పాటు నుకవినిందన సూతము సాగించి పూర్వోక్తిని
జికి నిరుక్తమగు లక్షణ మార్గము నవలంబించి గాదు. కాని
పూర్వప్రబంధకర్తలకంటె నీ యచాకవి మరొక క్రొత్తక్రొ
వను నొక్కసాడు. పూర్వకవులు నుకవినిందన జేయుటగా
సమకాలికులలో ఎన్నోనో గొందఱి - అనూయాక్రమలనీర్వా
పూర్వనవదితపరమాధ్యుల-నాధిత సంప్రదాయులను-మాత్రమే
చేకూర్చి క్రమసాహిత్యములను కట్టించుట వాడుకగానున్నది
ఈకవిమాత్ర మట్లుగాక - న్యామనైశేషికా నాయస్తబ్ధ
లు - అను సీసముల -

ననని బామరజనులు కిమ్మననంగ
గ్రామ్యశబ్ద ప్రయోగ సంఘటికమైన
కావ్యముల నాటకముల నాణ్యసంఖ్య
నల్లమండెడి నాథుని కార్ద్రకవుల
కొక్కినకడతేసి యవలకొనరిలును.

అని ఆధునికాంధ్ర కవులందఱును - విశేషచర్చ సుంత
యలేకుండ - గుది గ్రుచ్చి-యొక్క దామెనయెందు కట్టివైచి
ప్రదర్శించుచున్నాడు. కాని అది-ఈ కాలమునందు - అనగా
ఉపజ్ఞానపక్షతలను గుర్తింపగల ప్రజాసామాన్యముగల యీ
కాలమునందు - అంతగా రుచిపడదు కొందుము. గ్రంథకర్తలు
ఇందులకు మమ్మ మన్నింతురుగాక.

ఆచార్య భీష్ము చరిత్రమందు అయిదాశ్వాసములలో
వర్ణితమైనది. ప్రథమాశ్వాసమునందు శంతన మహారాజు వేటకే
గుటుయు నట మానుష సూపధానియగు గంగను గామించుట
యు వసువుల యుత్పత్తియు నప్తమ కను జనన సంకర్షమున
గంగ నిజవృత్తాంతము నెఱిగించి యంతర్ధానము నెందుటయు
నను సంకలనము కథాసందర్భము సందర్భమైనది. ద్వితీయా
శ్వాసమునందు పాశాతర్య జనకధా కారణమగు నుపరిచర
కనువృత్తాంతమును. తృతీయాశ్వాసమునందు చిత్రాంగద జిచిత
వీర్యచరిత్రములును, నామదగ్ధునితో నుబ విషయమునఁ
జరిగిన వాగ్వివాదమును, చతుర్థాశ్వాసమునందు భాగవతవీరుల జన
నముమొదలు పాండవ వనవాసాంతముగల సందర్భములు (అతి
రంగహాసక్కిని) పంచమాశ్వాసమున భారతయుద్ధమునందలి
భీష్మాచార్య రణోదంతమును కథానాయకుడగు భీష్ముని
నిగ్రాణాక్రమమును నునోహరముగ నుపశ్చితములై యున్నవి.
మొత్తము వైచియ మహాభారతము నందు వివిధము
లగు సందర్భములలో - వివిధ రీతుల - చిదుటలు
చిదుటలుగ - నదరయి- యా మహామహుని చరి
త్రము నేకముఖముగను గొని నచ్చి-విక్కిలి సరసముగను వ్యాద
యాంగముగను నిరుపమానముగను నుండునట్లు - తే నెలేటలను
తలపింపజాలు కవితాధారితో - చదవరులకు విందునీయుచు
న్నారు. ప్రస్తుతకాలమున నింతటి భావగాంభీర్యముతో - పద
గుంభనతో - పాత్రపోషణోత్తితో - ఉదారమగు రీతితో
నొప్పు ప్రబంధములను రచింపగల భాగవాదములును ప్రజ్ఞాభును
లు నగు ఆంధ్రకవిత్వపు లరుదనట నిజము. ఈ కవిగ్రంథము
నుండి కవితారీతిని శిష్యాచరుత్వైతిని నూచింపగల నొకటి
రెండు పద్యముల నీక్రింద నుదాహరించెదము. (చూడుడు బాసు
దగ్గురీ భీష్మసంభాషణ ఘట్టము - తృతీయాశ్వాసము 181-
182.)

ఉ. ధోమము లేదు కన్నియనాదోర్వలయు కై హరింపవచ్చు న
ప్రేమము పక్షిచుధ్యవినోదేశితహంసముధంగి వీర్యసం
భూషితుఁ డైనను ద్విగతనకుఁబోయెన జన్మ నశుధి తేదుత
దోమకుఁ బణ్యమునకొనెను నై నాయపరాధ మిందులోన్
జాను—

చ. బలియునిచేతఁ జిక్కు నని, పశ్చితి గావున నీయధీన యీ
లలనను బెండ్లి యాడుమని, లాలన నేయును నీయతమ్ము న
ట్టలనడ దంటివేసి మఱి, యన్యు లిం కెక్కున దీనిఁ గానువా
రలఘునిమాననోపహత, మ్రొత్తనబంధుల నెల్లు గూడెడిన్. 182

చ. కలవోకమాట పెన్నెదఁకావ్యమొక్క మెదీనిదెచ్చుటల్
బలిమి నటుండ ని స్ఫురి విశదదశ కొందెను నీవు ముట్ట నీ
వెలది యపాదుఖ మెదఁపిదఁ దీనిఁ బర్చిపొంపు మీ
పలుకులు మాను సాల్కఁగఁపాలునిఁ గోరఁగ నెల గ్రమ్ముటన్
చ. అన విని భీష్ముడిట్లనియొక్కమె మీ రిటు చెప్పెనాకు కి
ప్పుని నవమాగ్ధవర్ణమనిఁజూచి గుండుండు హితమునాననం
బునకుఁజింతిస్తామఁబూ. యిదేయును గాని యీతికొ
బుచునె పాపకర్మములఁబన్ను నట్టిరుండు పూజ్యుడే.

క. అని భీష్మ దాడుమాటలు,
విని భాగ్యవం దనియెఁ గోడఁవిక్రియ తోషణ
విను నేను జేయ నుడివిన
పనిక జేయక పలికె దిట్లుపంతమె నాతోన్. 185

భీష్ముండు—తే. గురువు నెప్పిఁమాత్రాకఁగోరి చల్లుఁ
దగ దకార్యంబు శిష్యుండు + తత్తమున
మంచిసెడ్డల నానె + మనుజులయెడఁ
దగవు పల్కెడుగురుడే సంకర్షతను బడయు. 186

జాను—తే. ఆసంబద్ధప్రలాపంబు + లాడవలన
దింక నేక శిష్యుమాట నీ + కిష్ట మగునో
కాదో పల్కుము నావుడుఁ + గనలి భీష్మఁ
డనె నకార్యంబు నేక శేయనయ్య యనుడు. 187

క. అపు డతిసంకంభముతో
నుపజాత్రోగఁడగుచు + నొక్కమ్మడి నా
తపసి ధను వేడ దుప్పుని
చపలత నణగింతు ననుచు + ఛాత్రునిఁ బిలువన్. 188

జంఘాలశాస్త్రీ ఇట్లు పలికెను:-

రామరాజీవలొ నానని స్మరించుకొనుచు నొక రాత్రి శయనింపఁగ నొక విచిత్రమైన స్వప్నము వచ్చింది. దానిని గ్రంథటిసారయే మీకుఁ దెలుప నిశ్చయించితిని. వాణివాసవి రచించి పంపిన పద్యము లాదిమునుఁ దప్పక చదువఁదగిన వగుటచే నాయుపన్యాస మంతవఱకు నిలువఁబడెనని. ఆ స్వప్న మేదియో యిప్పుడు చెప్పెదను. - నీనుఁడు.

నాయనలారా! తెల్లవాటిని పిమ్మట రానున్న శ్రీరామ జయ. తే నెట్లు జరుపుదునా యని మనసులో యోచించుకొనుచుఁ బండుకొంటిని క్రిందటి శ్రీరామజయంతికి మదరాసులో నుంటిని. ఈసారి సత్యపురములోనుంటిని. మదరాసులో దొంగ కిన పున్నములు - ఫలములు - సత్యపురములో నెట్లు దొరకును? అచ్చట బరిగించుకొనిన నాటి యుత్సవవైభవము రేపు సంభవించుట కవకాశము లేకపోయెనే! రామరాజీవలొచ నా నీ యుత్సవము నీవే జరిపించుకొనుము. నా చిత్రమున భక్తిరేఖ. చేతఁ ద్రొసలేదు. ఒడలకత్తిలేదు. స్వర్ణరథము. బుద్ధిహింసఁడను. చిలుకవలె నీనాచము నప్పడప్పడు స్మరించుట అక్క నంత కంటె నాచేత సేమియఁగఁడు. రామా! రక్షింపు. రక్షింపునని మనసులో. కెట్టిమెట్టిగనుకొనుచుఁ బండుకొంటిని. అట్టె యుట్టె. అప్పులు దళసరి యెక్కినవి. తల తేలికయైనట్లుం డెను. మనసులో సెదియో యాదుచు నీదుచు దిగిపోవుచున్నట్లుండెను.....

మఱి కొంత సేపటికిఁ గాబోలు నేనొక యనుకరింపువై గూతుఁచంటిని. అట్టమీచంద్రుఁ డాకసమున వెలుగుచున్నాడు. ఎఱుట వాఢి ప్రబల తరంగ పంక్తులచే ఘోరిల్లుచున్నది. వెనకవైపున నరణపాపాణి రచిత మహాభవ పంక్తులుత్తంగ గోపురములతోఁ బతాకములతోఁ బ్రకాశించుచున్నది. గాలి యన్నివైపులనుండి కూడ వీచుచున్నట్లున్నది. తొమ్మిది గంటల రాత్రి యైదుండునని యనుకొంటిని. మదరాసులో శ్రీరామజయంతి చేసికొనుట కలుగకపోయినదని జాగ్రద్దవృత్తి విచారించిన హేతువుచేత మదరాసునకు వచ్చినట్లు కలగనుచున్నానని కలలోనే నిశ్చయపఱచుకొంటిని. ఆహా! ఇంత వఱకు మంచిదేకాదా కల కలయని తెలిసికొనుట ఘనత కాదా? కాని యాజ్ఞానము నుపశంభవము. అదియే నిలువఁబడిన యెడల నిక కం గా క ల ని న దే ది? అట్లు నిలువఁబడదు. జగ ద్వాప్త పారము కంటె మహా స్వప్నము మఱి యేమున్నది. అది వట్టి స్వప్నమును నిశ్చయ నిర్దిష్ట నిరంతర జ్ఞానమున్న వాడు లోకాతీతుఁడు కాఁడా? కొందఱుకట్టి జ్ఞానము స్వల్ప పూర్వపుణ్యశక్తిచే - సద్గురు బోధముచే - గద్దపరంపరాను భవముచే - గలుగును. గానియది మెఱపునలె నిలువఁబడదు. చెరుముకి తాళివై బలాత్కారమున గలిగిన విస్ఫులింగమువలె వెంటనే మాయమగును. అది మాయమైన పిమ్మట మఱింత గాఢాంధ్ర కారమును. అజ్ఞానము ద్విగుణీకృత సాంద్రత్యముతో నావరించును. భార్య పుత్రాదులు కేవల స్వప్నగత పాత్రములని పలుకువార నేకులున్నారు. అట్టివారికే యింటిలో నెవఁడొండు ప్ర త్యక్ష పుత్ర బిల్లులు. గూడెములోఁ

- భిష్ముడు - క. మేలా యానందభము
- హేలానందభము
- హేలానందభము
- భిష్ముడు - వాలాయము నేయ నానందభము
- చ. గురుడవు బ్రాహ్మణుండవు ముకుందుని తేజముఁబూనినాడవు
- ధురుడవు చావకాములుఁ దొలఁపుగీర్తి వహించినాడ వం
- చురుతరభక్తి నీయెడల నున్నది నామది భిష్ముఁ డెప్పుడుక
- దరమున నన్య వేడఁ డని తప్పక నమ్ము భార్యవో త్రమా. 190
- చ. పకపక నవ్వి భార్యవుఁడు
- పల్కె - నహా విన వచ్చె నిన్నినా
- శృకు భుజాతుక క్త్రిమున రామకుమార్తి పునర్వీధిపన
- ప్రకటకహావిధానము లొంగినిసూపడ యుద్ధదోహలా
- శక్తి జనించెనేని నృపతిప్రకరాంతకుఁ డూర కుండునే. 191
- తే. నిశ్చయఁబుగ నను నీవు + నిగ్రహింప
- నెదను డలఁచిన జూపెన + నెల్లి నాకు
- భగవదుపదేశంకా న్నిపాటవంబు
- ననుచు బ్రణమిల్లి భిష్ముడు + సనియెఁ బురి.

దొమ్మిదిగఁ గావ్యపుత్ర బిల్లులు. కనకరాజుని శైభవము లన్నియు నెడమాపులనువార కేకు లున్నారు. అట్టివారికే యింటిలోనివెల్ల శేఖరచెక్కిన కనకపాత్రములు. నెట్టేలోని వెల్లమాపాయకు రెండఱాల భర్తృవృద్ధితోనున్న తనభా పుత్రములు. క్రమం దనుభవమిన్నియు కేవల మాయాశ్చింతము లను మహానుభావుల నేకులున్నారు. అట్టివారికే నిశ్చినేకై పంచ బాణధనుఁ ఘటికలు. అనిష్టకృష్ణ విచ్చిత్తికై గోసాయి నేకులు. సర్వ ప్రపంచచర్య స్వప్న మని నిశ్చయించుకొనువానికంటె నిజమైన జ్ఞానయోధి? నిజమైన ముక్తుదేహి? పిచ్చివాడు తాను పిచ్చివాడే నని గ్రహించిన వెనక జ్ఞానికంటె భిన్నుఁడా? భాగ్యవంతుడు తాను భాగ్యవంతుడే నని గ్రహించిన పిమ్మట నా నంద స్వయాపుడనుట కేమైన సందేహమా? అజ్ఞాఁడు తాజ్ఞాఁడని గ్రహించినపిమ్మట విజ్ఞాఁమూర్తియే కాఁడా? స్వస్వ రూప గ్రణమైన తరువాత రాగ మెక్కిడిది. మోహమెక్కిడిది? బంధమెక్కిడిది? కాని యట్టిగవణము నిలుచు మార్గమేదీ? మనస్సునకట్టి క్రొత్తవేదీ? బుద్ధికట్టి వింకమేదీ? యేనుగు తొండుమును శేతఃబట్టుకొని కదలకుండ నిలువఁజచ్చును. గాజుపలక మీద పాదరసమును గదలకుండ నాఁపవచ్చును. మనస్సులోని కాంచల్యమును ప్రంభింప సాధ్యమగునా? సంసారము లోని కంకరగరింప వచ్చును. కుకూ తోఁ క లోని న. కకుచ్చు వచ్చును. మనసులోని వంకమాప సాధ్యమగునా? పనికిమాలిన యన్నిటిలోను బనికిమాలినది మనస్సు-స్థిరమాలిన యన్నిటిలోను స్థిరమాలినది మనస్సు-నీతిమాలి యన్నిటిలోను నీతిమాలినది. మనస్సు-దానికయే సాటి. కాని నాయనలారా! నాకీకృష్ణదా టెండులక? దేనినిగూర్చి చెప్పడలఁచితిని. విమిచెప్పుచుంటిని. మదరాసు తీరమునఁ గలిన స్వప్నము ను జెప్పవలసిన వాడనైన నేను మనస్తత్త్వమున గలిగిన సంతటములను జెప్పుచున్నానే! మనస్సున కాకాక చెప్పట వైఖరి యెన్నప్పుడు మన యష్ట మేమున్నది?

నాయనలారా! మదరాసులో సముద్రతీరముఁ గూరుచుంటిని. నీమున నీమునమునకు బడబడఁడ బడ మను తరంగములధ్వనితప్ప మఱి యేధ్వనియును విగచ్ఛమునఁగానరాకున్నది. ఇంత నిర్జన స్థలమున నేనొక్కడ నెందులకు? బట్టములొనికి బోవుమనని నిశ్చయపఱచుకొని లేచితిని. నాబుద్ధిహింసితకాని పట్టములొ నేమున్నది? లేనివాడు లేదని యేడుపు. ఈస్న వాఁడంతకంటె నెక్కువ లేకపోయెనే యని మఱింత యేడుపు. బోధ సాధాగ్యావచేత గాల్చిడు. క్రుశ్కువాసవచేత ముక్కుమోడుపు. మగవారిలో ననేకు లతల్లలగుటచే మగవలు మొగము మాడుపు. అంతకంటె బట్టములొ నేమున్నది? ప్రకృతి సాందర్య సాభాగ్య ప్రధానరంగామైన వార్ధిరీత్యమును విడిచి తెల్లన వెట్టోలియపు దుర్గంధములతో నిండిన మెట్టాపాలిసోయని నేను దేవులొడుట యెందులకో! నిజమైన కాకణ మేదియో చెప్పనా? సృష్టిసాందర్యము గాంచి సంతసించుటకు నాకుఁ గవితాశక్తిలేదు. అన్నప్రాశనమేకాని యక్షగాభ్యాసములేని యాతఁడు కాకపోయెను వంకఁజూచునా? గంధాలయము వంకఁజూచునా? కవిత్వమున్న వాఁడీ తేజస్సు సారభము రుచిచలువల యీ క్రదేశమును విడిచి దుమ్ముఘోరి, ఘామము దుర్గంధము గల జగరములోనికి బోవ యత్నించునా? నాయనలారా! అటుచూడుడు. ఇద్ద తెవరో ప్రకృతి సాభాగ్య సాధన తత్త్వములు-జగత్సాందర్య సాహితీ సంపన్నులు - అప్తమీ చంద్రసారభము నాఘాశింపఁగ - శీతలవాత బోతసాందర్యము నవలోకింప-చత్తంగ తరంగ రంగ తస్సభాగ్యము నభివ్యంగ మొనర్చు- అభిల జగవాధారుని యనంతశక్తి నానందగీత పుష్పంజలలతో నారాధింపఁగాబోలు - నాహాహా! ఆ పుణ్యమూర్తి లిద్దఱు పరమ హేయమైన పట్టమును వదలి పరమ సుందరమైన యాప్రదేశమునకే వచ్చుచున్నారాదా! నెత్తానొ ఇక నేను బట్టములొనికి బోవుటకంటె దెలివలేమి యున్నా యని మనసులో నూహించుకొని వారిద్దరను సమీపింప యత్నించితిని గాని అదియేమి? నేను నూటిగ వాకి కెదురుగఁ బోగ వారు నన్నుఁ దప్పించుకొనుటకుఁ గాబోలు ప్రక్కనేకు చున్నారే! సత్పురుషుల నేల వదలి పెట్టవలయునని నేను తిరిగి యటుపోవగ వారు గిరుక్కున నిలు మఱలు చున్నారు. ఇదియేమి వింత? నాయం దామహాత్ముల కంత యలత్వమేల? అలత్వము కాక వారికి లత్వమేల యుండవలయునా? స్నానమొనర్చిన వారు మలీమసాంగుని సమీపింతురా? పనిత్రాంతః కరణులు పాపపత్తులఁ జఱియుదురా? సత్యాలుపులు మిథ్యావాదిని చేరుదురా? విద్యావంతులు కుంతకు జూతురా? కవులకు విమర్శ వనియం దెంత యనవ్యవహా చెప్పవలయునా? అటులే వారు నన్ను జూచి యేకపదమంటిరని నేనెంచితిని. అశేష కర్మమో

కాని వారు నన్నుఁ దప్పించుకొనిపోవఁదలఁచిన కొఁది వారెవరో తెలిసికొనవలయునని పట్టుదల నాకెక్కువయ్యెను! Mere Fisherman అనమాటలు నాకు గాలిపాటమున సులువుగా వినఁబడినవి. నేను జాలరినని వారనుకొనుచున్నారని యెంచితిని. ఇంతలో No. No. అను మృదులావాదములు వినఁబడినవి. ఆహా! తంబున తీగ గాని యేకునారకాదే. గంట కాని లాడుగుకాదే! ఇద్దఱుకూడ మగవారనుకొంటిని ఆ యద్వలలో నొక తె కాంత యాయని వితర్కించుకొని భార్యాభర్తలు కాఁబోలు వారిని సమీపించుట యెందులకని చివాలన మొగమవై పు. నందీత్రిపుకొని నాదాని నేను బట్టములొనికి బోవుచుంటిని. కాళిదాసుఁడు చెప్పినట్లు దేహమే ముందునకుఁ బోవుచున్నది కాని మనస్సు వెనుక చూపే చూచుచున్నదే! వారు నిజముగా భార్యాభర్తలై యుండియెడల వారు నన్నుఁ దప్పించుకొనిపోవుట కంత యాత్రపడనేల? పరితరకు భయమునకుఁ జాలదూరమే. వాలుచూపులు నక్కటచ్చులు ప్రక్కగొత్తిగిల్లుటలు లెప్పించుకొని తారుటలు నెడుటఁ బడుటకుఁ జిరుజులు నెదులగు లక్షణములు భార్యాభర్తల పవిత్రతృప్తిగాఁగమునకుండునా? ఇమిలేవను దంపతులకే యిన్ని బోగలములని నిశ్చయపఱచుకొని గిలుక్కున వఱచిచూచితిని. నేను బోయితని నిశ్చయపఱచుకొని కాబోలు వారిద్దరు కొంతదూరమునఁ దిద్దమైన మొక్కులచాలు చాలుఁగ గూరుచుండిరి. నేనెటుఁజూయి కొంత సమీపమునఁ గ్రీనీడను నిలువఁడి వారిని జూచితిని. వారు నిజముగాఁ దగ్గుర దండతులనియే నిశ్చయపఱచుచు. వారికర్మమున వారు తిరుగుచున్నప్పుడు నేను వారియొద్దకుఁబోయి యేల మాడవలయునని- వారిహాస్యములతో నాకేమి పనియన్నదని- నాకామాత్రపుబుద్ధి య ప్పడేల లేక పోవలయునో యని నాకిప్పుడు మిగుల భేదముగా నున్నది. కాని నాయనలారా! స్వప్నచర్యకు నెట్లు బాధ్యుడను? కేవలము బాధ్యులేదని త్రొచివైచుటకుఁ గూడ మీరదేమా. అయ్యయ్యా! ఆ పురుషుఁ డెవఁడో చెప్పమా? యెఁడి యావకాయలు పట్టదగిన కుండయంత లేలలో నున్నాడు. ఆతని తలవై నెట్టుగఁదియేమి? పితృటర్ బెన్ కాబోలు! మహావా! హైకోర్టులో సాక్ష్యమును కొంటివా? లెజిస్లేటివ్ కాన్సిలు మీటింగున కొంటివా? నీ మొగమిండ్లు! అర్థరాత్రిమున సముద్రతీరమునందుఁ దేజ యిల్లాలితోఁ జెల్ల చాలున నతన మేడుపుటకు తేనె నీకు జీలుగులెండు బుట్ట నెత్తిమీఁద నెందులకురా? ముద్దులకు రిగిదు లిటువలయునేమో అకావిల్లులు Fountainpen కూడ జేయలొక టెట్టుకొనియే వచ్చితివా? ఆహా! స్ఫోటకపురుచ్చలచే నిండిన యాతనిమోము క్రోత్తగ గంటువైచిన తిరుగుని ధిక్కురించు చున్నదే. ఛీ ఛీ! చూచుట కసహ్యముగానున్నది. అదిగో రోలంత బోదకాలు ఆతనికి వయస్సు దాదాపు ఏఁబదియొండును. కాని యాతని కుడిబుజముపై చేయి వైచుకొని యాతని యెడమబుజముపై మొగము పెట్టుకొని యన్న యాబంగారుబొమ్మ-యామనుష్య రూప శంపాలతి- యా లావణ్య మూర్తి. యెవ్వతెయో? కట్టు బొట్టు జుట్టువైఖరి చూడ నామె శ్రీవైష్ణవి యని తెలియచున్నదే. ఆసోగకన్నుల మిలమిలు- జలజలలు- ఓ-శీత్రపు గోననున్న హైకోర్టుమీఁది విద్యుద్దీప కాతని సాగదీసి దొడవై కొట్టునట్లున్నదే? నాయనలారా! బ్రాహ్మణాబ్రాహ్మణ వైర ప్రధాన రంగమైన యాపట్టనములో నీయబ్రాహ్మణునకా బ్రాహ్మణి కంత మైత్రి యెందులకో యని స్వప్న సంబంధమైన సందర్భ శూన్యతచే బ్రష్టించుకొంటిని. పాలిటిక్సులో నేగాని యిరాటిక్సులో వారికట్టి శపథిషలులేవు కాబోలునని కలలో నాకు నేనే ప్రత్యుత్తర మిచ్చుకొంటిని. ఆహా స్వప్నవైచిత్రీకి సాటి మఱియొకటియేదీ? వాటిల్లు సంభాషించుకొనుచున్నారు.

- వైష్ణవి:—పిళ్ళగారు ఆర్ అండుసన్నులోని నెక్లను మాటయేమి?
- పిళ్ళ:—ఎంతసేపు నెక్లీనని- కమ్మర్ బందని- రిక్టువాచి యని వేఁపుకొని తిందువేకాని యొక ముద్దీయపుకద.
- వైష్ణవి:—మూటలు వదలకుండ ముద్దులు లభించునను కొంటి నేమి? గెటప్ వేళయగుచున్నది. మావాకు వెల్లింగ్గునుండి యింటికి వచ్చువేళ గావచ్చినది.
- పిళ్ళ:—నీభర్త వట్టి బ్లాక్ పాడ్-ఆ-Fool ను బాగుగా టోప్పివేయుచున్నావు.
- వైష్ణవి:—నేను నాభర్తను మోసముచేయు చున్నాననుచున్నావా?
- నీ భార్య నిన్ను మోసముచేయుటలే దనుకొనుచున్నావు కాబోలు. ఇప్పుటికి రెండుఫర్మాంగుల దూరమున నున్న రేవుతో నీయిల్లాలు Soldier తో చెట్టపట్టుములు వైచుకొని తిరుగుచున్నది.

సుమతిశతక కర్తయెవరు ?

బండ్లారు తమ్మయ్యగారు

అక్షరాస్యులగు నాంధ్రులలో సుమతిశతకము వెలువడినవాడును నందులోని యొక పద్యమైనది అంధ్రముకానివాడును నొక్కఁడును నందఱేరఁడనుట యతిశయోక్తి కాదు. ఆంధ్రభాషలో నానావిధముల ముగిసిన వ్యాప్తికొనిన శతకరాజము మఱియొకటి కాకరాదు ఇట్టి సుప్రసిద్ధిశతకమునకుఁ గర్తయెవఁడో యింకొకట నిర్ణయముగాఁ దేలవఁడుట మిక్కిలి శోచనీయము. కొన్నియెందఱు క్రిందఁగఁగఁడును నీ శతకము రచించినవాఁడు నేమలవాడ ధీమతయని నలువురుతలంచుచుండిరి.

పిల్లఁవాఁవా (నవ్వను) విట్టి వెలివిట్టి-వెలివిట్టివెట్టి పది! ఒక ముద్దు, ఆసాంద్యకతి వల్లెపూ వికసించినట్లు మందహాస మొనర్చుచున్నది. గడ్డ మినుమంత వైకెత్తి మూతి రవంత పొడుగుకొనినది. ఇక నాశృంగారవతి యీ నిర్భాగ్యుని ముద్దుకు కొన్నను, చూడుము చూడుమని కాబోలు నొకనక్షత్రము మఱి యొక నక్షత్రమునకుఁ గన్నులుచున్నది. చంద్రుడు తారావార్త జుష్టిరాగ జుజుబు దిగ్భ్రమోత్పంతచే నాకస్మికముగ నడ్డవచ్చిన నేళమునుండి యొక్క యుతుకు దువికినాడు. గాలియేమోకాని గంధ ప్రభించిట్లున్నది. పిళ్ళగారు-బండము వైచినమిట్టకు బొలుపిడుకుటకు సిద్ధముగనున్న గొడిగోదెవలె కదలకుండ నిలుకొనినాడు. ఈ సన్నివేశమునజూచి నాకు నవ్వువచ్చినదేమో నేను జెప్పజాలను. కాని యాకాంతి నన్ను జూచి కత్తువున్నది. పోనిండు. అప్పుడైన నే నక్కడనుండి యొక్కదక్షిణం బోవచ్చునా? పోవుట కందువలనో కాని కాల్గొనినవి. కావున దొంగ దొంగయని పిళ్ళగారు నన్నుఁ గాంచి కేకవైచిరిగ్గో! దొంగవునీవా నేనా. ఈమె నిర్భాగ్యకారుకదా ఈమె నిర్భుటకుఁదెచ్చిన దొంగవు నీవా నేనా? ఏల జెల్లిమీటల డాడెదరు. పోపో! ఆమ్మా! నిర్భర్త వెల్లెగ్గునుండి నచ్చువేళయైనది శిశు మింటికొచ్చుము. ఇక నెప్పు డిట్లు లావరింపననియా సుమద్రముతో నొట్టుపెట్టుకొనుము. మా వాణీదాసుని కుక్కయైన నీతని మూతిమీద మూతించుట కసహ్యపడునే. అట్టివీనిని ముద్దుగొనుటకు సిద్ధపడుచున్నావు. నిన్నేమనవచ్చును. అనినను వాద్యముతోఁ జరిగిని. అప్పుడు పిళ్ళగిన్ని ప్రాసీక్యాలు చేయుతును. నీ పేరేద? యని నన్నడిగెను. నాపేరు జంఘాలశాస్త్రి యని చెప్పితిని. నాపేరు వినుటతోడనే వారిద్దఱు అడఁపిడినట్లు నాకుఁ గానబడెను. ఎందులకో నా కప్పటికే దెలియలేదు. 'సాక్షి' సంఘములోని జంఘాలశాస్త్రివేనా యని యా సుందరి నన్నడిగెను. జౌ న ని ప్రత్యుత్తర మిచ్చితిని దోషము లేని బోటనైనను దోషమూలంపము చేసి నీవు చెడమడ దిట్లుభావము కలవాడవే. నీవు మమ్ము నదలిపెట్టుదువా. మమ్ము బ్రదుకనిచ్చెదవా. మమ్ము రచ్చచాడ కిక్కింపకుండువా? ఛీఛీ! నీవిక బావకతప్పుదు. అని యాపిళ్ళ నాతోఁబలికి అంతలో నీతారామ అని కేకవైచెను. ఆహా! రామనామమిప్పు టికైన విఁబడినదా? శ్రీశ్రీ శ్రీరామజయంతికదా. రామా రాజీవలోచన! యని కేకవైచితిరి. కమింగ్ అని కేకవైచుచు నొక బొందలి నచ్చెను. ఆ తఁడు మహాబాహుధుఁడు. వారి మోటారుబండిని తోలువాఁడని గ్రహించితిని. నీ యొద్ద పిస్తోలున్నదా యని పిళ్ళ యాతని నడుగ నన్నదిని చెప్పెను. అతని పిస్తోలునదిసికొని 'ఈ దెబ్బతో సాక్షిసంఘము వైసలని' పిళ్ళనా నురుటివైచేల్చెను. ఆ దెబ్బతో మేల్కొంచితిని. మేలుకొని చూడగ నింటికప్పు నుండి వెంతు ముక్కను దిట్టినై బడిన దని గ్రహించుకొని - వెబ్బకేమికాని. ఆహా! యెంత పనికిమాలిన స్వప్నమువచ్చినదో? శ్రీరామ చంద్రమూర్తిని మనస్సున గాఢముగా స్మరించుకొని పండుకొంటినే! రామా రాజీవలోచనాయని పదేపదే స్మరించుకొనుచుఁ బండుకొంటినే! రామచంద్రమూర్తినిగూర్చి స్వప్నము కలుగు నేమో యని యెంత యాసయైన పడితినే. తుదకే దిక్కుమాలిన స్వప్నమా వచ్చినది! తుదకు శ్రీరామభగవానుని గూర్చి కల కలుగలేదు. కాని వైష్ణవరామగుర్చి కలవచ్చినది. రాజీవలోచనఁడగు భూమప్రభునిగూర్చి స్వప్నము రాలేదు. కాని రాజీవలోచనయగు రామనుగూర్చి స్వప్నమువచ్చినది. కలలకేమి కొదవదని యందుకుకాని నాయనలాగా! కలలుకాత్రము మంచి నికాంతించి నప్పుడెల్ల కలుగునా? రామా! రాజీవలోచనా! దుష్టపు నాకనా! కఠింపుము. కఠింపుము.

ఓమె శాంతి శాంతి శాంతి.

దీనికి గారణము కొన్నిటలుగఁగ్రంథములలో నీ శతకము ధీమతవికృతముగాఁ జేర్చిఁగఁజూపఁటయే యని తోచుచున్నది. 1910 సంవత్సరములో శ్రీ మానవల్లి రాజకృష్ణకవిగారు "నీతి శాస్త్రముకాక" యను గ్రంథమున బ్రకటింపినప్పటినుండియు నాగ్రంథమునరచించిన బద్దేభూపాలుఁడే యీ శతకమునుగూడఁ గవించెనని పలువురు పండితు లభిప్రాయపడుచున్నారు. అందు లకుఁ గారణము బద్దేభూపాలుఁడే యాగ్రంథమున

క. శ్రీనిభండ, కర్ణిశాకి.
వ్యాకరదశసోపబ్ధ జయలక్ష్మీ సం ।
భావితుడ నుమతిశతకముఁ ।
గావించిన ప్రాడఁ గాన్య కమలానుభవన్ ॥

అను పద్యములలో దానంతకుఁ బూర్వము సుమతిశతకమును రచించితిని చెప్పకొనుట యైయున్నది. సుమతిశతకమును పేరితో నీ శతక మొక్కటియే చిరకాలము నుండి వ్యాప్తమై యుండుటచే బద్దే భూపాలుఁడు తాను రచించితిని చెప్పికొనిన శతక మిత్తము యై యుండునని యెంచుట సమంజసము. ఇట్టి గ్రంథద్వంద్వంతమునా నిరాకరించి యీ శతక కర్తృత్వమును మఱియొక కవి కంటఁగట్టుటకుఁ దగినయాధారములు కావరావు. శ్రీనీలేశలింగము పంతులుగారుగూడ నీయభిప్రాయమునేవైకొని కవులచరిత్ర ప్రథమసంపుటమునూతనముద్రణములో నీశతకమును బద్దేకవికృతముగాఁగ్రహించిరి. ఇట్లుండఁగా శతకకవుల చరిత్రమురు వ్రాయుచున్న శ్రీ వంగూరి సుబ్బారావు పంతులుగారి శతకము సుమతియను జైనమునియొండ వచ్చునని తాము సందియ మందుచున్నట్లు తమ "ఆంధ్రవాద్యులచరిత్రములో" వ్రాసి యున్నారు. అందులకుఁ గారణములను మాత్రము వారు కర్మక పటవియుండలేదు. ఈ సంద్యమునే పొందుపఱచితిని శ్రీ సుబ్బారావుగారు తాము ప్రకటింపఁబోవు శతకకవి చరిత్రము లోఁ గూడ నీ శతకరచనా గౌరవము నా జైనముని కొనఁగి దిలపినారేమో తెలియదు.

క॥ శ్రీరాముని కయచేతిను ।
నానూఁగి సకలజనులు నారాయణగా ।
ధారాశ్రమైసమితులు ।
నోయారంగఁ జవులుపుట్ట నడివెద సుమతి ॥

శతకమునందలి యీ మొదటి పద్యమును బట్టియే శతక కర్త కష్టభక్తి కలవాఁడని తోచుచున్నది బద్దేభూపాలుఁడు విష్ణుమతప్రచస్తాండ "ఇది. శ్రీ లక్ష్మీవల్లభపాదపద్మాధానకను లాప్తకుల పవిత్ర సన్నగంధవాతణి, రాజనాజ రాజాంక బద్దే వాక్య ప్రకీర్తనలైన....." అనునీతిశాస్త్రముకాకలియందలి గద్యకలనను, "ఉ॥ నేదముకంటే విద్య ముఁవిద్యింపుకంటేను నేఁజుదేవముకొ....." మున్నగు నాతని పదములను బట్టియు వ్యక్తమగుచున్నది. జైనము కర్తయైనవో శ్రీశావ సరిప్రార్థనముతో గ్రంథారంభ మొనర్చునా?

క. భవకతి సఖుండైయొండెఁ
సెనయంగా నవుండు భిక్షు మెత్తెఁగ వలసెన్
తనవారి కెంత కలిగినఁ
దనభాగ్యమె తనకుఁ గాదె తిక్కము సుమతి.

క. నవ్యకుమీ నభలోపల
నవ్యకుమీ తల్లిదండ్రు శాధుల తోడన్
నవ్యకుమీ పరవతితో
నవ్యకుమీ విభవరేఖ నయముగ సుమతి.

శతకమునందలి యిట్టి యితర పద్యములబట్టికూడ శతక కర్త వైదికధర్మానువర్తియైన బ్రాహ్మణ మతావలంబియే గాని తద్విరోధియగు జైనము కాఁడని తోచకమానదు. నేమలవాడ ధీమత కీ శతక కర్తృత్వము నానోపించుటగూడఁ బ్రమాదమే యని నాయభిప్రాయము. "ద్రాక్షారామభీమేశ నందనుడన్" అని మహాద్దండ మతానేతముతోఁ జెప్పికొనిన వీరశైవుఁడగు ధీమత కి శ్రీరామునిదయచేతనని గ్రంథారంభ మొనర్చుట యగుం భవము. మఱియు శ్రీనామరచే నతిపంబడిన యీభీమకవియొద్దండవైలి మన కాతని చాటుపద్యముల మూలమునఁ గొంత కఱతైవ గోచరమైయున్నది. అట్టివైలి స్వప్నబోధకం బగు నీశతకమునం దెచ్చుటను ముచ్చునకైన గావరాదు. కావునఁ బూర్వోక్త విషయములనెల్లఁ బర్యాలోచింపగా మననేతములో సుమతిశతకమును పేరుతో వ్యాప్తమైయున్న శతకమునకుఁ గర్తయైనవాఁడు బద్దేభూపాలుఁడేయని నిస్సంశయముగా నిర్ధారితమొనరింపవచ్చునని తలంచెదను. శతకమునందలి లోక రాజ నీతివిషయములను, వైలినిజక్కఁగఁ బరిశీలించువారికి నీతిశాస్త్రముకాకని నీశతకమును రచించిన వాడొక్కఁడుఁడైయుండుననితోచుకపోదు. ఈ బద్దే భూపాలుఁడు క్రీ. శ. 1251 ప్రాంతమువాఁడని కొన్ని కాసనములవలనఁ జరిత్రజ్ఞులు తేల్చియున్నారు. ఇందు

క క మృ గ ము

జనమ-చి-వేంకటరామయ్య.

కా. చెప్పెన్ శత్యముగాక యుండెడఁగృహచ్చిదఁబు లిన్నంచునీ
చొప్పుంచున్ కవీయంపరా నికరఁబరావోభంబు దేశంబునం
దెప్పాటన్ వెడలఁగ నేర్పుఁ గవితాపేమాంగి యీ యూఁ
[దరక

నిష్కంఠఁడమునందు నీతనితేనే నిల్చుం గడున్ శోచ్యయై.
గీ. ఏమిటికి నాశ్రయించితి నీ దరిదు
నేమి భాగ్యంబు గుడువంగ నెఁచితి? ।
పెట్టువోఁతలు తేని నాపేదచేరి
నేమగును నీకు నో కవితావత్సలి!

గీ. మహిమార్తె ప్రభాభాసమానమైన
యెత్తుఁదీయవైభవం దెఁగ నిలిపి
యభిలమును సల్పి నీదుపాదార్పణముగ
నవ్యయానందసామ్రాజ్యవిభవపదవి

కన్యతధారాభిషేకపూర్వముగ నీకుఁ
బట్టమును గట్టి భావప్రపంచమెల్లఁ
బట్టి నీచర నెలిపవల దేవి!
కఠియశంబును వ్రాగించు కవివరుండ?

గీ. నింగి నొరసెడి కైలాస శృంగపీఠ
బంధురఁడైన వృషభరాట్సుంధమునను
నధిరసిం చెడి నైలక న్యాసహాయుఁ
తైన సర్వేశు మహితో త్రమాంగమునను

నాయుఁశతను జెడరి తదీయభూష
జాపిభోగంబుపంబు రాలి యల్ల దిగ్గ
జాలు చదలేటి తుంపురుగ్ సన్నముత్తి
యంపుఁబుల సొంపును నావహింపఁ

గొమరు మిగిలెడి వెలిపట్టు గొడుగునడఁ
బోలె వనియించి ముల్లోక మేలు నమృత
ధామకళను దలఁపింపఁ దగకయన్న
నేమిటికి గొల్చి ని న్నొక రావత్సలి

కవియశంబును గాఁపించు కవివరుండు ?
క. వెడకొక గాదిది నీ

పొడమించినదగుట సత్యముగనె పరిణమిం
చెడఁగని వేది శక్తియు
తుండునున్ సర్వజ్ఞుఁడు నగు నొడ్డకవికిన్.

కా. ఆకర్ణాంతము నిండరాని పుష్కలజ్యోతిహ మేపారఁగా
నాకాశంబును జించి చిల్చుకొని డ్రోణుం బుచ్చి పోసెనెం
దాఁకంబాలక కించిదూనయి మద్బాణంబు శేలం బడున్
నాకెట్లుబ్బునో పూర్ణలక్ష్మీకరసంధానక్రయానైపుణుల్.

క. చేరువయై వ్యాదయమునకుఁ
జేరఁజనం గనకమృగము చెలువునఁ దైవైఁ
బాతెడి దయ యలయించెదఁ
నా! యిదెట్లుండఁ గవిక కఠి నీతకటుల్-

లకు మఱియొక దృష్టాంతముగూడఁ గలదు. ఈ కవిగూడఁ దన కించుమించుగ సమకాలికులయిన నన్నెచోడ తిక్కనాదికవుల వలెనే వాఁతీయకవిభా నిర్మాణ శేఖరుండగు పాలకురికి సోమ నాధుని గ్రంథములను జదివి యాతని ననుకరించి నాడు. మమ్ము న కి క్రింది దృష్టాంతమును జూడుఁడు.

ద్వి. నల్లనో భామల యల్లంబెఱుంగక ।
గొల్లవాడైనను గోరునే కవయ ।
నొల్లని వెలయాలి నొల్లనిస్వపతి ।
నొల్లని కెలిఁబాయ నొల్లఁడెనియును ।
గొల్లండు వాఁడెగా కల్లెడవతి ।
గొల్లండు గొల్లండ్ గొల్లఁడెనియును ॥

(పాల్కురికి సోముని పండితారాధ్య చరిత్రము ప్రక
రణము 2)

క. బల్లనిసతి నొల్లనిపతి
నొల్లని చెలికాని విడువ నొల్లనివాడే
నొల్లండు గాక ధరణి
గొల్లండును గొల్లఁడొనె గుణమున సుమతి.

పాలకురికి సోమనాధుండు క్రీ. శ. 1192 ప్రాంతము వాఁడు. బద్దేభూపాలుఁ డాతని తరువాత రమారమి డెబ్బది సంవత్సరములకు వెలిసినవాఁడు. కావున సుమతిశతక మిప్పుటి కాలవందల యేబది యొడ్డకుఁ బూర్వము రచింపఁబడి అప్పు టినుండి ప్రచారములో నున్నట్లు లెంచవచ్చును.

ఉత్తరగోగ్రహణము

యజ్ఞపాటి వేంకటసుబ్బారావు

విరాటపర్వమున ఉత్తరగోగ్రహణ కథా భాగము ప్రముఖము ముందు రాజబోధ మహాయుద్ధమున కిది ప్రథమ సూచనము ఇచ్చుటనే కారవపాండవుల మనోవృత్తులు స్థిరపడినవి. సంధ్యప్రాయమైయు నిప్పయోజము లని యిచ్చుటనే తెల్ల మయినది:-

ఆ. "మనకుఁ బాండురాజు తనయభర్తమునకు

తెల్లు పొందఁగలుగు నేను రాజ్య

భాగ మీను సమర భంగి కవిక్రమ

నిరతిఁబూను టిదియ నిశ్చయము."

అనిన దుర్యోధనుని వాక్యము నిజరూపున బయలుపెట్టుచున్నది. ఉత్తరగోగ్రహణము పాండవాజ్ఞాతవాస నియమ భంగమున కనుట సర్వజనవిదితము. కాని అదియే ముఖ్యకారణమని తోచదు. అది కారవులదృష్టియై యుండవచ్చును. కాని కవిదృష్టిమాత్రమేదికాదు. అటులైన దీని కింత ప్రాముఖ్యమిచ్చి యుండదు. కవిదృష్టి వేటువిధమున నున్నది. అందులో అర్జునుని పరాక్రమము వెల్లడించుట మొదటిది. దుర్యోధనుని అవివేకమును బయలుపెట్టుట రెండవది. కర్ణుని దాంభిక్యనిగాఁ జేయుట మూడవది. అర్జునుని నిర్వృక్పరాక్రమ ప్రకటనమునకు, ఎన్ని అసభ్యములు-ఎన్ని అసందర్భములు-ఎంతఅవినీతి-ఎంతమోసము, కుట్రత్రుబుధి ప్రకటించవలసివచ్చినదో చూడుడు. భీష్మ ద్రోణ ముఖాది మహాయోధులు రాజద్రోహులై కుట్రత్రుబుధులై పయో ముఖవిమంతులై ముదిరి నున్నట్లు ప్రకటించెడిది. కర్ణునివంటి పీరుడు అనవిశ్వాసులగు దూషణములచే పాత్రుఁడైనాఁడు రాజైన దుర్యోధనుఁడుకుడు అవివేకము. వీనివెల్ల నిటరా వివరించెదను.

అర్జునుని భుజబలదృష్టుల నిరూపించుటకై ఇది వెలు వడినదను నభిప్రాయములో పాతకమహాశయలకు సంబోధము కలుగవచ్చును. గోరక్షకార్థము ఉత్తరుడుగదా బయలుదేరినది. ఉత్తరుడు కారవసేనాపరివీక్షణమౌత్రిమున భయకంపిత శరీరుడు కాఁగా బృహన్నల రథకుడగుట తటస్థించినది. ఉత్తరుడు ధీమన్త నిలుచునెడల బృహన్నల కీ వ్యతతి యెట్లు చిక్కెడిది? అతడు పరాక్రమము చూపించవలసిన యవసరము వచ్చునని ప్రభువుననే యెఱుఁగెడితెలియును? కనుక యీ యభిప్రాయము వ్యర్థమందురేమో అట్లుకాదు. ప్రభువునుండేయును కవి దృష్టి యందు ఉత్తరుడు నామమాత్రిరథకుడు. అర్జునుడు రథకుడు సైరింధ్ర బృహన్నలను పేర్కొనుటయే యీ విషయము నూచించుచున్నది. బృహన్నల ప్రతాపచనము దీనిని ప్రసవరము చున్నది. "నాశక్తియెఱిగి పంచి పనిగని కడిమిమై పగర కాము." బొమ్మ పొత్తికలకు చీరలంకెవచ్చి ఉత్తర యడు గగా- బృహన్నలయొసగిన ప్రత్యుత్తరముపరికింపుడు.

క. అనుడు బృహన్నల యిట్లను

జనపాలకనందనుండు జయలక్ష్మింకే

కొనునట చీరలు చెచ్చుట

పనియే యటునూడు డెల్లభంగులఁ దెత్తున్.

ఇచ్చట "తెత్తున్" అని భావమంకియు దనవైన నున్నట్లు నూచించినాఁడు. ఉత్తరునకు "జనపాలకనందనుండు" అనియే వాడబడుచున్నది. అట్లుకాదు మాత్రము జనపాలకనంద నుడు కాదా! వీరిని బట్టిచూడగాఁ కవిహృదయములో నున్న నిధకుడు ఉత్తరుడుకాక అర్జును డనియే తెలుచున్నది.

అర్జునునిరాక్రమము-విషయము-శీలము-వైభవావణము మొదలగు నుగుణసంపత్తి ఎట్లు ప్రదర్శించెడిదియన విచారిం తెడు. మహావీరులతో గూడిన కారవసేన సంభయ నొకడు అశలీల జయించి గోవులను వజ్రలించినా డనుటచేతి అతని దోష్టలైకీ విశదమగుచున్నది. కాని యీ విషయము పాతకులను గొప్ప సంత యముకకు గొనిపోవుచున్నది. ఒకడు ఇంతమంది యాభిశిఖామణి లతోను భక్తు మిక్కిలి యగునై న్నయితోను నెట్లు పో జయింప గలిగినా యని సంబోధము కలుగుచున్నది. అర్జునుడు ఒకరితో యుద్ధము చేయుచుండచా ఇతరు తమ చేయుచున్నారే? మహా వైరస్థ మేమి చేయుచున్నది? ఒకనిని పలువు రెదుర్కొనుట అదగ్గవుని ఇతరులకు కయుండి రందురా? అర్జునుడు దుర్యో ధను నెదుర్కొనినప్పుడు వజ్రలీపావుచున్న పీరు లందఱు అతని మీదికి తిరిగిట్టును సమ్మోహనాస్త్రులను లైట్లును నున్నది. అందరు తలపడిరి గనుక సమ్మోహనాస్త్రము ప్రయోగింపబడి నది. బహుశః యిది కవిప్రయోగమేమో!

అర్జునుడు గోవులను వజ్రలించుచుండ వైరస్థమంతయు పీరులందఱును గ్రుడ్ల మిటకరించుకొని చూచుచుండిరా? పీరుల రద్దుపడిన యెడల అతనికావని సాధ్య వయ్యెడిదా? అసభ్యముగా నున్నది. మఱియొక సంగతి. అర్జునుడు కారవసేనలోనికి జొరబడి దానిని నాలుగుభాగములుగ విడదీసినాడట. అటులపోవుట కవి గొట్టెల మందయా యేమి? ఇంతయుద్ధము చేసినప్పటికిని అతని కేవిధమైన గాయములు తగిలియుండలేదు. "సహస్రాక్షతనాజ నార్థకౌశ్యచయధ్వజముల్ పరాస్త్రు శస్త్రుత్తుతి లేకయొప్పె" నని కవి సంత్సరి కనబరచినాడు.

కర్ణువుల నొకదానితో నొకటి జోల్చిన తారతమ్యము బయటపడును. తారతమ్యనిరూపణమునందు ప్రశస్తమని అప్రశస్త మని రెండువిధములు గలవు. మొదట గుణమును నిర్ధారణ చేయుటకు రెండవదాని నెవ్విధమున నైనను బహిరంగ పఱచ వలయును. కర్ణాదులు ప్రతిస్పర్థులు. అర్జునిమీద కవికి పక్ష పాత మున్నట్లు స్పష్టముగ తెలుచున్నది. అర్జునుని విషయం పత్తి- శీలము - అతడు భీష్మద్రోణులకు వేసిన కుశల ప్రశ్న ననుసార్గర బాణములవల్ల తెలియుచున్నది. ప్రత్యర్థియగు కర్ణుని పొగడి అతనిని వైరివిభావణుఁడనవచ్చును. కాని కర్ణుడు గర్వితకతియై అర్జునుని తృణీకరించి ప్రగల్భములు పఱచు చున్నాడు. ద్రోణాదులను తృణీకరించు చున్నాడు. అతని రాజభక్తికూడ పోతనా ప్రసంగములలోనికి దిగినది. అర్జునుడు రంగప్రవేశమును చేయుటకు ముందుగనే ఉపపలు ఉత్పేక్షలు వానియంతట నవిదూరము. పాపము కర్ణుడానోముకోరుకొన లేదు.

ఈ గ్రహణముకలన భీష్మద్రోణాదు లేవిధముగ నధఃపతితు లై నాశో కాంచుడు. వీరిదిరు దుర్యోధనుని కొలు వులో నున్నవారు. నతని పక్షమున యుద్ధమునకు వచ్చినారు. వారు నిజముగ రాజభక్తిపరులై రాజక్షేమమే కోరువారైన యెడల రాజునకు ఉత్సాహము పుట్టించుచు నిష్కల్మష హృదయముతో రాజునకు సాయపడవలసినవారు. కారవులు అధర్మపరులనియును పాండవులు ధర్మపరులనియును తలచెడివా రైనయెడల పాండవులపక్షముననే బహిరంగముగ నుండవలసిన వారు. అట్లుగాక దుర్యోధనునిపక్ష మవలంబించి అతని నిరుత్సా హపణచుటయును, ప్రత్యర్థి యగు అర్జునుని బట్టలకల పొగడుట యును, మనసులలో దుర్యోధనుని విశాసముకొరుటయును, అర్జునుని క్షేమత్యోగలగుట మొదలగునవి వీనితెగనికార్యములు. పాండవాజ్ఞాతవాస దీక్షాధ్వంసకులుగా వచ్చినవీరికి అర్జునుడు సమయభంగ మొనర్చినాడేమో యన్న భయమే? ఇట్టి భయ మతో ద్రోణు డు ద్వం ద్వార్థముల తో నడుగుట దానికి భీష్ముడు దుర్యోధనునితో ప్రసంగించు వానివలె గూడ ప్రత్యుత్తరమిచ్చుట- పాపము దుర్యోధనుని అమానుసిగా చేసి వీరిలో పీరు అతనికి తెలియకుండ బుద్ధివైభవమున క్యతి రేకాభిప్రాయములను కెప్పికొని సంతోషించుట మొదలగునవి కుట్రత్రుబుధి విశేషములుగాక వజ్రయేడుగున? భీష్మ ద్రోణా దులు నిజముగ మహాయోధులే! మహాసాధులే! అటువంటి చారిని యీ విధమున న్యూనపఱచి యధఃపతితుల గావించుట వాకిశోపమా? కవిశోపమా? లేక మన దురదృష్టమా?

ఇక దుర్యోధనుని అశస్త్రుల కొంచెముగ తలకెంతము. ఇక యు అనాద్యుడని, పృథ్వాభిమాన దుర్బుడ బహుభాషియని పేర్కొన బడినాడు. కుడు అవివేకదైవాడు. గ్రహణమునకు బయలు దేరకముందు నిర్ణీతకాల పరిసమాప్తి అయినచా లేదా తుని భీష్మదులను అడుగకుండగనే ఆ విషయమును విచారించకుండ బయలుదేరునంతటి అవివేకగా ఉత్తరపడినాడు. గోవులను అపహరించిన తరువాత అర్జునుడు కనబడినప్పుడు పాండవులు మరల అరణ్యాజ్ఞాతవాసములు చేయవలయునని దుర్యోధనుడు చంక లెగురవై చుటయును, అందులకు తెలిసినవారు వాని ఆవివే కతనుజూచి ముసిముసిగవులు నవ్వుటయును మొదలగునవి దుర్యోధనుని హాస్యపాశునిగ చేసి వైచినవి. భీష్మునకు కాలపరి సమాప్తి యిదివఱకే తెలిసియుండియును దుర్యోధనుడు యుద్ధ సన్నాహములు చేయునప్పుడుగాని బయలుదేరునప్పుడు కాని చెప్పుకుండుట చాలవంతగనున్నది. ఈ వింత కవిలోనే యున్న దనిన చాల బాగుగనండును. ఇటుల జరుగకపోయినయెడల యీ గ్రహణ మెటుల సంభవించును. ఇది భీష్మునిశోపమా? కవి మహాత్మ్యమో?

బాలశశాంకమాలి శతకము

దుర్గమహాంతి ఆదినారాయణగారు

ఇది యొక భక్తిరసప్రధాన మగు శతకము. కృతికర్త గోమొజు సోమనాథకవి. ఈతడు 150 సంవత్సరముల క్రింద జీవించి యుం డెనని కవికంశీయ లగు ముమ్మిట్రులు సంగమేశ్వర కవిగారు వెలుపుచున్నారు. సోమనాథకవి యీ శతకమును ఏకాక్షరప్రాసముతో రచించెను.

ఉ. శీలత నొక్కప్రాసమునఁ జెల్వంగ నత్పలమాలవృత్త ప ద్యాభిశిఖింబు జాతకుసుమావళి దామము గాఁగ గూర్చి నే మేఱుగ బూజుకడ నెదనుఁ మేటివిభూతులొసంగి ప్రోచు న ద్వాళశశాంకమాలి మనఁ పాలగలండు విచారమేటికిన్.

అను పద్యమునగూడ నీ యభిప్రాయమును కవి వ్యక్తక రించియున్నాడు. తెలిని తిగింపక రసభంగ మొనర్చక యేకాక్షరప్రాసతో వృత్తిశతమును రచింపఁగల యాకవియొక్క సామర్థ్యము సర్వధా క్షాణునియును. పాతకులకు తెలిని చవి చూపుటకై ఇందలి పండుపద్యముల నుదాహరించెదను.

ఉ. శూలపినాక భద్రపరఁ శుశ్రుషుభోగ మహాయుధస్సుటా భీకరుండు శైలపుటఁ భద్రం శోభిత భవ్యశిల్పి ది

వ్యాలము భాగ రత్నభువిఁ తాసన సంస్థితుఁ డాదిదేవుఁడ బృహతశాంక మాలిమనఁ పాలగలండు విచారమేటికిన్.

ఉ. కాలవిఫాలుఁడు జ్వలదఁ ఁండతరస్సుటతాండవక్రయా శీలుండు నారదాదియతిఁ కేళురపాలుండు శైలజామనః

ఖేలుడు విశ్వరక్షణకుఁడీర్తి వికాలుండు వైస ముట్టియా బాలశశాంకమాలి మనఁ పాలగలండు విచారమేటికిన్.

ఇతనికి గొండులు శత్రువులుండినట్లును శత్రు గర్వాప హరణమునకై యీరిం డెప్పదెవతా ప్రార్థన మొనర్చినట్లును 81 వ పద్యమగు

ఉ. మూలమెఱంగి తిక్కెలుచుఁ ముఖ్యపుష్పలంజాచి దుర్బురు. శ్రేణియొనర్చిన స్మిగులఁ గీ డొనరించిన నోర్పునఁ నుధి

ఫాలుడు భూః దుర్జిన విఫాలుడు వైరము దిచ్చుగాకఁ బృథ్వీశశాంకమాలి మనఁ పాలగలండు విచారమేటికిన్.

మొదలు 88 వ పద్యమువఱకును గల భావము వలన స్పష్ట మగుచున్నది. మఱియు నీ పద్యమునందు ఆరవకడ విష మూతరమగు "తి"న నిలిపి శత్రులను కట్టియున్నాడు. ప్రతి పద్యాంత్యచరణమున "బాలశశాంకమాలి మనపాలగలండు విచార మేటికిన్" అనుమకుటముతో ముగింపబడినది. ఈకవిచే రచింపబడిన విచిత్రరామాయణ మనఁ ప్రబంధమును మున్ముందు విమర్శించెదను.

భారత తిలకు

హిందీ వార పత్రిక

భారతతిలకు పత్రిక సంపాదకులును ప్రకాశకులును నగు భేమానంద రామాచార్యులు 19, చై నాబాబు రోడునండి. మాక్కులు వ్రాయుచున్నారు.

ఈ రాష్ట్రమునందొక హిందీపత్రిక స్థాపింపవలయు నన్య సేను చాలా కాలమునుండి ఉద్దేశించి యుంటిని. దైవకృపవల్ల నా ఉద్దేశము శీఘ్రకాలములోనే క్రియారూపము దాల్చు నని చెప్పుటకు మిగుల సంభింపించుచున్నాను. ఈ నెల 15 వ తేదీ శనివారమున యీపత్రిక మొదటిసంఖ్య వెలువడును దేశోద్ధానిసాధక మగు యీ ప్రయత్నము విజయమగునట్లు అందరు తగు సహాయ మొసంగెదరిని నమ్ముచున్నాను.

ఈపత్రిక అన్ని విధముల ఉపయోగకరముగనుండునట్లు తగు ప్రయత్నములు చేయుబడును. అయినను చెన్న ప్రదేశ్ లోని హిందీ వ్యాపకోద్యమమువల్ల ప్రకటించుదాన్ని నిరుత్సాహము మిగుల ఆకాభంగినియుగ నున్నది. ఈ రాష్ట్రపు ప్రజలు అందు ముఖ్య ముగ ఉత్సాహపూరితులగు అంధ్రులు ఈవిషయమువల్ల తగు సానుభూతి కనపరచెదాని నమ్మియుంటిని. అంధ్రపీరులకు జాతి యభావమైనక్కడ ప్రేమ గలదని నా నమ్మకము. కావున ఇట్టి ఉద్యమము నశించకుండ తగుప్రోత్సాహ మొసంగుట వారిధర్మ ము. బాగుగ ప్రబోధము కలిగిన అంధ్రదేశమునందలి అన్ని భాగ ములనుండి ఉదాహరణలు అధికముగ దరఖాస్తుల పంపెద రని నమ్ముచున్నాను.

సంవత్సరముదా 4 రూపాయలు. పత్రిక వి. పి. గ పంపుట. కంటే చందామొత్తము వనియార్దరువార్తారా పంపుట మిగిల సౌకర్యముగనుండును. పాతకులు కోరినచో ప్రతివారము హిందీ వాతములు పత్రికయందు ప్రకటించబడును.

భేమానంద రామాచార్య సంపాదకుడు 'భారతతిలకు'

మదరాసు అండు సదరన్ మరాటా రైల్వే కంపెనీ (లిమిటెడ్)

(ఇంగ్లాండులో ఇంకా స్థాపించబడినది)

నోటీసు

సీజ్ టిక్కెట్ల చార్జీలను సవరణ

1922-వ సం॥ మే నెల 1-వ తేదీనుండి ప్యాసంజరు బండిచార్జీలు హెచ్చించు సందర్భములో మద్రాసు అండు సదరన్ మరాటా రైల్వేయందు దంతటను 1-టు 2-వ, 3-వ క్లాసులను, నార్త కస్టరైల్వే మిడుగాబోపు బండ్లకు (మద్రాసునుండి విశాఖ పట్నము వరకు) ఇంటర్ క్లాసును మాత్రమును, 1922-వ సం॥ మే నెల 1-వ తేదీ నుండి నూటికి రూ॥ 15 లు చొప్పున చార్జీలు హెచ్చు చేయబడును.

1922-వ సంవత్సరం జూలై మొదటితేదీ నుండి (మూడు నెలల కొకసారి చొప్పున) క్వార్టర్లీ సీజ్ టిక్కెట్ల జూలై, ఆక్టోబరు, జనవరి, ఏప్రిల్ నెలలో తేదీ తారీఖునుండి యియ్యబడును.

1922-వ సంవత్సరం మే నెల 1-వ తారీఖునుండి లుక్నోకూడ సీజ్ టిక్కెట్ల చార్జీ హెచ్చించబడును. (30)

పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహ

రావుగారిచే రచింపబడినది

గ్రంథములు— నాటకములు

Table with 2 columns: Title and Price. Includes works like 'కర్పదాపురుషోత్తయము', 'రాధాకృష్ణనాటకము', etc.

(అచ్చులో నున్నవి)

సాక్షి 1 వ వాల్యూము, 2 వ వాల్యూము, మూడవ వాల్యూము. [3513]

పూర్ణ మమ్మడిక— నాటకములు

వలయువారు, పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహరావు పంతులు గారు, పితాపురం. అని వ్రాయవలెను.

THE

Kalapatharu Ayurvedic Works

FOUND AND DIRECTED BY

MAHAMAHOPADHYAYA KAVIRAJ,

GANANATH SEN, SARASWATI M A., L M S

Are you in the Full Glory

OF

Manly Strength (3440)

If not you are in urgent need of radical remedy to regain your strength and Manly Power

Try Brisha Joga

Prepared on the basis of the Makaradhwaj, Gold, Musk, Etc., in assimilable form

It Guarantees Results

It quickly renews VIGOUR and VITALITY and restores power of SUPERB-MANHOOD.

Price one Phial (to last 30 days)

Rs. 6-4 Per V. P. P. Rs 6-10.

94. Gray Street, CALCUTTA

గ్రంథాలయోద్యమము

యితర యుద్యమములు

ది 1-4-22 తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో ప్రముఖ యాత్రగిరి లక్ష్మీ వెంకటకృష్ణ గారు వ్రాసిన లేఖ చదివితే, గ్రంథాలయోద్యమమునకు యితర యుద్యమములకు సంబంధ బాంధవ్యములు ముందు స్థిరపడవలెనని వారు నూచించిరి. ఈ సంబంధము నిర్ణయించుటకు ముందు గ్రంథాలయ జన సెట్టిదియో మన మాహింపకల యను. సకలకామ్యములను గూర్చియు, సర్వజేషులగుర్చియు వెద్యేల ప్రపంచమందును సకల గ్రంథములను ప్రోడికరించి జనసామాన్యమునకు జ్ఞానోదయము గావించుటయే గ్రంథాలయోద్యమ తీర్థ్యము. ప్రబలకట్టి మాతన గ్రంథము లభిమానో వానినెల్ల సేకరించుట, ప్రపంచములో ఏ వార్తాపత్రికలను తెప్పించుట. చదువు గావారికి యేదోవిధముగ చదువు చెప్పించుట గ్రంథాలయభ్యములు, సమయానుకూలముగ అవసరమును జట్టి గ్రంథాలయముయొక్క కార్య విధానము మానెను. ఈ యుద్యమము అన్నియు ప్రోడికరించి మారిన మానసేవయే గ్రంథాలయముయొక్క పరమ సాహసోద్యేము. కాని యంతటితో యే యుద్యమమునకు వీనికి సంబంధము లేదనుటకు వీలలేదు.

అన్ని యుద్యమములు తాత్కాలికముగా నుండునని ఈ సహాయ నిరాకరణోద్యమము స్వరాజ్య సంపాదనకుండి ఆగమ్యస్థానముచేగనే అంతరించును. కనుక సహాయ నిరాకరణోద్యమమునకును వీనికిని కాశ్యత సంబంధముండుటకు వీలు లేదు. ఆ విషయమును గూర్చిన గ్రంథములను తెప్పించవలెను. తత్సంధుగు కరపత్రములు పత్రికలు తెప్పించవలెను. ఆవిధముగనే విలక్షణముల పత్రికలను కావలసిన గ్రంథములను వైరాలను తెప్పించవలెను.

ఒకతల్లి ముగ్గురు కుమారులు లుండి రనుకొనుడు. ఒకడు పోలీసు ఉద్యోగి అనుకొనుడు. రెండవవాడు కాసనసభలో సభ్యుడనుకొనుడు. మూడవవాడు జిల్లా కాంగ్రెసుసంఘ కార్యదర్శి యనుకొనుడు. అట్టియెడ వీరితల్లి వీరు మువ్వురుకు సమన్వయముగా నుండునట్లు ఒకరికి యెక్కువ సహాయముచేయక ఒకరిని మాషించక సంసారమును గడుపును.

ఈ ప్రకారము గ్రంథాలయోద్యమము తల్లియుద్యమము వంటిది. కాంగ్రెసు ప్రచారకుడు తనకు కలసిన గ్రంథములుండుటవలన గ్రంథాలయమును నమస్కరించును. కాసనసభోపన్యాసములు అభినవముడి విలేవాది గ్రంథాలయమును క్లాఫించును. ఒక్కయుద్యమముపక్షము గ్రంథాలయోద్యమము పూనుటకు అభినవముండేనేని యీయుద్యమములకు సంబంధించిన గ్రంథాలయము వేరేముగా వుండును. రాజకీయగ్రంథాలయము చతగ్రంథాలయములు. కనుకనే గ్రంథాలయోద్యమము అసాగ యేయుద్యమముపక్షము బూనక అన్ని యుద్యమములు తనయందుంచుకొని అన్నింటికి సహాయము చేయును.

తేకుమళ్ళ వెంకాజీ

కావలెను

(26)

కృష్ణాజిల్లా బోర్డువారి యాజమాన్యముక్రింద స్ట్రీమ్ రోడ్ రోలర్సుతో పనిచేయుటకు యోగ్యత గల డ్రైవరులు ముగ్గురు కావలెను. నెల 1-కి జీతము రూ॥ 50 యియ్యబడును. సం॥రము 1-కి రూ॥ 2 లు చొప్పున రూ॥ 70 ల వరకు జీతము హెచ్చించబడును. దరఖాస్తులు వారి వారి యోగ్యతా పత్రకలతో సహా 1922 సం॥రం ఏప్రిల్ నెల 25 వ తారీఖు లోగా ఈ దిగువ విలాసమునకు పంపుకొనవలెను. వయస్సు, జాతి, యిదివరలో ఎచ్చట పనిచేసినది మున్నగు విషయములు కూడ వివరముగా దరఖాస్తునందు తెలియజేయవలెను.

T. K. T. Viraraghavachariar

District Board Engineer

Kistna, Chil kalapudi.

Ready Now.

(3309

Illustrated Catalogue of RATNA WATCH & Co.

The Right House for Watches & Clocks

93 China Bazaar Road, MADRAS

Apply with 1 Anna Stamp.

శ్రీ మైలవరం

బాలభారతీ సమాజమువారు

కాకినాడ ఎలెక్ట్రిక్ టెయ్టరు హాలులో

1922-వ సంవత్సరం ఏప్రిల్ నెల 17-వ తేదీ

సోమవారము నాడు రాత్రి

ప్రహ్లాద నాటకమును ప్రదర్శింతురు.

రేట్లు:

Table with 2 columns: Seats and Price. Includes rows for 'రిజర్వుడు', 'కర్చి', 'లెంచి', 'చాప'.

(31) మేనేజరు.

అమృతమునకు

సాతకాల ఎక్స్ పరైజు పుస్తకములు, గ్రాఫ్ పుస్తకములు, డ్రాయింగు పుస్తకములు, శాండునోటు పుస్తకములు, కాగితములు, కలములు, పిరాలు, రబ్బరులు మున్నగునవి సరస మైన ధరలకు దొరకును.

ఫౌంటెన్ కలములు, వాటర్ పెన్ 1 కి రూ॥ 8-12-0 స్టాన్ 1 కి రూ॥ 4-12-0 బ్లాక్ బర్డ్ 1 కి రూ॥ 2-14-0

అలెక్జాండ్రా 1 కి రూ॥ 2-0-0, కండిక్లిఫ్ 1 కి రూ॥ 0-11-0 (353) కె. జగదీశన్ అన్ డు కంపెనీ

తిరువల్కీశి, మద్రాసు.

పత్త్యము. బీజ్ బండ్ పులుపువర్జితం.

దూరభ్యాసములనల్ల కల్గిన నపునకత్త్యము నప్పుక నివారించును. శీఘ్రస్థులననుకూల భోజనమునకు ముందు (బీజ్ బండ్) ఒక మోతాదు పుచ్చుకొనిన వెంటనే గుణము తెలియును. నపునకత్త్యము సంభవించినవారికి కి రోజులు మందుచాలును. ముందు పుచ్చుకొని విధము దెబ్బతో పంపబడును. దబ్బి 1-కి రూ॥ 3-0-0 లు వి. పి. ఖర్చులు చేరు.

ధన్వంతరీ బోషధాలయము,

(22) 38 జనరల్ ముత్తియామొరలి పిథి, మద్రాసు.

వనోపధిసరస్వరిల్లా

రక్తహీనతను రక్తముయొక్క పరిశుద్ధతను పోగొట్టుట యందు శీఘ్రముగా గాంచినది ధర 1-10-0

ఇండియా సిలోకనందు ఎచ్చటికైనను తపాలాఖర్చు తుదితముగా పంపబడును. (2978)

విలాసము వి. డి. సావంత్

నెం 144 ఫననవాడీ, బాంబాయి

కుమ్మ. బొల్లి, క్షయ, మధుమేహము, పురాణ నవాయి, నెగ, మూర్ఛ, వెక్రి, మూలశంఖ, స్త్రీ రోగము పక్షవాతము మొదలగు నవి పూచీవైని కుదర్చబడును.

గుణమిచ్చిన మిదలే సామ్యములు

ఆపుమాపములగు ఓషధుల మహాత్మ్యములు పర్వత వాగులగు కోడులు వర్షారాలకే తెలియును. వారకే వాటిని వాడుచున్నారు. వాటిని వారివద్ద మిగుల శ్రమపడి కొన్ని ఆపాయములకు లోనై నేర్చుకొని, పరిశోధించి, ప్రయోగించుచున్నాము.

మాదగ్గనందు బోషధము నేమిచు రోగులు వారికి గుణము కనుపించినకొలది వాయిదాలవై సామ్యుభయ్యవచ్చును. అట్టివారుగుణము కనుపించక పూర్వముగాని, రోగము కుదరవచ్చునని నమ్మకము పుట్టక పూర్వముగాని సామ్యుభయ్య నియ్యనవసరములేదు. ఈ త్తర ప్రత్యుత్తర మూలముగ సహితము చికిత్స చేయబడును. అట్టివారికి బోషధములు వి. పి. గా పంపబడును.

(3222) వి. ఎమ్. రాజా.

దీర్ఘాయునిర్మూలనాలయము } దీర్ఘ వ్యాదులకుఘనమైన ధీమనిపట్టణము. } ఆయుర్వేద వైద్యులు.

వాడ పల్లి తీర్థము

ప్రభుత్వ నిర్బంధములు

8-4-22 తేదిని తీర్థము జరుగనున్నది. 7 తేది నే కొత్త పేట దండనాథి కారి, పోలీసుగారము, సాయంధ తయారు ఖాజుతో విడిదిదిగిరి. 8 తేదిని తాలూకాబోర్డు ప్రకటించి, కలెక్టరు దొరగార్లు మకాము తేసిరి. 7 వ తేదిని 5 గం|| కు మా ర్యాళి ఫీర్లా స్వరాజ్య కార్యాలయమున ప్రకాశించుచున్న స్వరాజ్యపతాకమును లాగివేయుటకు పోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టరు 2 జవానులతో వచ్చెను. జండా తీసివేయుటకు సేవ్ ధాజ్జ యేమైనను కలదాదాని మే మడుగగా అంటి అజ్జ లేమియు చూపించ నవసరములేదని జండా తీసుకొనిపోయిరి. రాత్రి 7 1/2 గం|| కు| మాలో (1. నంబూరి జగ్గరాజు 2. పద్మ శామనాథం 3. సయ్యపరాజు కామ గోపాలకృష్ణంరాజు 4. సునల్ల శ్రీరామ స్వసింహం 5. నంబూరి వెంకటసోమరాజు 6. చేకురి రాజురాజు 7. జుజ్జలపల్లి వీరన్న 8. నామన బా పన్న 9. నంబూరి బంగారాజు 10. ఉప్పద్రవ్వు అప్పల నరసిం హంగార్లకు) పదిమంజి 144 పె|| ప్రత్యేకముగాను, నిరాకరణ వాదులకు. శాంతిసైనికులకు, గ్రామపంచాయతీ సామాన్యము గాను, సభలు చేయకూడదనియు, వాలంటీర్లు కర్రలు ఇండా లు తీసుకొని సంగ్రహములతో పంక్తులు తీరి నడువకూడదనియు, అట్లుచేయుట ప్రజాశాంతికి భంగపరుచుననియు కండోరా మూల ముగాను యుత్తరపుల మూలముగాను తెలియపరచిరి. కాంగ్రెస్ యుత్తరపులేను గాన సదరు నిషేధాజ్ఞను ధిక్కరించలేదు.

8 తేది యందును వివిధశాంతి సైన్యదళములకు వివిధ చోట్ల కర్రలులేకయే సాంఘిక సేవేయ ఆజ్ఞాపించితిమి. శాంతిసైనికులు బహు సమృద్ధము గలవారనియు స్వార్థత్యా గులై దేశసేవ చేయవలసినందు మిక్కిలి శ్లాఘించి ధర్మకర్త గారు రెండవదళమును ఆలయములో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి దేవీవద్ద యుంచిరి. అంతట పోలీసువారువచ్చి వాలంటీర్లాయు ములో యుండవలదని వారిని గెంటివేసిరి. తరువాత ధర్మకర్త గారు మేజిస్ట్రేటుగారితో వాలంటీర్లను పోలీసువారు గెంటి వేసినందు శాంతిసైనికులను ఆలయములోయుంచి తీరవలయు ననియు ఎంత బ్రతిమాలినను వివక వాలంటీర్లు దుస్తులు తీసి వచ్చిన కాచుచున్నది బలికిరి. మోతే రంగయ్యగారు పోలీసు చర్యను నిరసించి వాలంటీర్ల సంఘసేవ నభివందించిరి

సాయంత్రము 8 గం|| కు రథోత్సవమునందకు శాంతి సైన్యము కర్రలులేకయే శాంతముగ బోయిరి. స్థానాధ్యక్షులు గారు అధికారవర్గము వారికిని కాంగ్రెస్ వాయుకులకును ఏక కాలమున పూలమాలికలతో యలంకరించిరి. తరువాత కొందరు యూనియన్ జాకును తీసుకొని రథము ముందరగా పట్టుకొని యుత్సవము జరిపించుటకు యత్నించిరి కాని వేకువేలు ప్రజలు రథముయెదుట యూనియన్ జాకును కుంచిన లాగమనిరి. కొంతసేపటికి యూనియన్ జాకును తప్పించి యింకొక చోటుకు తీసుకొనిపోయిరి అంతట రథము, మహదా నందముతో జయజయధ్వానములు మిన్నుముట్ట అశ్రువులు లాగ బడినది. తిరిగి యభిస్థానమునకు లాగుదరుని యత్నించుచుండ యిద్దరు వాలంటీర్లును అధికారపట్టుకొని, పావుగంటలో వదిలిరి. మరియు క్రాక్షా రామవాసి మాక్కా సత్యనారాయణ గారిని అశ్రువేసి పోలీసు మకాముకు కొనిపోయిరి. ప్రజలు తమ సోదర హిండువును నిమ్మరణముగా నేరమేమియో తెల్పు నిజే మహా కార్యణసరుయమున నిష్పండించుట అక్రమమున రథ మాపిరి. అధికారులు, రథము యథాప్రకారము స్థలమార్పించిన పిమ్మట వారిని బలితెరువని వాగ్దానముచేసిరి! కాంగ్రెస్ వాయకులు, ప్రభుత్వచర్యను ఖండించుచు బోవుచున్న ప్రజలకు యుత్సాహపరచియు బోధించియు అందమును తృప్తికాలము లోనే యథాస్థాన మార్పించివేసి, రాత్రి 8 గం|| కు సత్యనారాయణగారిని అధికారులు కుట్రపణ నీయననగా వారు తమ యనమృతి వెల్లడించిరి. అంతట వారిని వదిలివేసిరి. ప్రభుత్వాధికారులు అనవసరముగ తమకు సంబంధములేని జతలమయము లలో కలుగజేసికొనుచున్నారు. తీగ్గచంతయు అన్ని వేళలయం దును సంపూర్ణశాంతి ప్రబలెను.

(ఒకవిలేఖకుడు)

దేశభక్తుల చిత్రవలములు

(ప్రతియింటను పూజించతగినవి)

[3516]

గాంధీమహాత్ముడు లోకోత్తర పురుషుడు

కాపీసభార్యయై మాయుని యున్న మహాత్ముని చిత్రపటము సామాన్య సత్కారచర్యమునందు ప్రత్యేకముగ ఆంధ్రచిత్రకారు లైన చావలి నాగేశ్వరరావుగారిచే తీయబడి పలుగంటలతో చక్కని నునుపు కాగితముపై చిత్రపటపడినది. సైజు 15 x 20 అంగుళములు. వెల ప్రతి 1-టికి రు 0-8-0 మాత్రము.

వర్తకులకు కమిషను విరివిగ నియ్యబడును.

ఆంధ్రదేశమునకు సోలుయేజింట్లు:— దొంతరాజు సీతారామయ్య, గుంటూరు.

దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులు

ఆంధ్రభక్తి రామదాసు దుర్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య చిత్రరంజన ఆలీదాసు, సహోదరులు శ్రీమతి సరోజినీదేవి, లాలా లజపతిరాయ, సి. యస్. ఆంధ్రదాసు మున్నగువారు ఖద్దరువస్త్రములు ధరించినతరువాత తయారుచేయబడిన పటములు. బహుఅందముగ నుండును. సైజు 12+10 అంగుళములు వెల 0-2-0 మాత్రము.

ఇందులో దేశభక్త ఆంధ్రభక్తముల పటములకు సోలుయేజింట్లు: జే. అయ్యవారిశాస్త్రి, స్వరాజ్యగంధాలయము, తెనాలి. తదితర పటములకు యీక్రింది చిరునామాకు వ్రాయవలయును.

The Andhra Chitrasala, Princess Street, Bombay.

చదివిచూడుడు! మీరు కొనియున్నారా? యోగ్యతాపత్రములు

ప్రతియింటిలో నుండవలసిన సిద్ధాపథముల నేల కొనలేదు?

1. లోకామయవార కన్వారిమాత్రలంచే గుణములు వాకును శాశ్వతమైన వన్నె గోగులకు అతిశ్రేష్ఠికముగ నున్న కె. కె. విశ్వాస్ కవిరాజ్, విష్ణుచక్రవైద్యశాల, 9-41 శాంతిబజారువీధి రంగూను, బర్రాజ్ లోకామయవార కన్వారిమాత్రలు జనులకు గలుగు సకలవిధ సోగములను పూర్తిగా బాచుచేయును. 250-300 మాత్రలుగల సీసా 1-కి ధర 0-4-0 1 మొదలు 6 సీసాలవరకు రూ 1-4-0

సారస్వతానవము (బుద్ధిప్రసాదిని)

పిల్లలకు, తరుణులకు, వృద్ధులకు, శ్రీలకు బలము నిచ్చు కౌవధము. మొదడు దుర్బలము, మరపు, తలవేడిమి, మలబద్ధకము, అకలిలేకుండుట, శాంతిహీనత, శుల్కము, మూలరోగము, స్వప్నస్థలము, కీడుస్థలము మున్నగువాటిని పోగొట్టి అమితమైన కుద్ధరక్తము నిచ్చుచు బలమును గలిగించును. ఇది మానవకోటికి గొప్ప మరప్రసాదము. 20 దినముల కౌవధముగల బుడ్డి 1 కి రూ 1-0-0.

ముఖ్యగమనింపు:—మా కాతాదారుల సౌకర్యార్థమై వాగుకోరుటచే మద్రాసు, నెం 881 తిల్యుకెట్టివీధిలో మా ప్రాచిని తొలించుచున్నాము. తప్పక ఎల్లరు ప్రోత్సహ మొనగ కోరెదము. వి. పి. ఆర్థులు కుట్రాడు ప్రాచినినండి చంపబడవు. (954) సాశ్వత వెంకటాచల పండితులు శ్రీశీతారామవ వైద్యశాల మొనూరు.

హిందూదేశము మూలధనములోను హిందూదేశము పరిశ్రమము వలనను తయారైన హిందూదేశపు నరకులు

ఆయాకాలములకు తగినట్టి జవిలిదినములు మా వద్ద సిద్ధముగా నున్నది. అన్నిరకముల హిందూదేశపు జవిలిదినములు ఎప్పుడును నిలువజేసి యుండు మా పెద్ద అంగడికి అందరును దయచేసి వచ్చి చూడవలెనని కోరెదను.

చల్లారాం గెయానుచందు

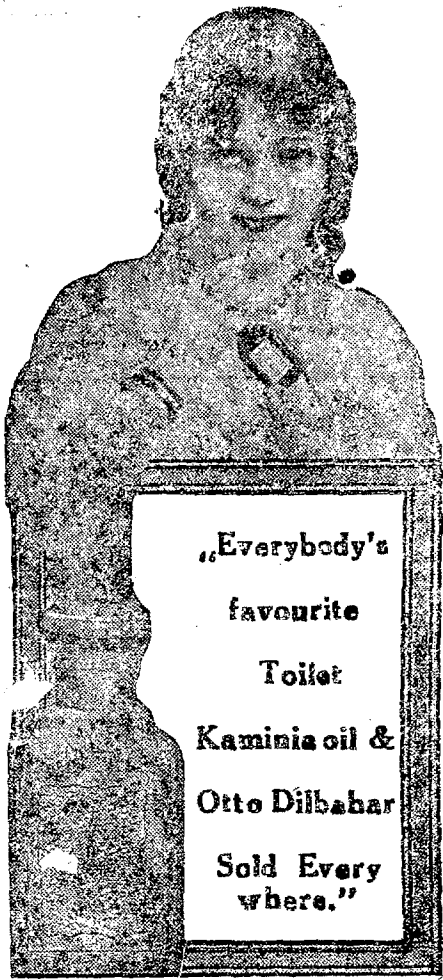
(2300)

గొప్ప అద్దములతో అందముగ నుండు మాత్ర

9, 10, 11, రత్తన్ బజారురోడ్డు, మద్రాసు.

హనుమాన్ బోరక్కు నబ్బు చర్మవ్యాధులను అత్యాశ్చర్యకరముగా కుదుర్చును. ఎస్. రంగనాథంకెట్టి అండు బ్రదర్స్, మద్రాసు (172)

వెంటుకలే అందము.

రాలిపోకుండ, జాగ్రత్త!

వెంటుకలు దువ్వనలో ఉడి రాకమున పే త్వరపడుదు.
ఉడికప్పుట మొదల పెట్టినయెడల వెంటుకలు పాడైపోవును.

అంతవరకు రానీయవద్దు.

నేడే

కామినీయా నూనెను

వాడుబ మొదలు పెట్టుడు.

ఇది రిజర్వు చేయబడినది.

వెంటుకల కట్టి లోగ మున్నును, శిరో మాండ్య మున్నును,
యిది వివేకవంతుడు.

వెంటుకల చిట్టుట గాని, గరుగుగ గాని యుండదు.

మీ వెంటుకలు చురల యెప్పుడో మెత్తదనమును గల్గి పట్టు
వలె నుండి మెరయ చుండును.

ఈ రోజుననే దీనిని పరీక్షించి చూడుము.

వెంటుకల యెట్లు పుట్టి యగునో కనిపెట్టుడు.

కామినీయా తలనూనె నిన్ను సర్వోత్కృష్టమునగ జేయును.

జల బుడ్డి 1-కి 2-కి రూపాయ. వి. పి. ఛార్జీలు ప్రత్యేకము.

అన్ని బోట్లలోను ఈ క్రింద తెలుపబడిన ప్రకారము
విక్రయించబడుచున్నది.

ఇది మంచి లభ్యుగా రందరివద్దనున్న, నరకు లభ్యు
వారివద్దను గూడ దొరుకును, తేకున్న.

సోపా యేజెంట్లు:-

ఆంగ్లో-యిండియన్ డ్రగ్స్ అండ్

కెమికల్స్ కంపెనీ,

(126) 155 జమ్నానగర్, బాంబాయి

మీకు నువ్వన ప్రత్యము, లేక అల్లరు కావలసినప్పుడు
"టెటో డిల్ బహార్" కు వ్రాయుదు.
ఇది రిజర్వు చేయబడినది. ఆత్మద్యుత మైన గుణముగలది.
1/2 బోన్సు బుడ్డి 1-కి 2-కి రూ 2-0-0
1 బ్రాము " " 0-12-0
1/2 బ్రాము " " 0-8-0
బోన్సు ముక్కలు చేతి ముదాలయందు చల్లిన మిక్కిలి
నువోహరమైన వాడన చుట్టుప్రక్కలకు వ్యాపించును.

ఎ యి లే న్ బ ర్గు

(3385)

క్రాసు ఆయిల్ ఎంజినులు

"ఎస్" టైపు. పరిమాణము 6-100 హెచ్. పి.

ఇప్పుడున్న పనరు ఎంజినులలో కెల్ల సులభమైనది, ధర తక్కువది.

ఎంజినులో చిక్కులేమియు నుండవు. సులభముగా నుండును.

పనిని నమ్మకముగా ఆగకుండా చేయును. ఎంజినులోని వివిధాంగములు చాల మంచివి,
ఖర్చుతక్కువ, మిక్కిలి నమ్మక మైనవి.

చాల డబ్బు పెట్టికొను పెద్దపెద్ద ఎంజినులతో సమానమైనవి. డబ్బు దండుగలేదు.

10-12 హెచ్. పి.	మామూలుధర రూ 2045	ప్రత్యేకపుధర రూ 1842
20-24 " "	" " 2909	" " 2618

"జెన్కో" వర్క్ ల్ ఎంజినులచే నడిపించబడు పోర్ట్ బుల్ పంపులు.

214 సైజు ఎంజిను పరిమాణము 6 హెచ్. పి. పంపు	ఒకనిమిషమునకు 330 గాలనులు
216 " ఎంజిను పరిమాణము 8 హెచ్. పి. పంపు	ఒకనిమిషమునకు 457 ³ " "
218 " ఎంజిను పరిమాణము 10 హెచ్. పి. పంపు	ఒకనిమిషమునకు 622 ³ " "

WIELE & KLEIN

Importers, Manufacturers' Representatives, Agents and General Merchants,

MOUNT ROAD, MADRAS.

Telephone 248.

Telegrams: "KLEINCO," MADRAS.

ఓరియంటల్

గవర్న

మెంటు నెక్యూరిటీ

లైఫ్ అన్యూరన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

1874 సం. స్థాపితము.

కాన్ట్రోలర్, బాంబాయి.

మా సేవ:- హెచ్. ఎడ్విన్ జోన్న.

ఫస్టును రూ. 5,43,00,000 వైగానే యజున్నది.

19-0-వ సంవత్సరము నందు

వరుంబడి

91,06,838.0.11

ఫస్టులు బహిగు మున్న అవ్వగా

లెక్కల మొత్తము

15,43,24,593.11-3

మునుపటికంటె ఇప్పుడు పాలిసి

చార్జుకు జాప్తిగా చెల్లించిన

మొత్తము

6,50,00,000

ఈ కంపెనీ తరఫున వనిచేయుటకు ఏమియైనా
కావలయును. వారు అనుభవ కాలుగున నెవరి
నలయును. భరావత్తు చెల్లించవలయును.

ధరభాష్ట్ర పారములకు యా క్రింది విధాన
మునకు వ్రాయును.

Apply to:-

F. E. Vaid Bag, Branch Secretary,

Oriental Assurance Building,

Post Box No. 8, Madras

వైద్యరత్న పండిత
డి. గోపాలాచార్యగారి

అమృతమలకతైల

శిరస్సును కండ్లను నర్మదా కాపాడును

అన్ని విధ శిరోశోగములను బోగొట్టును

పార్శ్వనొప్పులను దూరము జేయును

కణితనొప్పులను నిర్మూలముజేయును

పీనసరోగముల రానివ్వదు

మెదడుకు బలము కలుగజేయును

(శని)

కర్మలను సంపదేయును

కండ్లకు ను

అపస్మారముల దూరముజేయును

తలనరములకు బలమునిచ్చును

(1045)

నేత్రరోగములకు హితము

మూర్ఖులను బోగొట్టును

తలమందును బోగొట్టును

వెంటుకలను నెరయకుండజేయును

నెరసిన వెంటుకలను నలుపుజేయును

యోచనచేయువారికి మిక్కిలి హితకరము

మాడుపోట్లను నిర్మూలము జేయును

విద్యాధులకు నర్మదాహితము

చర్మరోగులకు మంచిజేయును

తలమంటలను మాన్పును

అధికనిద్రను తగ్గించును

నిద్రలేమిని బోగొట్టును

దీని గుణములు అనుభవజ్ఞులకు దెలుగును.

జల బుడ్డి 1-కి రూ 1-0-0.

ప్యాకింగు పోస్తేజితప్రత్యేకము.

క్యాటలాగు ఉచితము.

ఆ యు ట్లే దా శ్ర మ ౦,

41, ఆచార్యున్ పేథి, జి. టి. మదరాసు.

శనివిలాసము:- "పండిత్" మదరాసు.

పెన్సిల్లు!

మన దేశములో చేసిన పెన్సిల్లు!!

పెట్టుబడి, సామానులు, పనివేతలు సమస్తము మనదేశములోనివే.
“దేశములోని ప్రజలు బ్రతికి సుఖించవలెనంటే దేశములోచేసిన వస్తువులు కొనండి”
మా కాపీ పెన్సిలు దేనికిని తీసిపోదు. (3462)

ఒకరూపాయి పంపిన అన్నిరకములు గల నమూనాకట్ట పంపబడును.
ఏజెంట్లు: డి. యన్. శర్మ కంపెనీ, బెంగళూరు. (నెల్లూరు, గుంటూరు, కృష్ణా, గోదావరి, విశాఖపట్టణము, గంజామ జిల్లాలకు)
వ్యాపారధర్మకు వ్రాయండి. మదరాసు పెన్సిలు ప్యాక్టరీ, వామర్రుపేట పోస్టు, మదరాసు.

ఓ టో మో సా ని

28-8

మీరు బతుకుపోయి కచ్చినదివారితో చాలా బడలికయందు సమయమునైనా పెండ్లిండ్లు చిందుల
యందులలో నైనను ఈ అత్తరును యెప్పుడోగించిన మంచి కోలాపువ్వుల వాసనను యిచ్చి మనసుకు
ఆ సుఖమును కాంతి నిచ్చును.

రోబినియా తైలము

కనరీకాయలలో ఉపయోగించుతూ గచ్చిన కేతములకు చూరయే పొందగలగలము యిచ్చును.
ఆనేక స్త్రీలు ఉపయోగించుచున్నారు. ప్రపంచమున ఈ రెండును ప్రతివటుంబములోనూ అవశ్యకము.
ఎల్లవోట్లను విక్రయించబడును.

ఓటోమోసాని ధర బుడ్డి 1-కిరూ 2, 1, 0-12-0, 0 8.
రోబినియా తైలము ధర బుడ్డి 1-కి రూ 1-0-0

Shyam & Co, c, Hander st, Madras. పియూ కంపెనీ రిబంధరు వీధి మదరాసు

మలయచందనము

గనేరియా

అను సె రోముకు మరొకము
పళ్ళము లేదు. పిచికారితో పని లేదు.
ఎటువు, తెలుపు, పచ్చ, అను మాడు
విధముల సె రోమును మాడు
పూటలలో మాన్పును. స్త్రీలకునును
వ్యాధులకు కూడ ఇది రాక్షసధము.
(1251) డబ్బీ 1 కి వెల 2-4-0
గంధర్వ ఫార్మసీ, రాయవరం. (గోదావరిజిల్లా)

తైలకవులకు పూడియెన

కౌషధము

చర్మముపైన యందు తైలవచ్చునైతే వలన 8
దినములలో మాయమై పోవును. ఈయోగము ఒకవచోక్తునిచే
(శ్రేష్ఠ మైన మూలికలచే తయారు చేయబడినది. మచ్చలు
మాసిపోని ఎడల యిచ్చిన ధరకంటె రెండింతలు శ్రేష్ఠము
వాపనియ్యబడును. బుడ్డి 1-కి ధర పి. పి. తో సహా రూ 8 లు.

శ్రీరములు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను

(340) The Aryan Nursery, P O Kamtau Darbhanga.

శ్వరపడు! జాతకరత్నము (చతురు తక్కువ!!)

PART 1

జన్మక్షేత్రము. పుట్టినతేదీ వేళమున్నగువి లేకయేసం
వత్సర ఫలితములను క్యాకెక్టరు కిడింగుతో సహా యెన్నిసం
త్యరములకైనను జ్యోతిష్యుని సహాయము అక్కరలేకయే తయం
తట తాము వ్రాసికొనగలరు ధనము, సంతానము మున్నగు వ్యా
దభావములతో మీమీ జాతకములను మీరే వ్రాసికొనగల
రు. ఇది యింటిజ్యోతిష్యుడు. దీనివెల రూ 2 మాత్రమే.

క్రేట్ యిండియా జ్యోతిషాలయము,
(8291) ఫకీంకోట, విశాఖపట్నంజిల్లా

మదనకామేశ్వర లేవ్యా

దుర్బలులపాలిటి సంతివి:— మేహము, నిక్కాక, శుక్ల
నష్టము, నిస్సర్తుక, అతిమూత్రము, మొదలగు వాటిని హరించి
మంచి బలమును, యవ్వనమును, కాంతిని, వీర్యవృద్ధిని, సంతా
నప్రాప్తిని, కలిగించు వర్షసాధము. 2 డబ్బీలు చాలును. 20 కు
డబ్బీ రూ 1-4-0. వి. పి. చార్జీ 0—8—0 (8851)

కోలాపుష్ప లేవ్యాము:— ఇది మలబద్ధమును పోగొట్టి
కాల విరేచనమును చక్కగా కలిగించుటలో అమృతప్రాయము
15 కుడబ్బీ రూ 0-10-0, వి. పి. చార్జీ 0-7-0. [1]

పి. డి. పి. అంతుకో, ఆయుర్వేదసమాజం, వెరిచేపి, నెల్లూరుజిల్లా

వ వెలు కంపెనీవారి ప్రత్యేక వృద్ధి కృషి

ఈ క్రింద వెలుపబడిన వృద్ధి కృషి మునుపటి, రోగ చికిత్సకును సంబంధించినవి మా వైద్యులచే
రసాయన శాస్త్రజ్ఞులచే శాస్త్రపరిశోధనాసారము యేర్పరుపబడినది.

మా వృద్ధి కృషి తయారుచేయు కాలలో వలయు సామగ్రి యంతయుగలదు. ఇది యిండియాలో నెల్ల చాల నెద్ద
ప్రస్తుతము కావలసిన వస్తు సామగ్రి యంతయుగలదు. అచట మూలికలు వృక్షశాస్త్రప్రకారము, రసాయన శాస్త్ర
ప్రకారము, భూ తత్వముగూడ గూడ పరిశుద్ధతయవలయును. అచట బి. పి. స్టాండర్డ్ ప్రకారము రసాయనములు మూలికలు
తయారుచేయు. కావున యీ వృద్ధి కృషి పాఠశాలధర్మయన్ను, నవ్యకమున్ను యేమాత్రమును అనుమానింప నక్కరలేదు

డాక్టరు యొన్న సరపు

సరపు ఫెర్రి ఫాస్ఫేట్స్ కాంపౌండు క్విన్ వైను మెట్ ఫ్రెక్సియా
ఈవి పు డాక్టరు యొన్నసరపు సేవరించి విరమింపజేయుట, క్విన్ వైన్, ఫ్రెక్సియా
యిచ్చియునేసి దిగ్భ్రముగ తయారు చేయబడినది.

ఈ వృద్ధి కృషి అతి ఉష్ణప్రదేశములోగని యిండియాలో నుండుటవలన గలగు దుష్పలత్వ
మును పోగొట్టుటకును, మానసిక దేశహవాధగాని దుర్బలత్వమునుగాని పోగొట్టుటకును ప్రపంచ
మంతటను ప్రధికృష్ట దివ్యోషధము.
వెల నెద్ద బుడ్డి రూ 2-8-0 మీడియం నైజు బుడ్డి రూ 1-4-0. చిన్నబుడ్డి 12 అణాలు.

కె మి క లు పు డ్డు

ఇది విరక్, తైము, పొటాము, సోడా ఫాస్ఫేటులసరపు
శుద్ధముగనుండును. అనుగున సత్తయేమియు నుండదు. ఫిలడెల్ఫియా యెద్దర్ల పాఠశాల
నెప్పిన పాక్ ప్రకారము తయారుకాబడినది.

ఇది స్త్రీలకు అత్యంతోపయోగకరమైనది. ఇది బలమునిచ్చు మంచియోషధము. రుచిచానుండును. మంచిరక్త
వృద్ధిగావించి నరములకు పుష్టినిచ్చును.
వెద్దనైజు బుడ్డి రూ 1-12-0, మీడియం రూ 1-0-0, చిన్ననైజు 10 అణాలు.

వ వెలు కంపెనీవారి సరుకులకు మా మందులను వివరించుచు వ్రాయును. (3421)

N. POWELL & Co. Manufacturing Chemists, Bombay

అహమదాబాదు

స భ లు

36 వ దేశీయ మహాజనసభ

(ప్రతి 1-కి రూ 0-4-0) (3541)

న ర్తకులకు 100-కి 25 చొ॥ కమిషనియ్యబడును
ములుగు- వెంకటరమణయ్య, సర్కిలుపేట, బండరు.

యినాం! యిం!!

60 సం॥ రముల అనుభవముగల సర్కారు
వైద్యాధికారి రావు సాహెబు డాక్టరు దానుగారి

సుఖదీపిత రహస్యవృక్షకము

ఇనాముగా పంపబడును. ఈ దిగువవిలాసము
నకు వ్రాయవలెను. (3395)

ఉత్తరములు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.
The swasthya Sahaya Pharmacy,
30-2 Harrison Road, Calcutta.

సర్వవృద్ధి విషనంజీవిని (రిజిస్టరు)

తేలుకుట్టి తక్షణమే ఈ వృద్ధి కృషి
వాడిన విషమును తీసివేయుటయేగాక బాధ
ను పూర్తిగా పోగొట్టును. వెల పాకెట్టు
రూ. 0-8-0 పోస్టేజీ 0-6-0, 4 పాకెట్టు కొను
వారికి పోస్టేజీ ఇవ్వాలి. 1 డబ్బీ ప్యాకెట్టు
5-0-0. పోస్టేజీ ఇవ్వాలి.

చిరునామ:— రాజ్యలక్ష్మీ కంపెనీ,
(5) నెం. 44 నంబులయ్యరు వీధి, మద్రాసు.

అమృతాంజనము

తలనెప్పులకు ప్రసిద్ధి కెక్కి నది.
ఇతర ఏ విధమైన నెప్పులను కూడ
మా అమృతాంజనము వాడినంత
మాత్రమున నయమగును. వెల 0-10-0 అణాలు.

అమృతాంజనము డిపో, మదరాసు-బొంబాయి.

త్రవృత్ లేవ్యాము

త్రవృత్ లేవ్యాము: చిన్నపిల్లలకు ముసలివారికి
కుఖముగా విరేచనముచేయును.

త్రవృత్ లేవ్యాము: మూలవ్యాధులను పోగొట్టును.

త్రవృత్ లేవ్యాము: ప్రతివేళలలోనూ బుచ్చుకొనిన
కుఖవిరేచనము అగును.

త్రవృత్ లేవ్యాము: విరేచనావధములలో కెల్ల మంచి
దని చిరకాలావధులవారు కల్పనానుసారముగా
చెప్పియున్నాను. అజీర్ణభోజనము, వేళ
తిప్పిన భోజనముకల్ల బాగా తీర్చుముగాక
మేగులలో ఉండి, కడుపుపొంగు, అన్నము
ఇవ్వములేకపోవుట, అశక్తి మొదలగు గుణ
ములుగలిగి ఉన్నపుడు త్రవృత్ లేవ్యాము
బుచ్చుకొనిన ఒకటి రెండు విరేచనము అగు
నట్లుతేసి తేలిక గలిగించును.

(3166) 10 తులముల వెల రూ 1-0-0

40 ,, వెల రూ 3-0-0

క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును.

డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీవతి

బి. పి. ఎం. బి. సి. ఎం.

మేనేజింగు డైరెక్టరు

ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసీ (లిమిటెడ్)

(31) 19, హరిన్ రోడ్డు,

మాంటురోడ్ - మదరాసు.